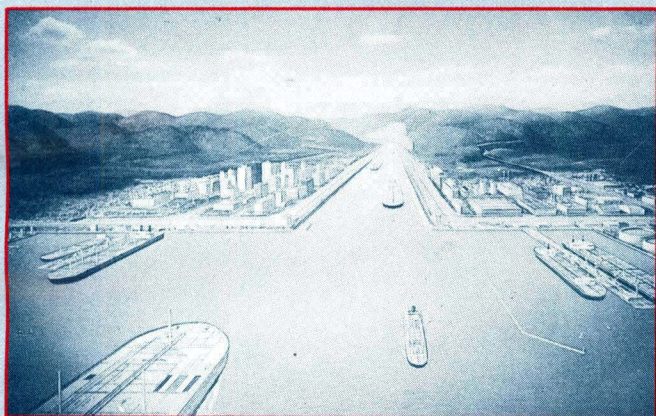

อนาคต ของประเทศไทย ควรดำเนิน ไปในรูปแบบใด

กับ

แผนขุดคลองคอดกระ

ปรีดี พนมยงค์

ดับไฟใต้

สุพจน์ ด่านตระกูล

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พูนสุข พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

© BY NC SA 3.0 Unported License เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike การค้า และต้องใช้อย่างถูกต้องตามที่ปรากฏในเอกสารนี้ มิฉะนั้นจะถือว่าผิดกฎหมาย

อนาคตของประเทศ ควรดำเนินไปในรูปแบบใด กับ แผนชุดคอคอดกระ

โดย
ปรีดี พนมยงค์

ดัดไฟใต้

โดย
สุพจน์ ตำนตรระกูล

อนาคตของประเทศควรดำเนินไปในรูปใด กับแผนชุดคอกคอดกระ

โดย ปรีดี พนมยงค์

ฉบับไฟใต้

โดย สุพจน์ ตำนตระกุล

พิมพ์ครั้งแรก

ตุลาคม 2536

จัดพิมพ์โดย สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม

126 หมู่ 6 ซ.บุรีรังสรรค์ ถ.พิบูลสงคราม

อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000

โทร 525-2266 โทรสาร 525-2266

จัดจำหน่ายโดย

เพื่อนพ้อง-สายน้ำ

พิมพ์ที่ บริษัท ครีเอทีฟ พับลิชชิ่ง จำกัด

410/9-10 ถ.ลาดพร้าว แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม 10900

โทร 511-4014, 513-7765 โทรสาร 511-4014

ผู้พิมพ์โฆษณา นายณัฐพัฒน์ บำรุงฤทธิ์

อนาคตของประเทศ ควรดำเนินไปในรูปใด

(ปาฐกถาของนายปรีดี พนมยงค์
ณ สมาคมนักเรียนไทยในประเทศอังกฤษ
เมื่อ 28 กรกฎาคม 2516)

สวัสดี ท่านทั้งหลาย

ผมขอขอบคุณท่านสภานายก, ท่านกรรมการ, และท่านสมาชิกสมาคมคัสตัมคิม ที่เชิญผมและภรรยามางานประชุมประจำปีของสมาคมครั้งนี้ และขอขอบคุณทุกท่านที่
ให้เกียรติมาฟังปาฐกถาและมาร่วมสนทนากับผมในวันนี้

ท่านสภานายกได้มีจดหมายแจ้งให้ผมทราบว่า สนทนากกรรมการขอให้ผม
แสดงปาฐกถาในหัวข้อว่า “อนาคตของประเทศไทยควรดำเนินไปในรูปใด” และ
ท่านได้แจ้งเป็นวาทะของท่านด้วยว่า “สิ่งที่มีค่ามากและเป็นที่ต้องการคือ การได้มี
โอกาสซักถามท่าน (ซึ่งหมายถึงผม) ในปัญหาต่าง ๆ โดยไม่จำกัดหัวข้อ” ผมมีความ
ยินดีที่จะสนองศรัทธาเท่าที่จะทำได้ แต่ก็จำเป็นต้องขอความเห็นใจไว้ล่วงหน้าว่าในบรรดา
เรื่องที่ท่านจะซักถามผมนั้น **อาจมีเรื่องที่ผมไม่รู้หรือเกินสติปัญญาของผม ผมก็
ต้องขอผลัดคำตอบไว้ในโอกาสหน้า ภายหลังที่ผมได้ค้นคว้าศึกษาเสียก่อน และ**

**ก็อาจมีบางเรื่อง ที่ผมรู้แต่ผอญุเข้าลักษณะของคำหังเพอโบราณว่า เป็นเรื่องที่
หูกไม่ออกบอกไม่ได้ผมก็ต้องผลักดันไปโอกาสที่สถานการณ์อำนวยให้หูกออกบอกได้**
ถ้าหากโอกาสนั้นยังไม่เกิดในอายุขัยของผม แต่ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติมิได้หยุด
ซงกลงภายในอายุขัยของคนใดหรือเหล่าชนใด คือประวัติศาสตร์จะต้องดำเนินต่อไปใน
อนาคตโดยไม่มีสิ้นสุด ดังนั้นผมขอฝากไว้แก่ท่านและชนรุ่นหลังที่ต้องการสัจจะช่วย
ตอบให้ด้วย

เพื่อสงวนเวลาไว้สำหรับโอกาสซักถามปัญหา ผมจึงขอกล่าวพอสังเขปถึง
ความตามหัวข้อปาฐกถา ซึ่งอันที่จริงเป็นเรื่องกว้างขวางพิสดารมากเกี่ยวกับรูปแห่ง
ระบบเศรษฐกิจ, ระบบการเมือง, และทัศนะสังคม ท่านก็ย่อมเห็นได้ว่า ถ้าจะกล่าว
ให้ละเอียดถึงเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ต้องใช้เวลามาก

ในสังคมที่มนุษย์มีฐานะและวิถีดำรงชีพแตกต่างกันนั้น ความขัดแย้งย่อมมีขึ้น
ระหว่างจำพวกต่าง ๆ หรือชนชั้นวรรณะต่าง ๆ ของสังคมในปัญหาดังกล่าว ตามปกติ
นั้นคนจำนวนส่วนข้างน้อยของสังคมซึ่งเป็นผู้กุมอำนาจเศรษฐกิจ อำนาจการเมือง มี
อิทธิพลทางทัศนะสังคม ทำให้มีจิตใจเป็นไปตามอำนาจเศรษฐกิจการเมืองนั้น รวมทั้ง
บุคคลที่อาศัยหาประโยชน์จากผู้กุมอำนาจและมีอิทธิพลชนิดนั้น ก็พอใจในระบบสังคม
เท่าที่เป็นอยู่ ถ้าหากจะเปลี่ยนแปลงบ้าง ก็เพื่อให้ฐานะเศรษฐกิจการเมืองและอิทธิพล
ทางจิตใจนั้นมั่นคงและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ยกเว้นผู้ที่มองการณ์ไกลเห็นกฎแห่งความเป็น
อนิจจัง ว่าระบบเพื่อประโยชน์ของชนจำนวนน้อยจะคงอยู่ชั่วกาลปาวสานไม่ได้ **คืออนาคต
จะต้องเป็นของราษฎรซึ่งเป็นพลเมืองส่วนข้างมาก** ส่วนราษฎรซึ่งเป็นพลเมืองจำนวน
ส่วนข้างมากของสังคม คือผู้ไร้สมบัติ, ชาวนายากจน, ผู้มีทุนน้อย, รวมทั้งนายทุนที่
รักชาติ ซึ่งมีได้คิดเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนของวรรณะพวกตัวเป็นที่ตั้งแล้ว ก็
ต้องการระบบสังคมใหม่ที่จะช่วยความเป็นอยู่ของพลเมืองส่วนข้างมากให้ดีขึ้น คือมี
ระบบการเมืองที่สอดคล้องสมานกับพลังการผลิตทางเศรษฐกิจของสังคม เพื่อให้
การเบียดเบียนหมดไปหรือลดน้อยลงไปมากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ แต่ในบรรดาพลเมือง
ส่วนข้างมากของสังคมนั้น ที่แม้ตามสภาพหรือฐานะถูกเบียดเบียนจากคนจำนวนส่วน
ข้างน้อย แต่ยังไม่เกิดจิตสำนึกเช่นนั้น เพราะความเคยชินต่อการถูกเบียดเบียนมาช้านาน
หรือเพราะตกอยู่ใต้อิทธิพลแห่งทัศนะสังคม ที่ทำให้เกิดสภาพทางจิตพอใจใน
ระบบเศรษฐกิจและการเมืองเท่าที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตาม ราษฎรที่เป็นพลเมืองส่วน
ข้างมากนั้น แม้จะยังไม่แสดงความต้องการให้ประจักษ์ชัดแจ้ง **แต่ก็เป็นพลังเงิบที่**

พร้อมต้อนรับระบบที่ทำให้ความเป็นอยู่ของเขาคดีขึ้น

สังคมจะดำรงอยู่ได้ก็โดยมวลราษฎร ดังนั้นระบบของสังคมที่จะทำให้มวลราษฎรมีพลังผลักดันให้สังคมก้าวหน้าก็คือระบอบประชาธิปไตย ซึ่งท่านย่อมได้ยินหรือบางท่านอาจเคยพูดหรือเคยเรียกร้องที่จะให้ประเทศไทยมีระบอบประชาธิปไตย ท่านย่อมรู้ความหมายของคำนี้ และผมเคยกล่าวไว้แล้วในที่หลายแห่ง คือหมายถึงระบอบที่ประชาชนหรือมวลราษฎรมีอธิปไตยตามมูลศัพท์คือ **“ประชา”** สนธิกับ **“อธิปไตย”**

ผมได้กล่าวแล้วว่ารูปของสังคมใด ๆ นั้น ย่อมประกอบด้วยระบบเศรษฐกิจ, การเมือง, ทศนะสังคม ดังนั้นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์จึงต้องประกอบด้วยประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ, ประชาธิปไตยทางการเมือง และทศนะสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหลักนำทางจิตใจ

การมีระบบประชาธิปไตยทางการเมืองเท่านั้น แม้จะเป็นประโยชน์แก่ราษฎรส่วนมากดีกว่าไม่มีระบบประชาธิปไตยทางการเมืองเลยก็จริงอยู่ แต่ถ้าไม่มีระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจด้วยแล้ว ราษฎรส่วนมากก็ไม่มีโอกาสในทางปฏิบัติที่จะใช้สิทธิประชาธิปไตยได้ เพราะคนส่วนน้อยที่กุมอำนาจเศรษฐกิจอยู่ในมือย่อมมีโอกาสดีกว่าในการใช้สิทธิประชาธิปไตยทางการเมือง **ขอให้ดูตัวอย่างการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของหลายประเทศที่ไม่มีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจนั้น พวกของผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจสามารถทุ่มเทเงินมาใช้จ่ายได้รับเลือกตั้งเข้ามาอยู่ในรัฐสภา ยิ่งกว่าผู้มีความสามารถทางการเมืองแต่ไม่มีทุนมาลงในการเลือกตั้ง** ในกรณีเช่นนี้อำนาจทางการเมืองก็ตกอยู่ในมือของผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถใช้อำนาจทางการเมืองดลบันดาลให้เศรษฐกิจเป็นไปตามความประสงค์ของตนและพวกของตนที่เป็นคนจำนวนส่วนข้างน้อยของสังคม

สังคมของมนุษย์จะดำเนินไปสู่รูปใดนั้น ก็โดยความเคลื่อนไหวของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ มนุษย์จะสามารถผลักดันให้สังคมก้าวหน้าไปสู่ระบอบประชาธิปไตยทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมืองได้นั้น ก็จำเป็นต้องมีทศนะสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ยึดถือเป็นหลักนำในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม ถ้าหากผู้ใดต้องการระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์หรือแม้แต่ต้องการเพียงระบบประชาธิปไตยทางการเมือง แต่ยึดถือทศนะทางสังคมที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยเป็นหลักนำแล้ว ก็ย่อมดำเนินกิจกรรมไปตามแนวทางที่ไม่อาจเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยตามความต้องการนั้นได้ อะไรคือ

ทัศนะประชาธิปไตยทางสังคมนั้น ก็เป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาค้นคว้าทั้งทางทฤษฎี และทางปฏิบัติ ซึ่งย่อมพิสูจน์จากผลแห่งการดำเนินทัศนะที่ยึดถือนั้น คือถ้าทัศนะ นั้นนำไปสู่การปฏิบัติที่บังเกิดผลให้สังคมมีระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์หรือแม้แต่ว่า ระบอบประชาธิปไตยทางการเมืองเป็นเบื้องต้นแล้ว ทัศนะนั้นก็อยู่ในจำพวกประชาธิปไตย ถ้าไม่บังเกิดผลดังกล่าวก็สมควรวิเคราะห้พิจารณาว่าทัศนะนั้นขัดต่อความเป็นประชาธิปไตย และเป็นทัศนะที่สนับสนุนให้ระบอบที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยดำรงคง อยู่ได้ ตราบเท่าที่ทัศนะนั้นยังมีอิทธิพลอยู่ในสังคม ผมจึงขอมอบให้ท่านทั้งหลาย ค่อย ๆ หาเวลาตรึกตรองแล้ววินิจฉัยเพื่อแสวงหาทัศนะที่เป็นประชาธิปไตยทางสังคม เป็นหลักนำ

ส่วนระบบประชาธิปไตยทางการเมืองโดยเฉพาะนั้น เกี่ยวกับระบบอำนาจ รัฐที่ราษฎรมีสิทธิในการใช้อำนาจนั้นมากน้อยเพียงใด เรื่องนี้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ที่เป็นแม่บทและกฎหมายเลือกตั้ง อีกทั้งกฎหมายเกี่ยวกับระบบบริหารและระบบ ตุลาการ ระบบประชาธิปไตยทางการเมืองที่เป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่สุด คือระบบ ที่ราษฎรทั้งปวงในสังคมนั้นมีสิทธิออกเสียงบัญญัติกฎหมายได้โดยตรงไม่ใช่ผ่านทาง ผู้แทนราษฎร ระบบประชาธิปไตยชนิดนี้ย่อมทำได้ในประเทศเล็ก ๆ ที่มีพลเมืองไม่ มาก อาทิ ในสมัยพุทธกาลมีรัฐหนึ่งชื่อว่า “ลักขณบท” ซึ่งสมเด็จพระมหาสมณ- เจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงอธิบายไว้ในหนังสือพุทธประวัติว่าลักขณบทนี้ ปกครองโดย “สามัคคีธรรม” ไม่มีพระราชา การที่ราษฎรในรัฐนั้นใช้อำนาจอธิปไตย ได้โดยตรงเพราะรัฐนั้นมีพลเมืองน้อย ในปัจจุบันนี้ก็มีรัฐ หรือ canton เล็ก ๆ ใน สมาพันธรัฐสวิสเซอร์แลนด์ เช่น Appenzell ซึ่งมีพลเมืองรวมทั้งเด็กผู้ใหญ่ประมาณ 10,000 คน มีผู้บรรลุนิติภาวะที่มีสิทธิออกเสียงไม่ก็พันคน ผู้มีสิทธิออกเสียงของรัฐ นั้นมาประชุมกันในท้องสนามเพื่อลงมติโดยตรงในร่างกฎหมายใด ๆ ได้ แต่ในประเทศ ที่มีพลเมืองหลายหมื่นหลายแสนหลายล้านคน ก็เป็นการพันวิสัยที่จะนัดประชุม ราษฎรทั้งปวงให้มาลงมติในร่างกฎหมายใด ๆ โดยตรงได้ ฉะนั้นจึงต้องมีระบบ เลือกตั้งผู้แทนราษฎรให้มาใช้สิทธิแทนราษฎร บัญหาระบบการเมืองประชาธิปไตย โดยผ่านทางผู้แทนราษฎรนี้ **มิได้อยู่ที่ว่ารูปภายนอกมีรัฐสภาอันประกอบด้วยผู้ แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎร แต่จะต้องพิจารณาถึงระบบการเลือกตั้งผู้ แทนราษฎร** ว่าในทางปฏิบัติราษฎรได้มีโอกาสออกเสียงเสมอภาคกันและมีความ สะดวกเพียงใด ท่านที่อยู่ในประเทศอังกฤษซึ่งถือว่าเป็นแม่แห่งระบอบประชาธิปไตย

ทางรัฐสภานั้น ย่อมเห็นวาระบบเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของอังกฤษมีความเป็นประชาธิปไตยพอควร อาทิ เขาแบ่งเขตเลือกตั้งเขตหนึ่ง ๆ เพื่อเลือกตั้งผู้แทนราษฎรคนหนึ่งเท่านั้น และมีหน่วยลงคะแนนไว้มากพอที่ผู้มีสิทธิออกเสียงจะเดินมาลงคะแนนได้โดยไม่เสียเวลาอันจะทำให้เกิดเบื่อหน่าย แต่ในประเทศไทยภายหลังรัฐประหาร 8 พ.ย.2490 ซึ่งบางคราวได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร แต่ใช้วิธีถือเอาเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง โดยมีได้แยกออกเป็นหลายเขตในจังหวัดที่มีพลเมืองมาก ส่วนจำนวนผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดจะพึงมีได้นั้นให้คำนวณตามจำนวนพลเมือง 150,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดังนั้นจังหวัดที่มีพลเมืองน้อยกว่า 150,000 คน เช่น จังหวัดระนองก็มีผู้แทนราษฎรได้เพียงคนเดียว ส่วนจังหวัดที่มีพลเมืองมาก เช่น จังหวัดพระนครก็มีผู้แทนราษฎรได้ 9 คน (เมื่อ พ.ศ.2501) ดังนั้นความไม่เสมอภาคหรือความไม่เป็นประชาธิปไตยจึงเกิดขึ้นระหว่างราษฎรไทยในจังหวัดต่าง ๆ เช่นราษฎรระนองมีสิทธิเลือกผู้แทนได้คนเดียว ส่วนราษฎรจังหวัดพระนครมีสิทธิเลือกผู้แทนได้ 9 คน เหตุผลที่อ้างมีหลายอย่างที่ไม่ขึ้น แต่เราก็เห็นได้ว่าเมื่อราษฎรไม่มีความเสมอภาคกันเช่นนั้นแล้ว ก็จะต้องเรียกว่าระบอบประชาธิปไตยไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ห่างไกลกันจึงไม่สะดวกแก่การที่ราษฎรมาลงคะแนนได้ทั่วถึง เป็นเหตุให้ราษฎรมาลงคะแนนน้อยมาก และเป็นเหตุให้ราษฎรไทยเป็นส่วนรวมถูกกล่าวหาเพื่อเป็นข้ออ้างว่ายังไม่พร้อมที่จะรับความเป็นประชาธิปไตย **แต่อันที่จริงราษฎรไทยนิยมความเป็นประชาธิปไตยมาแต่โบราณกาลแล้ว** อาทิ ในสมัยก่อนเมื่อสมภารวัดใดในชนบทว่างลง ก็มีการประชุมพระในวัดและราษฎรในหมู่บ้านเลือกสมภาร ผู้ใหญ่บ้านว่างลง ก็ประชุมราษฎรเลือกผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งราษฎรส่วนมากก็มาประชุมกันโดยไม่ต้องเดินทางมาหน่วยเลือกตั้งที่ห่างไกล ดังนั้นระบบการเมืองที่จะเป็นประชาธิปไตยได้ก็จำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย และวิธีเลือกตั้งซึ่งให้ราษฎรมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรได้เสมอภาคกัน และมีความสะดวกในการออกเสียงได้ในทางปฏิบัติ อีกทั้งจะต้องมีระบบที่ฝ่ายบริหารจำต้องปฏิบัติเพื่อราษฎรอย่างแท้จริงและระบบที่ฝ่ายตุลาการจำต้องมีอิสระและดำรงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรม ปัญหาอุปสรรคระบบประชาธิปไตยทางการเมืองนี้มีความพิสดารมาก ผมจึงขอให้ท่านทั้งหลายที่สนใจหาโอกาสศึกษาค้นคว้าต่อไป ผมขอฝากข้อสังเกตไว้เล็กน้อยว่าท่านอาจได้ยินวาทะของบางคนว่า ระบอบประชาธิปไตยในอนาคตของประเทศไทยนั้นจะต้องเป็น**ประชาธิปไตยอย่างไทย ๆ** วาทะนี้ฟังดูแล้วน่าเลื่อมใส ถ้าผู้

กล่าวปรารภอย่างจริงใจให้ระบอบการเมืองของไทยเหมาะสมแก่สภาพท้องที่
กาลสมัย ของมวลราษฎรไทย แต่ก็ควรพิจารณาว่าคำที่ว่าอย่างไทย ๆ นั้น **บ่อย่า
ให้เหมาะสมเพียงแต่เฉพาะคนไทยส่วนน้อยของสังคมเท่านั้น**

บัดนี้ผมขอเข้าสู่ปัญหาาระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ
ของสังคม

ระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจนั้น ไม่หมายถึงระบบที่มีบางคนกล่าวว่าใช้
วิธีการบริโภคนิยมเงินทองของทุกคนในสังคมแล้วเอามาแบ่งเฉลี่ยเท่า ๆ กัน ถ้าหาก
เป็นระบบตามวิธีการนี้ ระบบนั้นก็ไม่ใช่ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ เพราะมีใช้ระบบ
ที่เป็นธรรม คือคนที่ไม่ทำงานหรือทำงานอย่างเกียจคร้านก็จะได้ส่วนแบ่งเท่ากับ
คนที่ทำงานด้วยความอุตสาหะ และจะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจของ
สังคม ระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ **หมายถึงราษฎรส่วนมากของสังคมต้องไม่
ตกเป็นทาสของคนจำนวนส่วนข้างน้อยที่อาศัยอำนาจผูกขาดเศรษฐกิจของสังคม**
และราษฎรทั้งปวงจะต้องร่วมมือกันฉันทัดพื้นอง ออกแรงกายหรือแรงสมองตามความ
สามารถเพื่อผลิตสิ่งอุปโภคและบริโภคให้สมบูรณ์ ครั้นแล้วแต่ละคนก็จะได้รับผล
ด้วยความเป็นธรรมตามส่วนแรงงานทางกายหรือสมองที่ตนได้กระทำ ผู้ได้ออกแรง
งานมากก็ได้มาก ผู้ได้ออกแรงงานน้อยก็ได้น้อย

ในขณะที่ราษฎรไทยส่วนมากมีความอึดอัดขัดแคลนทางเศรษฐกิจอยู่
ปรากฏว่าในประเทศไทยได้มีผู้กล่าวมากขึ้นถึงการแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยวิธีสังคมนิยม
เมื่อไม่นานมานี้ผมได้อ่านข่าวหนังสือพิมพ์ว่า ท่านผู้มีเกียรติจำนวนหนึ่งได้อภิปราย
กันถึงความดีของระบบสังคมนิยม ข่าวหนังสือพิมพ์ว่าท่านผู้อภิปรายสรุปว่าสังคมนิยม
นั้นดี แต่ทำไม่ได้สำหรับประเทศไทย ในฐานะนักประชาธิปไตย เราก็ต้องรับฟัง
ความเห็นทุก ๆ ด้าน คือรวมทั้งด้านที่ทำได้และทำไม่ได้ในประเทศไทย ครั้นแล้ว
จึงนำมาวินิจฉัยว่าระบบสังคมนิยมไม่มีทางทำได้เลยในประเทศไทย โดยปล่อยให้
ชนส่วนน้อยในสังคมกุมอำนาจเศรษฐกิจของชาติไว้ต่อไป หรืออาจมีระบบสังคมนิยม
ใดสามารถทำได้ในประเทศไทยที่จะช่วยให้เกิดระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ

เมื่อประมาณ 1 ปีเศษมาแล้ว ได้มีพระองค์เจ้าองค์หนึ่งเสด็จมาเยี่ยมผมที่
ซานเมืองปารีส ท่านมีความเห็นว่าสังคมนิยมเคยทำได้ในเมืองไทย เช่นพระ
มหากษัตริย์สมัยกรุงศรีอยุธยาได้จัดสำเภาไปค้าขายในต่างประเทศ เรื่องนี้มีความจริง
ตามที่พระองค์เจ้านั้นมีความเห็น เพราะในกฎหมายว่าด้วยศักดินาพลเรือนที่ตราขึ้น

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา นั้น พระมหากษัตริย์ที่ทรงปรีชาสามารถได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่เรือสำเภาของพระองค์เป็นขุนนาง ดำรงฐานะศักดินาจำนวนกี่ไร่ตามลำดับ รวมทั้งตำแหน่งที่ท่านเรียกทับศัพท์จีน “จ่งไ้่ว” คือคนทำครัวในเรือสำเภาที่มีศักดินา แสดงว่าพนักงานการค้าหรือวิสาหกิจของรัฐบาลได้พระมหากษัตริย์นั้นเป็นพนักงานของสังคมนิยมชนิดหนึ่ง

ระบบสังคมนิยมนั้นมีมากมายหลายชนิดซึ่งในวิชาว่าด้วยลัทธิเศรษฐกิจกล่าวไว้ว่ามีประมาณกว่า 80 ชนิด ถ้าจะรวมเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือประเภทปฐมกาลเมื่อครั้งมนุษยชาติอยู่ในระบบปฐมสหการ (ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่มีเอกชนผูกขาดตัดตอนที่ดินเป็นส่วนของตน) ประเภทสังคมนิยมศักดินาที่เจ้าศักดินาดำเนินวิสาหกิจส่วนรวมเอามาเป็นของตน ประเภทสังคมนิยมของผู้มีทุนน้อย ประเภทสังคมนิยมของผู้มีทุนชนิดต่าง ๆ ประเภทสังคมนิยมของวรรณะไร้สมบัติ สังคมนิยมเพื่อฝัน สังคมนิยมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ทศนะสังคมนิยมแต่ละประเภท แต่ละสาขาสากลก็ย่อมมีความขัดแย้งระหว่างกัน บางครั้งถึงขนาดเขียนโต้แย้งกันรุนแรง ปัญหาที่ควรพิจารณาคือ ชนิดใดเป็นไปถูกต้องตามกฎหมายธรรมชาติ อันเป็นกฎที่นำมาใช้แก่มนุษยชาติได้ แม้กระนั้นก็มีปัญหาเกี่ยวกับสภาพของแต่ละสังคมว่าจากสภาพที่กำลังเป็นอยู่นั้นจะเปลี่ยนระบบสังคมจากระบบเดิมเข้าสู่ระบบสังคมใหม่ได้ทันทีทันใดหรือจะต้องดำเนินเป็นขั้น ๆ ไป เพื่อมิให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจส่วนรวมของสังคม ผมขอให้ท่านใช้เวลาศึกษาค้นคว้าว่าระบบใดเป็นประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจเพื่อความผาสุกของมวลราษฎรหรือประชาชน

ตามที่ผมเสนอวิธีใช้ความคิดในปัญหาาระบบประชาธิปไตยต่าง ๆ แล้วนั้นเกี่ยวกับอนาคตของประเทศไทย ที่ทุกชนชาติปัจจุบันนี้ซึ่งรวมกันอยู่เป็นอาณาจักรไทยอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ระหว่างนี้ได้มีปัญหาก่อกวน ซึ่งท่านทั้งหลายย่อมได้ยินได้ฟังจากข่าวของรัฐบาลไทยเองถึงเรื่องที่มีชนชาติส่วนน้อย อาทิ **คนไทยเชื้อชาติมลายูในภาคใต้ที่มีบทบาทเคลื่อนไหวที่จะแยกตนออกจากประเทศไทย** ข่าวนี้เราไม่ควรมองข้ามไปเสีย คือควรสนใจพิจารณาฐานะของสังคมให้เหมาะสม ที่สามารถรวมชนชาติส่วนน้อยต่าง ๆ เข้าร่วมอยู่ในอาณาจักรไทยตลอดไป

ปัญหาที่ผมได้เคยส่งบทความมาให้ที่ชุมนุมชาวธรรมศาสตร์ในอังกฤษเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2515 ซึ่งชุมนุมนั้นได้นำลงพิมพ์ในวารสาร 19 สิงหาคม 2515 ของชุมนุมนั้นแล้ว คือบทความว่าด้วย **ข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย** ซึ่งหลายท่านคงได้อ่านแล้ว ถ้าท่านผู้ใดยังไม่ได้อ่าน แต่สนใจใน

ปัญหาสำคัญนี้ก็ขอให้หาโอกาสอ่านด้วย จะได้ช่วยกันคิดปัญหานี้ด้วยความเป็นธรรม ใจความของบทความนั้นก็อยู่ที่ว่าการรักปิตุภูมิท้องถิ่น (Local Patriotism) ของชนชาติส่วนน้อยในประเทศต่าง ๆ นั้นยังไม่อาจหมดสิ้นไปได้ภายในเวลาสั้น ๆ แม้ในประเทศอังกฤษเองชนชาติไอร์แลนด์เหนือที่รวมอยู่ในสหราชอาณาจักรมาเป็นเวลากว่า 800 ปีแล้ว ก็ยังมีความดิ้นรนที่จะแยกตนจากสหราชอาณาจักร ผมได้ยกตัวอย่างแคว้นเวลส์ ตัวอย่างของนอร์เวย์ที่แยกตนจากสวีเดน เบลเยียมที่แยกตนจากเนเธอร์แลนด์ ประวัติศาสตร์ของอาณาจักรไทยซึ่งรวมชนชาติต่าง ๆ หลายชนชาติได้มากเป็นอาณาจักรใหญ่กว่าเมื่อครั้งสมัยอยุธยานั้นก็ประมาณเมื่อ 200 ปีเป็นต้นมา เจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้ายในภาคพายัพ ซึ่งเป็นประมุขของชนชาติส่วนน้อยนั้นก็เพิ่งหมดสิ้นไประหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ราชหรือสุลต่านต่าง ๆ ก็เป็นชนชาติส่วนน้อยเชื้อชาติมลายูในภาคใต้ของที่สุดท้ายก็เพิ่งหมดสิ้นไปเมื่อปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ภายหลังที่ชุมนุมชาวธรรมศาสตร์ในอังกฤษได้ตีพิมพ์บทความนั้นของผมแล้ว ผมได้อ่านบทความของ พ.ต.อ.กัมปนาท จินตวิโรจน์ ในวารสาร ต.ม.ธ.ก.รุ่น 2 ฉบับ 3 มีนาคม 2516 ได้ทราบความเพิ่มเติมเกี่ยวกับขบวนการแยกดินแดนของคนเชื้อชาติมลายูที่เป็นพวกนิยมเชื้อสายราชาหรือสุลต่านเดิมของตน พวกนิยมสาธารณรัฐ พวกนิยมคอมมิวนิสต์ เมื่อไม่นานมานี้บรรณาธิการสังคมศาสตร์ปริทัศน์และสมาคมนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศสได้ขออนุญาตนำบทความของผมไปลงพิมพ์ **ผมหวังว่าท่านทั้งหลายคงจะให้ความสนใจต่อเอกภาพของชาติไทยและช่วยกันคิดที่จะมิให้เอกภาพของชาติต้องสลายไป** โดยใช้เวลาศึกษาตรึกตรองว่า วิธีใช้อำนาจปราบปรามพวกคิดแยกดินแดนเพียงวิธีเดียวเท่านั้น **มีตัวอย่างประเทศใดในปัจจุบันนี้บ้างที่รักษาเอกภาพของชาตินั้นไว้ได้อย่างราบรื่น** และวิธีโบราณที่ให้ทุกชนชาติในสังคมถือพระเจ้าองค์เดียวกันนั้น เราก็เห็นแล้วว่าชนชาติต่าง ๆ ที่นับถือพระพุทธองค์เดียวกันก็ดี นับถือพระเยซูองค์เดียวกันก็ดี นับถือพระมะหะหมัดองค์เดียวกันก็ดีนั้นก็**ไม่สามารถรวมกันเป็นเอกภาพได้** ดังนั้นจึงควรพิจารณาว่าถึงเวลาหรือยังที่จะไม่สายเกินไป ในการใช้วิธีรักษาเอกภาพของชาติไทยจากรากฐานที่แท้จริงของสังคม**โดยสถาปนาระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ทั้งทางเศรษฐกิจการเมือง ทศนะสังคม** อันเป็นรูปสังคมที่เหมาะสม เพื่อให้ทุกชนชาติเห็นวาระบอบนี้ นำความผาสุกในความเป็นอยู่แท้จริงของเขาได้ พวกเขาก็จะเต็มใจร่วมกับชนชาติไทยคงอยู่เป็นอาณาจักรอันเดียวกันตลอดไป

ผมขอจบปาฐกถาโดยสังเขปเพียงเท่านี้

และต่อไปนี้เป็นบทความของท่านปรีดีฯ ที่ท่านกล่าวถึงข้างต้นคือ **“ข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย”**

ข้อสังเกตเกี่ยวกับ “เอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย”

ตามที่คณะผู้จัดงานชุมนุมประจำปี 2515 ของชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร ได้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนบทความลงในหนังสือที่ระลึกนั้น ข้าพเจ้าจึงขอรวบรวมข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย ซึ่งนักศึกษาในต่างประเทศบางคนได้เคยถามมา ข้าพเจ้าหวังว่าผู้อ่านที่อยู่ในสหราชอาณาจักรที่ทราบข่าวเป็นประจําเกี่ยวกับเรื่องนี้คงจะได้ช่วยกันสังเกตต่อไป

1. ปัจจุบันนี้มีข่าวเป็นประจําเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างราษฎรฝ่ายถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกกับฝ่ายถือนิกายโปรเทสตันท์ในไอร์แลนด์เหนือ และในปี ค.ศ.1969 ก็มีข่าวแพร่ไปเกือบทั่วโลก ถึงการที่ชาวเวลส์ส่วนหนึ่งพยายามต่อต้านการสถาปนาเจ้าฟ้าซาราลส์เป็นเจ้าแห่งเวลส์

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าไอร์แลนด์เหนือซึ่งเคยร่วมกับไอร์แลนด์ใต้ (EIRE) ก่อนแยกตนเป็นเอกราชนั้น ได้ร่วมอยู่ในสหราชอาณาจักรซึ่งมีพระราชาธิบดีเป็นประมุขมาเป็นเวลาประมาณ 800 ปีแล้ว ก็ยังมีบุคคลส่วนหนึ่งรักปิตุภูมิท้องถิ่น (Local Patriotism) มีความรักศานานิกายของตน โดยเฉพาะแคว้นเวลส์ก็อยู่ภายใต้ราชบัลลังก์อังกฤษกว่า 400 ปี ซึ่งมีมกฏราชกุมารแห่งราชวงศ์อังกฤษดำรงพระอิสริยยศเป็นเจ้าแห่งเวลส์ แต่ชาวเวลส์ส่วนหนึ่งก็ยังมีความรักปิตุภูมิท้องถิ่นของตนซึ่งไม่ยอมรับนับถือเจ้าแห่งเวลส์เป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพของชาติ

คานาดาซึ่งเป็นชาติในเครือจักรภพอังกฤษ ได้ยอมรับนับถือพระราชาธิบดี (หรือพระราชินีนาถ) อังกฤษเป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพของชาติ ซึ่งประกอบด้วยคนเชื้อชาติอังกฤษและฝรั่งเศส ภาษาฝรั่งเศสซึ่งเป็นภาษาของชนส่วนน้อยในคานาดาเป็นภาษาทางราชการเคียงคู่กันไปกับภาษาอังกฤษของชนส่วนข้างมาก เมื่อพระเจ้าจอร์จที่ 6 และต่อมาพระนางเจ้าเอลิซาเบธที่ 2 ได้เสด็จไปคานาดาทรงทำพิธีเปิดรัฐสภานั้น ทั้งสองพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสเป็นภาษาฝรั่งเศส แม้กระนั้นก็ดี

มีข่าวแพร่ออกมาว่า บางครั้งพลเมืองเชื้อชาติฝรั่งเศสจำนวนไม่น้อยในคานาดาทำการแสดงกำลังดินรนที่จะแยกตนจากสหภาพ

ชาวนอร์เวย์ซึ่งมีภาษาในตระกูลสแกนดิเนเวียนเช่นเดียวกับสวีเดน จะมีมิตรเพื่อกันบ้างก็ไม่มากนัก เปรียบเหมือนภาษาไทยกับภาษาลาว นอร์เวย์เคยรวมเป็นชาติเดียวกับสวีเดนเมื่อก่อน ค.ศ.1905 โดยมีพระราชกฤษฎีกาแห่งราชวงศ์ Bernadotte เป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีของชาติ ชาวนอร์เวย์ก็นับถือพระราชกฤษฎีกาแห่งราชวงศ์นี้เป็นอย่างมาก เมื่อครั้งที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ในประเทศฝรั่งเศส (1920-1927) นั้น มีชาวนอร์เวย์ที่เคยอยู่ในขบวนการต่อสู้เพื่อแยกตนจากสวีเดนเมื่อ ค.ศ.1905 เล่าว่า ขณะต่อสู้อยู่นั้นเขาได้ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีราชวงศ์ Bernadotte เพราะพวกเขานับถือราชวงศ์นี้ ซึ่งแม้กษัตริย์องค์แรกเป็นคนฝรั่งเศสพระนาม Jean Bernadotte เคยเป็นจอมพลของนโปเลียนที่ 1 แต่ต่อมาพระเจ้าชาลส์ที่ 13 แห่งสวีเดนได้ทรงรับเป็นราชโอรสบุญธรรมแล้ว ได้สืบสันตติวงศ์ เมื่อ ค.ศ.1818 กษัตริย์ทุกพระองค์แห่งราชวงศ์นี้ได้ให้ความเป็นธรรมแก่พสกนิกรนอร์เวย์และสวีเดนเป็นอย่างดีที่สุด แต่รัฐบาลสวีเดนในสมัยนั้นไม่ปฏิบัติให้เป็นที่พักใจของชาวนอร์เวย์ พวกเขาจึงต่อสู้เพื่อปลิดตนออกม้างตั้งเป็นชาติเอกราชต่างหาก และสภาผู้แทนของชาวนอร์เวย์ก็ได้มีมติอัญเชิญเจ้าแห่งราชวงศ์ Bernadotte องค์หนึ่งขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระราชกฤษฎีกาของนอร์เวย์ แต่เจ้าแห่งราชวงศ์นั้นได้ทรงปฏิเสธ ชาวนอร์เวย์จึงมีประชามติอัญเชิญเจ้าคาร์ลแห่งเดนมาร์กขึ้นครองราชในพระปรมาภิไธย **“พระเจ้าฮากอนที่ 7”** ทั้งนี้แสดงว่าการที่นอร์เวย์แยกจากสวีเดนนั้นมีสาเหตุเพราะไม่เคารพพระราชกฤษฎีกา Bernadotte แต่เป็นเพราะรัฐบาลสวีเดนในสมัยนั้นไม่ปฏิบัติให้เป็นที่พักใจของชาวนอร์เวย์ พระราชกฤษฎีกาสวีเดนจึงไม่อาจทรงช่วยเอกภาพได้

เบลเยียมซึ่งประกอบไปด้วยพลเมืองเชื้อชาติเฟลมิช (พูดภาษาเฟลมิชคล้าย ๆ ภาษาดัตช์) ประมาณ 55.7 เปอร์เซ็นต์ของพลเมืองทั้งหมด เชื้อชาติวาลูน (พูดภาษาฝรั่งเศส แต่มีคำเฉพาะบ้าง) ประมาณ 32.4 เปอร์เซ็นต์ของพลเมืองทั้งหมด เชื้อชาติเยอรมันประมาณ .06 เปอร์เซ็นต์ของพลเมืองทั้งหมด พูดได้ทั้งภาษาเฟลมิช และภาษาฝรั่งเศสประมาณ 11.3 เปอร์เซ็นต์ของพลเมืองทั้งหมด เมื่อก่อน ค.ศ.1830 เบลเยียมอยู่ในอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกาแห่งราชวงศ์ Orange-Nassau เป็นประมุขซึ่งได้ทรงให้ความเป็นธรรมแก่พสกนิกร

ทุกเชื้อชาติของพระองค์ แต่ใน ค.ศ.1830 คนเชื้อชาติต่าง ๆ ในเบลเยียมตั้งกล่าวข้างต้นก็ทำการอภิวัฒน์แยกตนออกจากเนเธอร์แลนด์ แล้วสมัชชาแห่งชาติมีมติเลือกเจ้าชายเลโอโพลด์แห่งราชวงศ์ Saxe-Cobourg (ราชวงศ์หนึ่งในประเทศเยอรมัน) ขึ้นเป็นพระราชาธิบดีและมีเจ้าในราชวงศ์นี้สืบสันตติวงศ์ต่อมาจนทุกวันนี้ ส่วนเอกภาพของชาติในเบลเยียมระหว่างคนเชื้อชาติต่าง ๆ นั้นมีวิธีการหลายอย่างที่น่าศึกษา

การรักปิตุภูมิท้องถิ่นมิได้หมดไปง่าย ๆ และยังประกอบด้วยท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกันหรือศาสนาเดียวกันแต่นิกายต่างกับพลเมืองส่วนข้างมากของชาติที่รวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว การรักปิตุภูมิท้องถิ่นก็ยิ่งลึกซึ้ง

2. ขอให้เราพิจารณากลุ่มชนขนาดใหญ่ซึ่งมีสภาพในองค์การสหประชาชาติก็จะพบว่าแต่ละชาติประกอบขึ้นด้วยการรวมชนหลายเชื้อชาติเข้าเป็นชาติเดียวกัน บางเชื้อชาติที่เข้าร่วมอยู่เป็นเวลาช้านานหลายสิบหรือหลายร้อยศตวรรษแล้วก็หมดร่องรอยที่แสดงเชื้อชาติเฉพาะของตน บางเชื้อชาติที่เข้าร่วมอยู่ไม่นานก็ยังมีย่องรอยแห่งเชื้อชาติของตนอยู่มากบ้างน้อยบ้างตามกาละ เช่น สำเนียงพูดแปร่งจากชนส่วนข้างมาก และยังมีภาษาท้องถิ่นของตน เช่นชาวแคว้นเวลส์ในสหราชอาณาจักร และในท้องถิ่นของประเทศไทยซึ่งคนสัญชาติไทยในท้องถิ่นนั้น ๆ พูดไทยไม่ได้ หรือบางคนพูดไทยได้ แต่แปร่งมากจนคนไทยภาคกลางเข้าใจยากหรือเรียนหนังสือไทยพูดไทยได้แล้วพูดไทยกับข้าราชการหรือคนไทยในท้องถิ่นอื่น ส่วนภายในคนท้องถิ่นเดียวกันก็ชอบพูดภาษาท้องถิ่นหรือสำเนียงตามท้องถิ่นของตน อันแสดงถึงวิวัฒนาการของความแตกต่างในเชื้อชาติหรือเชื้อท้องถิ่นโดยเฉพาะ

ยิ่งกว่านั้น บางแคว้นบางเขตภายในชาติยังแสดงสัญลักษณ์ว่ามีเจ้าของตนโดยเฉพาะแม้เป็นเพียงในนาม เช่นเจ้าแห่งแคว้นเวลส์ตั้งกล่าวแล้ว และแม้คนเวลส์โดยทั่วไปจะพูดภาษาอังกฤษ ส่วนในประเทศไทยนั้น เจ้าผู้ครองนครและราชาแห่งรัฐต่าง ๆ ยังมีอยู่ภายหลังอภิวัฒน์ พ.ศ.2475 เช่นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ถึงแก่พิราลัยประมาณ 6 ปีภายหลังอภิวัฒน์นั้น เจ้าผู้ครองลำพูนถึงแก่พิราลัยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง พระยาพิพิธราชาแห่งยะหริ่งและพระยาภูผาราชแห่งระแงะ ลันชีพราว ๆ ปลายสงครามโลกครั้งที่สองหรือภายหลังนั้นไม่นาน พระเจ้ามหาพรหมสุรธาดาซึ่งทรงศักดิ์เป็นพระเจ้าน่านนั้นพิราลัยราว ๆ พ.ศ.2474 ราชาแห่งสายบุรี ลันชีพราว ๆ พ.ศ.2473

ขอให้เราค้นคว้าถึงเหตุที่ชนเชื้อชาติต่าง ๆ และกลุ่มชนที่มีลักษณะเป็นชาติเลือกอยู่ก่อนแล้ว เข้าร่วมกับชาติที่ใหญ่กว่าเป็นชาติเดียวกันนั้นเพราะเหตุใด แล้วจึงจะพิจารณาปัญหาการรักษาเอกภาพของชาติไว้ให้ได้

ในตอนปลายระบบปฐมสหการนั้นได้เริ่มมีระบบทาสโดยผู้ที่เป็นหัวหน้าของสังคมหนึ่งไปคร่าเอาคนของอีกสังคมหนึ่งมาใช้งานอย่างสัตว์พาหนะ สังคมที่มีชัยมากก็มีทาสมากเป็นกำลังใช้รบกับสังคมที่อ่อนแอกว่า สังคมนั้นก็ขยายใหญ่โตขึ้นทุกที ครั้นต่อมาเมื่อสังคมทาสได้พัฒนาไปเป็นสังคมศักดินาหรือสังคมส่วย ซึ่งหัวหน้าสังคมได้รับยกย่องเป็นเจ้าใหญ่มีอิทธิพลมากขึ้นทุกทีนั้น ก็ยิ่งถือว่าที่ดินและสรรพสิ่งทั้งหลายรวมทั้งคนและสัตว์เป็นทรัพย์สินของตน ดังปรากฏในกฎหมาย **“ตราสามดวง”** ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาว่า **“ที่ดินทั้งหลายในแคว้นกรุงศรีอยุธยาเป็นของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยพระบรมเดชานุภาพ”** ส่วนทาสนั้นก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งในจำพวกทรัพย์สินที่เรียกว่า **“วิญญูณกทรัพย์”** การรวมชาติเล็กเข้ากับชาติที่มีกำลังมากกว่านั้นเป็นไปโดยวิธีที่ชาติที่มีกำลังมากกว่าทำการโจมตีรบพุ่งเอามาเป็นวิธีสำคัญ รองลงไปใช้วิธีคุกคามให้ชาติที่เล็กกว่าเกรงขามยอมมาเป็นเมืองขึ้นส่งส่วยหรือบรรณาการเป็นคราว ๆ ในยุโรปยังมีวิธีการเอาแคว้นที่อยู่ได้อำนาจของชาติใหญ่มานั้นเป็นสินเดิม หรือเป็นของขวัญให้แก่คู่บ่าวสาวที่สมรสกัน วิธีรวมชาติต่าง ๆ เข้าเป็นชาติหนึ่งชาติเดียวกันเช่นวิธีระบบศักดินานั้น ราษฎรของชาติที่ถูกรวมกับชาติใหญ่ไม่มีเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วย คือสุดแต่หัวหน้าของตน

ดังนั้นในความรู้สึกรักของราษฎรจึงยังมีการรักปิฎกภูมิท้องที่อยู่ มากบ้างน้อยบ้าง ตามความชำนาญแห่งการรวมเป็นเอกภาพเดียวกันกับชาติที่มีอำนาจเหนือ

3. เมื่อกลุ่มต่าง ๆ ภายในชาติหนึ่ง ๆ ยังมีจิตสำนึกรักปิฎกภูมิท้องที่อยู่ของแต่ละกลุ่มอยู่ ซึ่งอาจเบาบางเพราะกาลล่วงเลยมาหลายสิบหลายร้อยศตวรรษ และอาจเหนียวแน่นถ้าการรวมกับชาติอื่นเพียงไม่กี่ชั่วคน และเหนียวแน่นยิ่งขึ้นถ้าท้องที่นั้น ๆ มีภาษาพูดของตนโดยเฉพาะต่างกับภาษาของชาติส่วนข้างมาก และถ้ามีทั้งภาษาและศาสนาที่แตกต่างกันกับชนส่วนข้างมากของชาติก็ยิ่งเหนียวแน่นมาก ซึ่งถ้าเราจะติดตามข่าวการต่อสู้ภายในชาติหนึ่ง ๆ ในโลกนี้ ก็จะพบว่าหลายชาติที่ประสบปัญหาการรักษาความเป็นเอกภาพของชาติ

ในประเทศไทยเรานั้น ข่าวสารทางราชการที่เปิดเผยแล้วซึ่งหนังสือพิมพ์

บางฉบับได้นำลงเกี่ยวกับการต่อสู้ทางอาวุธในประเทศไทยนั้น ซึ่งมีทั้งฝ่ายที่ไม่ปรากฏว่าต้องการแยกดินแดนไทยและมีฝ่ายที่ต้องการแยกดินแดนไทยออกเป็นอีกรัฐหนึ่ง เช่นเมื่อประมาณไม่กี่เดือนมานี้ ทางราชการแถลงใจความว่า มีคนไทยเชื้อชาติมลายูเป็นลูกชายของตวนกูโมหะยิดดิน ที่สืบเชื้อสายจากราชแห่งปัตตานี ได้เป็นหัวหน้าทำการต่อสู้เพื่อแยกดินแดนส่วนหนึ่งทางปักซีได้ ตั้งขึ้นเป็นรัฐอิสระหรือรวมเป็นสหพันธรัฐกับรัฐต่าง ๆ แห่งมลายูตะวันออก ถ้าเราถอยหลังไปพิจารณาช่วงภายหลังรัฐประหารในประเทศไทยในปี ค.ศ.1947 (8 พ.ย.2490) ก็เคยมีมติที่รัฐบาลสมัยนั้นได้จับกุมอดีตผู้แทนราษฎรชาวอิสานหลายคนมาฟ้องศาลฐานกบฏแยกดินแดน ศาลพิจารณาแล้วไม่มีมูลความจริงจึงตัดสินยกฟ้อง แต่ถ้าถอยหลังไปอ่านประวัติศาสตร์รัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็นเวลา 150 ปีมานี้ ก็จะทราบว่าเจ้าอนุแห่งเวียงจันทร์ซึ่งสืบสายจากพระราชาธิบดีแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต ได้ทำการยึดดินแดนอิสานเพื่อเอาไปรวมกับดินแดนลาว พื้นอาณาจักรศรีสัตนาคนหุตขึ้นมามีอีก

ในรัชกาลที่ 5 ก็มีกรณี **“ผิบุญผิบ้า” ในภาคอีสาน กรณีเงี้ยวในภาคพายัพ กรณีราชานแห่งปัตตานีที่ข้ออับดุลกาเด** ซึ่งถูกย้ายไปกักตัวอยู่พิษณุโลก แต่เมื่อได้โปรดเกล้าให้กลับปัตตานีแล้วก็คิดแยกดินแดนอีก ในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงส่งทหารรักษาวังจากนครศรีธรรมราชไปปราบ แต่อับดุลกาเดหนีไปลี้ภัยในกลันตันแล้วต่อมาได้ตาย ณ ที่นั้น ส่วนทายาท ชื่อ ตวนกู โมหะยิดดิน นั้น ภายหลังอภิวัฒน์ พ.ศ.2475 ได้เข้ามากรุงเทพฯ แสดงความจำนงขออยู่ร่วมในสยามต่อไป เพราะเห็นว่าสยามมีระบอบรัฐธรรมนูญเป็นที่พอใจแล้ว แต่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เล็ดลอดเดินทางไปถึงอินเดียของอังกฤษ เสรีไทยคนหนึ่งได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ที่กรุงเดลีมีชาวอังกฤษกลุ่มหนึ่งเสียงเป็นเกียรติแก่ตวนกูผู้นี้และตีพิมพ์ให้พบว่า “Long Live the King of Pattani” ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อสยามได้กลับมามีประชาธิปไตยสมบูรณ์อีก ตวนกูผู้นี้ก็แสดงภักดีต่อสยาม แต่ภายหลังรัฐประหาร พ.ศ.2490 เกิดกรณีที่ศาสนาอิสลามปัตตานีบางคนถูกตำรวจจับแล้วหายตัวไป โดยมีผู้รู้เห็นว่าถูกเอาตัวไปถ่วงทะเลตาย ตวนกูผู้นี้เลยไม่ยอมกลับมาเมืองไทยโดยตั้งถิ่นฐานถาวรอยู่ในกลันตัน

แม้ว่ารัฐบาลของตวนกูอับดุลราห์มันและอับดุลราซัคแห่งมาเลเซีย จะได้แถลงว่าไม่ต้องการเอาดินแดนไทยที่มีชนเชื้อชาติมลายูเป็นส่วนมากไปรวมกับมาเลเซีย

ซึ่งข้าพเจ้าก็เชื่อว่าท่านทั้งสองมีเจตนาบริสุทธิ์เช่นนั้น แต่มีข้อที่น่าสังเกตสำหรับ ทายาทแห่งอติตราชาบางคนได้ไปอาศัยอยู่ในรัฐตะวันออกแห่งมาเลเซีย บางคนอยู่ อย่างสงบแต่บางคนเคลื่อนไหว โดยมีผู้ให้ความเห็นว่าสุลต่านหรือราชาแห่งรัฐต่าง ๆ ที่เคยรวมอยู่กับไทยในอดีต เช่น เคนดาร์ (ไทรบุรี) ปลิศ กลันตัน ตรังกานุ นั้นได้รับ เลือกเป็นพระราชาธิบดีองค์ละ 5 ปีมาแล้วตามระบอบปกครองของสหพันธรัฐมาเลเซีย

สมัยที่วิทยุกรมประชาสัมพันธ์ไทยได้ตอบกับวิทยุพนมเปญอย่างรุนแรงเรื่อง เขตแดนนั้น วิทยุพนมเปญเคยอ้างว่าเขมรปัจจุบันก็เป็นทายาทของขอมที่เขาเรียกตัว เองว่า “**ขะแมร์**” และอ้างว่ามีคนเขมรอยู่ในไทยบริเวณติดต่อกับกัมพูชาที่พูดได้แต่ ภาษาเขมรหรือพูดภาษาเขมรและไทยประมาณ 2 ล้าน 5 แสนคน เขาได้เรียกร้อง ให้คนเชื้อชาติเขมรนับถือกษัตริย์เขมร

เรื่องต่าง ๆ ข้างบนนี้เราต้องสังเกตไว้เพื่อหาทางที่ถูกต้องป้องกันมิให้ เรื่องขยายตัวไป เพื่อรักษาความเป็นเอกภาพของชาติไว้

4. ขอให้เราศึกษาวิธีการต่าง ๆ ที่ประเทศต่าง ๆ รักษาเอกภาพไว้คือ

4.1 วิธี อังกฤษ สวีเดน เนเธอร์แลนด์ ดังที่ได้ยกเป็นอุทาหรณ์ในข้อ 1. นั้น ก็จะเห็นได้ว่ามิใช่ความผิดของพระราชาธิบดีที่รักษาความเป็นเอกภาพของชาติไว้ ไม่ได้ แต่เป็นเพราะความรักปิตุภูมิท้องถิ่นอย่างแรงกล้าของกลุ่มชนในท้องถิ่นนั้นเอง และที่สำคัญคือรัฐบาลของชนส่วนข้างมากในชาตินั้น ๆ ไม่คำนึงให้เพียงพอถึงความรู้สึก รักปิตุภูมิท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มชนว่ามีมากมายเหนียวแน่นขนาดไหน ผลจึงบังคับเกิด ขึ้นตามธรรมชาติแห่งการรักปิตุภูมิท้องถิ่น

4.2 วิธีเผด็จการแบบนาซีหรือฟาสซิสต์หรือมิลิแทริสต์ซึ่งเป็นไปได้ชั่วคราว เช่น อิตาลีใช้กำลังรวมคนออสเตรียที่เป็นเชื้อชาติเยอรมันเข้ากับอาณาจักรเยอรมัน ครั้งที่ 3 ก็ไม่ทำให้ชาวออสเตรียหมดความรักปิตุภูมิท้องถิ่นของตนไปได้ จึงได้ตั้งรกราก ตลอดมาเพื่อตั้งเป็นชาติเอกเทศจากเยอรมัน มุสโสลินีใช้วิธีบังคับให้ชนในดินแดนที่ โอนมาเป็นของตนภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อาทิ ส่วนหนึ่งของแคว้นตีโรล ซึ่ง พลเมืองเป็นเชื้อชาติเยอรมันนั้น ต้องเรียนหนังสืออิตาเลียนและพูดภาษาอิตาเลียน ชาวตีโรลคนหนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนข้าพเจ้าในมหาวิทยาลัยปารีสเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า เวลากลางวันชาวตีโรลต้องพูดภาษาอิตาเลียน แต่ตอนกลางคืนปิดประตูบ้านแล้วพูด ภาษาเยอรมันภายในครอบครัว ซึ่งทำให้เขาเบื่อกันสำราญใจยิ่งนัก พวกลัทธิทหาร

ญี่ปุ่นเมื่อเอาดินแดนภาคอีสานของจีน (แมนจูเรีย) ตั้งเป็นรัฐแมนจูก็จะขึ้น โดยรวมหลายเชื้อชาติในเขตนั้น เช่น แมนจู และบางส่วนของมองโกล เกาหลี ยัน (จีน) ฯลฯ แล้วเอาอดีตจักรพรรดิจีน “ปูยี” เป็นจักรพรรดิแห่งรัฐใหม่เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพ แต่ก็ไม่สามารถทำลายจิตใจรักปิตุภูมิท้องถิ่นของชนชาติต่าง ๆ ในเขตนั้นได้ แม้แต่ชนชาติแมนจูเองก็ต่อต้านจักรพรรดิปูยี ดังปรากฏในคำวิจารณ์ตนเองของคนผู้นี้แล้ว

4.3 วิถีชีวิตเซอร์แลนด์ซึ่งพลเมืองประกอบด้วย**ชนชาติหลากหลายฝรั่งเศส เยอรมัน, อิตาลี, โดยแยกออกเป็นแขวง ๆ (Canton)** ซึ่งแต่ละแขวงมีสิทธิปกครองตนเอง ใช้ภาษาของตนเอง**แล้วรวมกันเป็นสหพันธรัฐ มีรัฐบาลกลางเดียวกัน ก็ไม่ปรากฏว่ามีชนชาติใดในสวิสเซอร์แลนด์ขึ้นพลัดตนออกมาตั้งเป็นชาติเอกเทศต่างหาก**

4.4 วิถีประชาธิปไตยตามหลักที่ประธานาธิบดีลินคอล์นให้ไว้คือการปกครองโดย**“รัฐบาลของราษฎร โดยราษฎร เพื่อราษฎร”** ถ้าทำตามนี้ได้จริง เอกภาพของชาติก็เป็น**“เอกภาพของราษฎร โดยราษฎร เพื่อราษฎร”** เป็นความเต็มใจของราษฎรเองที่รักษาเอกภาพของชาติ จึงเป็นการรักษาเอกภาพของชาติให้มั่นคงได้ วิถีประชาธิปไตยดังกล่าวนี้เป็นการนำไปสู่รากฐานแห่งจิตสำนึกของมนุษย์ ที่จะให้มีความรู้สึกรักในการต้องการเอกภาพของชาติ แม้จะตั้งต้นจากโครงร่างเบื้องต้นของสังคมก่อน คือมีระบบการเมืองดังกล่าวมาแล้ว รัฐบาลแห่งระบบนั้นก็ดำเนินการแก้ไขสมมุติฐานของสังคมคือสภาพเศรษฐกิจ ให้ราษฎรทั่วหน้ามีความกินดีอยู่ดีทั่วกัน ราษฎรก็ย่อมเห็นคุณประโยชน์ที่ตนได้รับในการรักษาเอกภาพกับชนชาติต่าง ๆ ที่รวมกันเข้าเป็นชาติอันหนึ่งอันเดียวกัน

การรักษาเอกภาพของชาติโดยอาศัยทางจิตที่ปราศจากรากฐานทางเศรษฐกิจและการเมืองประชาธิปไตยของราษฎร ก็เท่ากับอาศัยการลอยไปลอยมาในอากาศ ซึ่งอาจหล่นลงหรือไปสู่ความสกปรกพิภพ **มนุษย์อยู่ได้ด้วยเรามีปัจจัยสำคัญดำรงชีพและมีระบบการเมืองประชาธิปไตยที่ให้สิทธิมนุษยชน** ผู้ที่อาศัยสภาพทางจิตโดยไม่กังวลถึงสภาพทางเศรษฐกิจ ก็เพราะเขาเองมีความสมบูรณ์หรือมีพอกินพอใช้ในทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว แต่คนส่วนมากที่ยังขาดปัจจัยดำรงชีพอยู่นั้นย่อมมีจิตในทางค้นคว้าหาชีวิตปัจจัยในทางที่ชอบพร้อมด้วยสิทธิมนุษยชน พวกเขาจึงถือสภาพ

ทางจิตอย่างเดียวตามการโฆษณาไปได้เพียงชั่วคราว แต่เมื่อรอคอยผลแห่งวิมุตติขึ้นชั่วคราวหนึ่งแล้ว ไม่เห็นผลว่า ได้ช่วยความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสิทธิมนุษยชนของเขาแล้ว เขาก็อาจไปถือสภาพทางจิตชนิดอื่นที่เขาเห็นว่าอาจช่วยความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสิทธิมนุษยชนของเขาได้ดีกว่าก็เป็นได้ นักปราชญ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า**ความคิดของคนเจ้าของคฤหาสน์ต่างกับคนที่อยู่กระท่อม** ○

แผนบุกคอคอดกระ

ในระหว่างที่ ท่านปรีดี พนมยงค์ อยู่ในประเทศจีนนั้น รัฐบาลไทยขณะนั้นคือรัฐบาลของ พลโทถนอม กิตติขจร (ยศขณะนั้น) มีความดำริจะขุดคอคอดกระเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ ในฐานะที่ท่านปรีดี พนมยงค์ เคยสนใจและศึกษาเกี่ยวกับการขุดคลองคอคอดกระมาตั้งแต่สมัยที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในรัฐบาลของพลเอกพระยาพลพลพยุหเสนา

ดังนั้น เมื่อรัฐบาลของ พลโท ถนอม กิตติขจร มีความดำริในการขุดคลองคอคอดกระขึ้นมาใหม่ และประกอบกับรัฐบาลขณะนั้นได้เรียกร้องประชาชนให้เสนอข้อคิดเห็นต่อรัฐบาลในด้านต่าง ๆ เพื่อรัฐบาลจะได้นำไปพิจารณาประกอบการบริหารประเทศชาติ เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมต่อไป

ท่านปรีดี พนมยงค์ ในฐานะประชาชนคนไทยคนหนึ่ง จึงได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการขุดคลองคอคอดกระ โดยเสนอความคิดเห็นผ่านสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยในขณะนั้นดังข้อความรายละเอียดต่อไปนี้

กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501

เรียน นายกสมาคมหนังสือพิมพ์ ประเทศไทย

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้ทราบข่าวจากวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยถึง **ความดำริของรัฐบาลไทย**ปัจจุบันที่จะขุดคลองคอคอดกระ ประโยชน์ทั้งทางตรง และ

ทางอ้อมที่ชาติไทยจะได้จากคลองนี้ ก็คงมีผู้คิดกันมากแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวซ้ำ ข้าพเจ้าขอเน้นเฉพาะความเป็นเอกราชทางเศรษฐกิจของชาติ คือถ้าการขุดคลองนี้ ดำเนินไปโดยอิสระตามกำลังของชาติไทยเราเอง และป้องกันมิให้อยู่ใต้อิทธิพลของต่างชาติได้ ก็จะเป็นวิถีทางอีกอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ชาติไทยได้มีความเป็นเอกราชในทางเศรษฐกิจยิ่งขึ้น

โดยที่นายกรัฐมนตรีปัจจุบันได้เคยแถลงไว้ว่า ยินดีรับฟังความเห็นของคนไทยทั่วไป ข้าพเจ้าจึงคิดว่าการศึกษาค้นคว้าและความคิดอันเกี่ยวกับการสร้างคลองนี้ที่ข้าพเจ้าเคยมีอยู่บ้างเล็กน้อย อาจจะเป็นประโยชน์แก่มวลราษฎรไทยและรัฐบาลไทยบ้างก็เป็นได้ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงเขียนจดหมายมายังท่าน เพื่อขอให้ท่านนำส่งต่อไปยังรัฐบาล และก่อนนำส่งของให้ท่านคัดกับัดสำเนาจดหมายฉบับนี้แจกไปยังหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อราษฎร และรัฐบาลรับไว้ประกอบการพิจารณาในการที่จะสร้างคลองนี้ ให้สำเร็จตามอุดมการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1. เมื่อ พ.ศ.2463 ขณะที่เรือลำซึ่งข้าพเจ้าโดยสารไปยังประเทศฝรั่งเศสได้แล่นผ่านคลองสุเอซนั้น ข้าพเจ้าได้ถามอาจารย์เลเดแกร์ (ชาวฝรั่งเศสที่เคยเป็นที่ปรึกษากฎหมายและอาจารย์โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม) ซึ่งเดินทางไปด้วยถึงเรื่องราวของคลองสุเอซ เมื่ออาจารย์ได้เล่าให้ฟังพอสมควรแล้ว ข้าพเจ้าก็ได้ระลึกถึงเรื่องที่เคยได้ยินมาตั้งแต่ยังเป็นนักเรียนมัธยมอยู่ว่า รัฐบาลไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ดำริที่จะขุดคลองที่คอคอดกระ แต่มีอุปสรรคเนื่องจากปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ ข้าพเจ้าจึงได้ถามอาจารย์ผู้นั้นว่า ถ้าประเทศสยามจะฟื้นความคิดจะขุดคลองกระชั้นมาอีกต่างประเทศจะว่อย่างไร ? อาจารย์ตอบว่า สำหรับฝรั่งเศสไม่มีปัญหา คือถ้าขุดได้ก็เป็น好事 เพราะจะทำให้คมนาคมระหว่างฝรั่งเศส กับอินโดจีนทางทะเลสั้นเข้าอีก อาจารย์ได้เล่าให้ฟังถึงการที่ชาวต่างประเทศเสนอโครงการต่อรัชกาลที่ 5 เพื่อขอขุดคลองที่กล่าวนี้ ท่านแนะว่า ถ้าข้าพเจ้าสนใจที่จะทำประโยชน์ให้ประเทศของข้าพเจ้าแล้ว เมื่อข้าพเจ้าอยู่ในฝรั่งเศส ก็ควรค้นคว้าศึกษาถึงเรื่องคลองนั้น และเทียบเคียงดูกับเรื่องคลองสุเอซ คลองปานามา คลองคิล ของเยอรมัน คลองโครีนธ์ของกรีก

ต่อมาเพื่อนของข้าพเจ้าจำนวนหนึ่งกับข้าพเจ้าได้คิดทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย ตั้งแต่เรายังอยู่ด้วยกันในประเทศฝรั่งเศส ข้าพเจ้าได้

เสนอหลักการอันเป็นรากฐานสำคัญที่เป็นจุดหมายของข้าพเจ้าในการเปลี่ยนแปลงนั้น คือจุดประสงค์อันยิ่งใหญ่อยู่ที่ความปรารถนาให้ชาติไทยมีความเป็นเอกราชสมบูรณ์ ซึ่งรวมทั้งเอกราชในทางเศรษฐกิจด้วย (ผู้อ่านเค้าโครงการเศรษฐกิจของ ข้าพเจ้าคงเห็นความปรารถนาของข้าพเจ้าในเรื่องที่กล่าวแล้ว) มิตรสหายดังกล่าวแล้วได้ตกลงมอบให้ข้าพเจ้าพิจารณาปัญหาแก่เศรษฐกิจของชาติ ข้าพเจ้า จึงได้พิจารณาตามสติปัญญาอันน้อยของข้าพเจ้า และโดยเฉพาะการชุดคลองที่ คอคอดกระนั้น

ข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการชุดคลองที่คอคอดต่าง ๆ ตามที่อาจารย์ เลเดแกร์เคยแนะนำไว้

ผลแห่งการศึกษาค้นคว้าของข้าพเจ้าในสมัยนั้น ทำให้ข้าพเจ้าเห็นว่าในแง่ การข่งนั้นการชุดคลองที่คอคอดต่าง ๆ ซึ่งแม้ภูมิประเทศจะเป็นภูเขาก็สามารถทำได้ เช่นคลองปานามา เป็นต้น แต่ปัญหาอยู่ที่แรงงาน, ทุน, การเมืองระหว่างประเทศ

ในเรื่องแรงงานนั้น ปรากฏว่าการชุดคลองสุเอซ ต้องใช้วิธีเกณฑ์แรงงาน อาหรับซึ่งต้องล้มตายกันมาก ส่วนการชุดคลองปานามา นั้น แม้จะใช้วิธีจ้างคนงาน แต่คนงานก็ต้องล้มตายเพราะไข้มาลาเรียมาก การชุดคลองคิลและคลองโครินธ์ไม่มี ปัญหาดังกล่าวนี้นี้ ข้าพเจ้าจึงคิดว่าถ้าจะชุดคลองคอคอดกระแล้ว ก็ต้องใช้วิธีจ้างคน งานและเครื่องมือทุนแรงที่ทันสมัยกว่าแต่ก่อน และต้องระวังเรื่องโรคภัยไข้เจ็บของคน งาน ซึ่งรัฐบาลมีทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้

ในเรื่องเงินทุนนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าการชุดคลองคิลและคลองโครินธ์ได้ใช้จ่าย เงินของประเทศนั้น ๆ เองจึงไม่มีปัญหาอันใดที่ต่างประเทศจะแทรกแซงในธุรกิจอัน เป็นไปตามอธิปไตยของชาตินั้น แต่สำหรับคลองสุเอซนั้นก็รู้กันอยู่ทั่วไปแล้วว่าต้อง ใช้ทุนของหลายประเทศ อันทำให้ไอยคุปต์ต้องเสียอธิปไตยในเขตต์คลองนั้นไป ส่วน การชุดคลองปานามา นั้น เดิมฝรั่งเศสได้รับสัมปทานจากประเทศโคลัมเบีย ซึ่งเป็น เจ้าของเขตต์ปานามา แต่บริษัทนั้นชุดไปไม่สำเร็จ การงานต้องหยุดขงกลางและมีการ ชำระบัญชีบริษัทนั้น ต่อมา ส.ร.อ.ได้ทำการเจรจากับโคลัมเบียเพื่อขอสัมปทาน รัฐบาล โคลัมเบียสมัยนั้นได้ประวิงการสัตยาบันตกลงกับ ส.ร.อ. เพื่อเกี่ยงที่จะได้ประโยชน์ ยิ่งขึ้น ใน ค.ศ.1913 ได้เกิดมีขบวนการแบ่งแยกดินแดนโคลัมเบีย โดยแยกเขตต์ ปานามาออกเป็นอีกประเทศหนึ่งต่างหากจากโคลัมเบีย รัฐบาลโคลัมเบียได้

ส่งกองทหารไปเพื่อจะปราบขบวนการนี้ แต่ได้ถูกต้านโดยนาวิกโยธินของอเมริกา แห่งเรือลาดตระเวน สร.อ. ชื่อ "แนชวิลล์" ซึ่งอ้างนัยยะของสัญญาที่มีไว้แต่ปางก่อนว่า สร.อ. มีสิทธิ์คุ้มครองที่จะให้บริเวณคอคอดปานามาเป็นแดนเปิด การสู้รบระหว่าง กองทหารของรัฐบาลโคลัมเบียกับขบวนการประชาชนของปานามาจึงสงบ ต่อมาอีกไม่กี่วัน รัฐบาล สร.อ. ก็รับรองประเทศปานามาที่ตั้งขึ้นใหม่นั้นและประเทศปานามาก็ทำสนธิ สัญญายกเขตต์คลองปานามาให้อยู่ในความอารักขาของ สร.อ. ฉะนั้นปัญหาเรื่องทุน ก็เกี่ยวกับการเมืองระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิด และอาจเป็นเหตุให้มีการแบ่งแยก ดินแดนตั้งเป็นประเทศใหม่เช่นประเทศปานามา เป็นต้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาการเมืองระหว่างประเทศโดยทั่วไปนั้น ก็เป็นที่ เห็นประจักษ์อยู่แล้วสำหรับคลองสุเอซและคลองปานามา ส่วนคลองคิลกับคลอง โครีนธ์ไม่มีปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ สำหรับการขุดคลองกระในสมัยที่ข้าพเจ้า ศึกษาอยู่นั้น เห็นว่าปัญหามีได้อยู่แต่เพียงที่เราจะต้องระมัดระวังระบบอาณานิคม อังกฤษอย่างเดียวนั่น คือต้องระลึกรถึงตัวอย่างของคลองอื่น ๆ ที่จะล้มผลกระทบใน ทางการเมืองตามมาก็ด้วยถ้าหากเราไม่ระมัดระวังให้ดี และถ้าคิดหาทุนโดยการกู้เงิน จากต่างประเทศแทนที่จะเอาทุนของเราเองแล้ว จะทำให้มีการหลายอย่างติดตามมา

2. ในระหว่าง พ.ศ.2478 ขณะที่ข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยนั้น กรมโยธาเทศบาลสมัยนั้น (ที่ได้ตั้งขึ้นโดยรวมกรมทางกับ กรมนคราทรเข้าเป็นกรมเดียวกัน มีหน้าที่ในการทางทั่วราชอาณาจักรและการคมนาคม ส่วนท้องถิ่น) ได้จัดร่างโครงการทางทั่วราชอาณาจักรตามคำสั่งของข้าพเจ้าเสร็จแล้ว ได้เสนอร่างโครงการนั้นมายังข้าพเจ้าเพื่อพิจารณา เมื่อข้าพเจ้าพิจารณาถึงการสร้าง ทางจากชุมพรผ่านกระบี่เพื่อไปยังระนองและพังงาแล้ว ข้าพเจ้าก็ได้หวัหระลึกรถึงการ ขุดคลองที่คอคอดกระว่าสมควรที่จะได้พื้นขึ้นขึ้นมาอีก แทนที่จะสร้างทางอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นวิธีทางอย่างหนึ่งในการช่วยให้ชาติไทยมีความเป็นเอกราชทางเศรษฐกิจ สมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามอุดมการณ์ของคณะราษฎร แต่ปัญหาการขุดคลองกระนี้ เกินขอบ เขตต์ของกระทรวงมหาดไทยโดยเฉพาะ ข้าพเจ้าจึงได้นำเรื่องไปเสนอเจ้าคุณพลฯ นายกรัฐมนตรี เจ้าคุณพลฯ ตอบว่า ถ้าขุดได้ก็เป็นการดีเพราะท่านเองเคยผ่าน คลองสุเอซมาเหมือนกัน และเคยอยู่ในประเทศเยอรมันที่มีคลองคิลเชื่อมทะเลเหนือ กับบอลติกที่คอคอดใกล้กับประเทศเดนมาร์ก จึงอยากให้เรามีคลองที่คอคอดกระ

บ้าง ท่านถามว่าเราจะเอาเงินมาจากไหน กับต้องระวังต่างประเทศ ข้าพเจ้าเรียนต่อท่านเจ้าคุณฯ ว่า ข้าพเจ้าก็มีความวิตกอยู่อย่างท่าน แต่ก่อนอื่นทีเดียวเราจะชุดคลอง, นั้นต่อเมื่อเรามีทุนของเราเอง เพราะถ้าขึ้นใช้วิธีกู้ยืมจากต่างประเทศแล้วก็จะทำให้เราต้องผูกพันกับเจ้าหนี้ ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย ข้าพเจ้าจะปรึกษาหลวงเทศาภิวงศ์ (ม.ล.กรี เทศาภิวงศ์) เพื่อนร่วมก่อการ วันที่ 24 มิถุนายน ที่ได้ย้ายจากกรมรถไฟมาเป็นนายช่างในกรมโยธาเทศบาล ซึ่งเป็นผู้ร่างโครงการทางทั่วราชอาณาจักร ว่าการชุดคลองจะระลึกล้างน้ำให้สะดวกสักเท่าใด แล้วจะพิจารณาว่ากระทรวงการคลังจะมีเงินให้หรือไม่ ข้าพเจ้าเรียนท่านเจ้าคุณฯ ต่อไปว่า ปัญหาต่างประเทศนั้นนอกจากการป้องกันโดยไม่กู้เงินเขามาชุดคลองแล้ว เราจะต้องระวังไม่เพียงแต่อังกฤษเท่านั้น แต่ต่างชาติที่เป็นมหาอำนาจทั้งหมด เราจะต้องเอาเยี่ยงคลองคิลของเยอรมันและคลองโครีนธ์ของกรีก ซึ่งอยู่ภายใต้อธิปไตยของชาตินั้นเด็ดขาด ไม่ใช่วิธีการอย่างคลองสุเอซหรือคลองปานามา

ข้าพเจ้าเรียนท่านเจ้าคุณฯ พหลฯ ว่าประเทศอังกฤษยอมถูกระทบกระเทือนโดยเฉพาะ ถ้าเราซื้อแข่งกับชาวแอมะริกันจะได้ประโยชน์จากการผ่านสินค้าของไทยก็ตาม แต่อินเดียกับพม่าของอังกฤษยอมได้ประโยชน์จากคลองนี้ด้วย แม้พ่อค้าที่ลอนดอนเองก็ได้ประโยชน์ เพราะปีหนึ่ง ๆ บริเตนซื้อสินค้าหนัก ๆ เช่นไม้สักและข้าวจากประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เมื่อค้าขนส่งถูกลง พ่อค้าอังกฤษเองก็ได้ประโยชน์ คุ่มหรือเกินกว่าที่ได้ทางสิงคโปร์ การที่เราจะชุดคลองกระตามอธิปไตยของเราได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัญหาแห่งการรักษาอธิปไตย และความเป็นเอกราชทั้งมวลของชาติ ข้าพเจ้าเห็นว่าวิธีการที่สำคัญก็คือ เราต้องรักษาดุลยภาพแห่งอำนาจไว้ให้ได้ โดยไม่ลำเอียงถ่วงตาเต้งหนักไปทางชาติใดชาติหนึ่ง ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาลที่ท่านเจ้าคุณฯ เป็นหัวหน้าอยู่นั้น ก็ได้รักษาดุลยภาพแห่งอำนาจไว้เป็นอย่างดี และถ้าเราช่วยกันประคองรักษาต่อไปเราจะรักษาความเป็นเอกราชของชาติไว้ได้ท่านเจ้าคุณฯ ตอบว่า "จริง" แล้วท่านเสริมต่อไปว่าถ้าเราลงเสียดุลยภาพแห่งอำนาจแล้วดุลยภาพอื่น ๆ ก็เสียตามไปด้วยบ้านเมืองก็จะพังทลาย

ข้าพเจ้าเรียนท่านเจ้าคุณฯ อีกว่า สิ่งที่ข้าพเจ้าเป็นห่วงอยู่ ก็คือการเจรจาแก้ไขสัญญาที่ไม่เสมอภาค เวลานั้นยังไม่ได้แก้ไขสัญญาเกี่ยวกับต่างประเทศ คือถ้าเราลงมือชุดคลองก่อนแล้วก็จะทำให้การเจรจาแก้ไขสัญญาเช่นนั้นล้มเหลวได้ เราต้อง

จัดการแก้ไขสัญญาให้เรามีเอกราชสมบูรณ์ก่อน

เจ้าคุณพหลฯ เห็นด้วยในหลักการตามที่ข้าพเจ้าเสนอ แล้วท่านสั่งให้ข้าพเจ้ากลับไปพิจารณากับหลวงเดชาฯ เรื่องการช่างและให้ข้าพเจ้าคิดหาเงินทุนต่อไป

3. ข้าพเจ้าได้เชิญหลวงเดชาติวงศ์มาปรึกษาจะประมาณการกันอย่างไรบ้าง คราว ๆ ว่าถ้าเราจะขุดคลองที่คอคอดกระยาวประมาณ 50 กิโลเมตร ขนาดกว้างและลึกอย่างคลองสุเอซรวมทั้งการแต่งร่องน้ำจากปากคลองไปสู่ทะเล ก็คงใช้เงินในขณะนั้นประมาณ 10 ล้านบาท นอกจากนั้นเราจำเป็นต้องสร้างเขื่อนและทำทียบเรือโรงคลังสินค้า เขื่อนกันคลื่นในทะเล ถนนและทางรถไฟริมฝั่งคลองสะพานรถไฟและสะพานต่าง ๆ ข้ามคลอง โรงไฟฟ้า, การโทรเลข, โทรศัพท์ กระโจมไฟ, อาคาร, และอุปกรณ์อื่น ๆ อันเกี่ยวแก่ความจำเป็น และความสะดวกแก่การเดินทางผ่านคลองนี้จึงได้กะกันไว้อย่างคร่าว ๆ ว่า คงจะใช้เงินอีก 8 ล้านบาท รวมทั้งสิ้นประมาณ 18 ล้านบาท

เราได้คิดกันอีกแผนหนึ่ง คือการขุดคลองที่กว้างและลึกน้อยกว่าคลองสุเอซ เช่นขนาดคลองโครีนธ์ของกรีก เพื่อให้เรือเพียงขนาดที่เข้าปากน้ำเจ้าพระยาได้ผ่านเท่านั้น อันจะเป็นการกระทบกระเทือนอังกฤษไม่มากนัก ในการนี้เราอาจลดค่าใช้จ่ายสำหรับงานดินลงไปได้ประมาณ 6 ล้านบาท แต่เราก็ต้องสร้างเขื่อน, สะพาน ข้ามคลอง และการสร้างอื่น ๆ เช่นเดียวกับการขุดคลองขนาดคลองสุเอซนั่นเอง เราได้คิดต่อไปว่า ถ้าเราจะขุดเพียงขนาดกว้างลึกเท่าคลองโครีนธ์แล้ว มีแผนการขยายให้เท่าคลองสุเอซในอนาคต แต่เราเห็นว่าการขยายคลองต่อไปนั้นจะต้องสิ้นค่าใช้จ่ายเกือบเท่าสร้างคลองใหม่ เช่นสะพานข้ามคลองเป็นต้น ฉะนั้น จึงคิดว่าไหน ๆ จะขุดคลองกันตรงนี้แล้วก็ขุดกันเต็มอัตราทีเดียวเอาขนาดคลองสุเอซนั้นแหละ

หลวงเดชาฯ ถามข้าพเจ้าว่า จะเอาเงินมาจากไหน ? ข้าพเจ้าตอบว่าเงินคงคลังกับเงินสำรองใช้หนี้เงินกู้มีอยู่ที่กระทรวงการคลัง ซึ่งเก็บไว้เฉย ๆ นั้น สมควรขอเอามาใช้จ่ายในการลงทุนของประเทศชาติได้ประมาณ 35 ล้านบาท ส่วนหนึ่งก็เอามาสร้างทาง อีกส่วนหนึ่งก็เอามาสร้างคลองคอคอดกระ แต่กระทรวงการคลังหวงเงินนั้น ข้าพเจ้าเห็นจะต้องอาสาไปเจรจาขอลดดอกเบี้ยเงินกู้ เพื่อรัฐบาลจะได้อนุญาตให้ใช้เงินคงคลังและเงินสำรองใช้หนี้ได้สะดวก

หลวงเดชาฯ ได้ถามถึงปัญหาระหว่างประเทศ ข้าพเจ้าได้ตอบตามที่ได้

เรียนเจ้าคุณพลฯ ดังกล่าวแล้ว

ข้อสังเกตตามที่วิทยุกระจายเสียงแจ้งว่า รัฐบาลไทยปัจจุบัน (พ.ศ.2501) คิดจะขุดคลองนี้จากบริเวณใต้บางสะพานไปยังปากน้ำจั่นนั้นทำให้ข้าพเจ้าฉงนว่า เหตุใดจึงจะขุดคลองยาวประมาณ 100 กิโลเมตรซึ่งเกินกว่าแนวที่นายช่างได้กะกรุยเมื่อครั้งรัชกาลที่ 5 กว่าหนึ่งเท่า แต่ได้ทราบว่รัฐบาลหวังจะได้ทองคำและแร่อื่น ๆ จากการขุดคลองนี้ จึงทำให้ข้าพเจ้าระลึกว่าการขุดคลอง กับการทำเหมืองแร่ นั้นต่างกัน แม้ข้าพเจ้าจะเห็นด้วยตาเปล่าว่างานทั้งสองอย่างมีการขุดดินด้วยกัน การสร้างคลองนั้นต้องการให้คลองตรงและสั้นที่สุด ส่วนการทำเหมืองแร่ มีการขุดดินในที่จำกัด และคัดเคียวไปมาตามสายแร่ และบางทีสายแร่ก็อยู่ตื้น บางทีก็อยู่ลึกไม่สม่ำเสมอ เครื่องขุดดินสำหรับเหมืองแร่ก็มีลักษณะต่างกับเครื่องขุดสำหรับคลอง ยิ่งเป็นเครื่องขุดดินทำเหมืองทองคำแล้วก็มีลักษณะพิเศษออกไปอีก เพราะแร่ทองคำที่มีอยู่ในดินในทรายนั้นเป็นชิ้นเล็ก ๆ มาก นาน ๆ จึงจะพบเป็นเม็ดเล็กเท่าเม็ดถั่วเขียว ซึ่งถือว่าเป็นมหัศจรรย์ไม่ใช่เป็นลึ้มหรือแท่ง นอกจากนั้นเครื่องมือสำหรับเหมืองทองคำต้องมีเครื่องกลไกที่สามารถระวังเจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการขุดที่อาจมีบางคนไม่ซื่อ แล้วยักยกเอาไปคนหนึ่ง ๆ เพียงวันละไม่ถึงกรัมก็จะทำให้นายเหมืองหรือรัฐบาลขาดทุน ข้าพเจ้าได้ระลึกต่อไปอีกว่าบริเวณอำเภอบางสะพานนี้เป็นแหล่งที่บรรพบุรุษของไทยได้ทำการขุดและร่อนเอาแร่ทองคำขึ้นมาติดต่อกันเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนั้น ทองคำส่วนหนึ่งที่มีอยู่ในกรุงนั้นก็ได้มาจากแหล่งที่กล่าวนี้ ดังนั้นในสมัยโบราณท่านจึงยกบริเวณนี้ขึ้นเป็นเมือง (คือที่เรียกว่าจังหวัดในปัจจุบัน) มีชื่อว่า “เมืองกำเนิดนพคุณ” ซึ่งหมายถึงจังหวัดที่เป็นแหล่งกำเนิดทองคำเนื้อดี ซึ่งเรียกกันว่าทองเนื้อเก้าหรือทองนพคุณ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์แหล่งทองคำที่กล่าวนี้ก็ยังคงทำกันต่อมาและได้ยกบริเวณนี้ให้เป็นเมืองกำเนิดนพคุณอยู่ จนกระทั่งยุบเมืองเป็นอำเภอแล้ว ต่อมาเปลี่ยนเรียกชื่อตำบล ที่ตั้งที่ว่ากรออำเภอเมืองกำเนิดนพคุณจึงกลายมาเป็นอำเภอบางสะพาน ในปลายรัชกาล ที่ 5 ได้มีบริษัทต่างประเทศขอสัมปทานทำเหมืองแร่ทองคำ ณ บริเวณนั้น ตามปกติแล้วพระมหากษัตริย์พระองค์นั้นทรงหวงแหนทรัพยากรอันมีค่าของชาติ แต่ในการที่พระองค์พระราชทานสัมปทานนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าพระองค์คงทรงพิจารณาว่าทองคำที่เหลืออยู่จากการขุดค้นตั้งแต่สมัยโบราณเป็นต้นมาเหลือน้อยมาก ถ้า

บริษัทต่างด้าวอยากจะลงทุนก็อาจเป็นประโยชน์แก่ราษฎรไทยที่จะได้ค่าจ้างจากการเป็นลูกจ้างบริษัท ในที่สุดบริษัทนั้นทำไปไม่สำเร็จแล้วต้องล้มละลาย ข้าพเจ้าคิดว่าเทคนิคในการทำเหมืองทองปัจจุบันอาจจะมโหฬารยิ่งกว่าเมื่อครั้งบริษัทนั้นทำก็เป็นได้ ฉะนั้นจึงไม่ประสงค์คัดค้านการที่รัฐบาลจะทำเหมืองแร่ทองคำ ณ ที่นี้เอง แต่ขอให้สำนักให้ดูว่าจะยังมีทองคำเหลืออยู่พอที่จะลงทุนทำได้กำไรหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม การทำเหมืองแร่เป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหากจากการขุดคลอง จึงไม่สมควรที่จะเอาการขุดคลองไปขึ้นต่อการทำเหมืองแร่ที่อาจเป็นการเสี่ยง การขุดคลองอาจทำให้เห็นชั้นแร่บางชนิดบ้าง แต่ก็ไม่มากมายถึงกับจะโกยขึ้นได้ง่าย ๆ ยิ่งเป็นแร่ทองคำแล้วไม่ใช่ของหาได้ง่าย ๆ มิฉะนั้นทองคำก็หมดคุณค่า หรืออาจมีราคาถูกกว่าดิบๆ การที่ทองคำเป็นสิ่งหายากนั้นเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ทองคำมีราคาแพง

อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าเห็นสมควรในหลักการที่ดำริวิสาหกิจใด ๆ จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ได้ด้วย จึงคิดว่านอกจากแสวงหาแร่ดังกล่าว รัฐบาลอาจคิดอย่างอื่นอีกก็เป็นได้ ในขณะที่เราดำริขุดคลองสมัยเจ้าคุณพลฯ เป็นนายกรัฐมนตรี เราได้ดำริถึงสิ่งพลอยได้จากสภาพที่เห็นกันได้อย่างประจักษ์ ซึ่งข้าพเจ้าจะได้นำมาเล่าสู่กันฟังดังต่อไปนี้

การสร้างคลองนี้เราก็จะต้องมีประกาศหวงห้ามที่ดินในบริเวณคลองประมาณ 2 แสนไร่ และโดยเฉพาะที่ดินในบริเวณนั้นเป็นที่ดินอุดมสมบูรณ์ แต่ยังเป็นไร่ร้างว่างเปล่ามิได้มีผู้ใดทำประโยชน์ เมื่อขุดคลองขึ้นแล้วที่ดินสองฝั่งคลองต้องเจริญแน่ ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงบอกหลวงเดชาฯ ว่าจะให้รัฐบาลลงทุนอีก 2 ล้าน เพื่อจัดการปรังแต่งที่ 2 แสนไร่นั้นให้เป็นสวน คือที่ดินบางแห่งเหมาะแก่สวนผลไม้ก็ทำเป็นสวนผลไม้ได้ เช่นบริเวณหลังสวนที่ขึ้นชื่อว่าเป็นที่ดินอุดมสมบูรณ์สำหรับสวนผลไม้ นอกจากนั้นก็ปลูกยางพาราและมะพร้าวต้นโกโก้และไม้ยืนต้นอื่น ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อพ้นกำหนดห้าปีที่สวนเหล่านั้นก็จะมีราคา (เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง) ไม่น้อยกว่าไร่ละ 100 บาท และถ้าเป็นสวนผลไม้ ก็มีราคามากขึ้นไปอีก ที่สวนสองแสนไร่ก็คงเป็นเงินยี่สิบล้านบาท ซึ่งเมื่อหักค่าใช้จ่ายในการสร้างสวนแล้วรัฐบาลก็จะได้กำไรคืนทุนที่จะขุดคลอง เราเห็นกันว่าจะไม่ใช่วิธีทางป่าแบบเผาป่าที่ทำกันโดยโค่นต้นไม้ลงแล้วใช้ไฟเผา เพราะเราเสียต้นไม้ของชาติเราจะปรังแต่งที่ดินสองฝั่งคลองอย่างปรมาณิด เช่นไม้ใหญ่ต้นใดสามารถทำเป็นซุงเพื่อใช้ทำเชื่อนได้ก็ต้องประคองให้เป็นซุง ไม่ได้

ที่เสียเป็นแผ่นกระดานปลูกอาคารได้ก็ต้องเสีย ไม้ใดที่ทำเป็นเสาเข็มได้ก็ต้องเอามาเป็นเสาเข็ม ส่วนไม้ที่ใช้อย่างอื่นไม่ได้ จึงเอามาเผาเป็นถ่านไม้เผาทั้งให้เป็นซีเมนต์ ในการนี้รัฐบาลก็จะมียาได้เพิ่มขึ้นอีกในการถางป่า

เราได้พิจารณากันว่าที่สวนที่สร้างขึ้นใหม่นั้นจะให้กรรมกรที่มาช่วยการขุดคลองมีสิทธิซื้อที่ดินคนอื่น เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีที่ดินอันเป็นสวนอย่างอุดมสมบูรณ์ เป็นกรรมสิทธิ์ของแต่ละคน โดยให้ชำระเงินผ่อนเป็นงวด ๆ กรรมกรเหล่านั้นอาจมาจากภาคอื่นทั่วราชอาณาจักร และเมื่อเขาได้ช่วยขุดคลองสำเร็จแล้ว ก็จะได้มีที่ดินพร้อมด้วยอาคารที่สร้างให้ด้วยราคาถูกลงอย่างผาสุก กรรมกรแต่ละคนก็เพียงแต่จะบำรุงพืชผลที่เราลงไว้ให้ และต่อเติมตามที่เขาเห็นสมควร เขาก็จะเก็บผลไม้อย่างสบาย และนำไปส่งตลาดค้ากับต่างประเทศซึ่งอยู่ที่ปากคลองขุดใหม่นั้น ซึ่งเราจะได้ราคาดีขึ้นกว่าที่ต้องผ่านเมืองท่าของประเทศอื่น ที่ดินส่วนที่เหลือจากขายให้กับกรรมกรก็จะได้ขายให้แก่คนไทย ซึ่งเป็นคนยากจน หรือคนที่ไม่มีหลักทรัพย์ของตนเองตามที่กรรมการขายที่ดินจะได้ตรวจสอบพิจารณาให้ถี่ถ้วน เพื่อป้องกันมิให้คนมั่งมีเอาเงินไปซื้อที่ดินจากกรรมกร หรือคนยากจนดังกล่าวแล้ว เราก็จะต้องมีข้อกำหนดว่าที่ดินซึ่งกรรมกร และคนยากจนรับซื้อไปนั้นจะซื้อขายหรือโอนด้วยวิธีอื่น ๆ ไม่ได้ นอกจากโอนทางมรดกเท่านั้น

ข้าพเจ้าได้เสนอเรื่องที่ปรึกษากับหลวงเดชาฯ ต่อเจ้าคุณพลฯ แล้วเดินทางไปเจรจาขอลดดอกเบี้ยเงินกู้ สำเร็จแล้วกลับมาประเทศไทยได้รับมอบหมายให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและได้แก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค ซึ่งเป็นอุปสรรคของอธิปไตยและเอกราชแห่งชาติไทย แล้วย้ายไปรับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ต่อมาก็มีเหตุการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งสัญญาสมบูรณ์แบบตามที่ราษฎรไทยรู้อยู่แล้ว

4. บัดนี้ สัญญาไม่เสมอภาคและสัญญาสมบูรณ์แบบก็หมดไปแล้วตามมตินิยมประเทศไทยมีความเป็นเอกราช สิ่งที่ข้าพเจ้าเป็นห่วงอีกคือเอกราชตามพหุนิยม เพราะปัญหาที่จะต้องคิดให้รอบคอบ มิใช่อยู่แต่เพียงว่าเราเห็นเป็นเอกราชตามมตินิยมแล้วก็จะทำตามผลการ

ข้าพเจ้าสนับสนุนรัฐบาลให้ชุดคอคอดกระสำเร็จไปตามอุดมการณ์ที่ข้าพเจ้าพรรณามาแต่ต้น ก็เพราะมีความหวังว่า รัฐบาลจะรักษาและป้องกันเอกราชของชาติ

ตามพัตินัยได้ และใช้ทุนของชาติไทยเราเองดังที่ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป

ประการที่ 1 การรักษาและป้องกันเอกราชทางพัตินัย ข้าพเจ้าคิดว่านักการเมืองปัจจุบันนี้ จำนวนมากเคยเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเจ้าคุณพหลฯ มาโดยตรง คงจะระลึกถึงเจ้าคุณพหลฯ บ้างว่าในระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่นั้น ราษฎรได้รับความร่มเย็นเป็นสุข เอกราชและอธิปไตยของชาติเท่าที่มีอยู่ขณะนั้นมีได้เสื่อมลงไปแต่ได้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะท่านเจ้าคุณได้นำราษฎรรักษาดุลยภาพแห่งอำนาจไว้เป็นอย่างดี การงานของประเทศชาติสมดุลไปทุกส่วน

ภายหลังสงครามครั้งที่แล้วหลายรัฐบาลไทยที่มีอยู่ก่อนรัฐประหาร พ.ศ. 2490 ก็ได้นำหลักนโยบายอันสุขุมคัมภีรภาพของเจ้าคุณพหลฯ มาใช้ เพื่อรักษาความเป็นเอกราชตามนิตินัยและตามพัตินัยของชาติ โดยรักษาดุลยภาพแห่งอำนาจของมหาประเทศไว้ได้ แม้ว่ารัฐบาลเหล่านั้นจะมีข้อบกพร่องบางอย่าง แต่ก็ไม่มีบกพร่องในเรื่องความเป็นเอกราชของชาติ ซึ่งสำคัญกว่าบุคคลและสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น

ราษฎรมากมายในปัจจุบันนี้ได้เรียกร้อง โดยใช้ภาษาอย่างสามัญชนว่า **“ความเป็นกลาง”** ซึ่งทำให้บางท่านวินิจฉัยตามรูปการณ์ภายนอกของศัพท์เทคนิคแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ และบางท่านก็คัดค้านคารมต่าง ๆ แต่ข้าพเจ้าคิดว่าการพิจารณาคำเรียกร้องของราษฎรสามัญทั่วไปนั้นจะต้องพิจารณาเจตนารมณ์ของราษฎร เพราะถ้าจะพิจารณาเพียงกันตามศัพท์เทคนิคแล้ว ข้าพเจ้าเองและเชื่อว่าอีกหลายท่านถ้าใช้เวลาว่างสำรวจศัพท์ที่เราใช้แล้วก็จะพบว่าเราท่านใช้ศัพท์ผิดเพี้ยนไปได้ จึงควรให้อภัยแก่ราษฎรสามัญโดยอย่าเข้มงวดในการใช้ศัพท์เทคนิคนัก

ข้าพเจ้าคิดว่า **“ความเป็นกลาง”** ที่ราษฎรสามัญเรียกร้องนั้น หมายถึงดุลยภาพแห่งอำนาจ ซึ่งเป็นนโยบายที่เจ้าคุณพหลฯ นำราษฎรมาสมัยหนึ่งในการรักษาอธิปไตยและเอกราชของชาติไว้ได้อย่างมั่นคงและทวียิ่งขึ้น เพราะท่านไม่เอาชาติไปเป็นเดิมพันถ่วงน้ำหนักข้างหนึ่งข้างใด สิ่งที่ท่านเอาเป็นเดิมพัน คือการรักษาชาติด้วยกาย วาจา, ใจ ท่านเทอดทูลชาติไทยเหนือบุคคลใด ๆ ข้าพเจ้าจึงหวังว่าท่านที่เคยอยู่ใต้บังคับบัญชาโดยตรงของเจ้าคุณพหลฯ คงสามารถเจริญรอยตามได้ นโยบายของเจ้าคุณพหลฯ ดังว่านี่เท่านั้นเป็นเกราะที่แข็งแกร่งในการป้องกันอิทธิพลของต่างชาติที่จะแทรกเข้ามาในปัญหาการชุดคลองกระ และปัญหาอธิปไตยกับเอกราชของชาติไทย ข้าพเจ้าหวังว่าความหวังของข้าพเจ้าคงไม่พลาด

ประการที่ 2 ปัญหาทุน ข้าพเจ้าเห็นว่าการสร้างคลองที่คอคอดกระนี้เป็น การลงทุนที่ตืออย่างหนึ่งสำหรับชาติไทยโดยชาติไทยเอง ฉะนั้นเป็นการสมควรที่รัฐบาล จะนำเอาทุนนอนที่มีอยู่โดยยังมีได้ใช้เป็นประโยชน์อย่างใด และไม่กระทบกระเทือน ถึงเสถียรภาพของเงินตราการลงทุนได้

ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ถ้ารัฐบาลจะคิดกู้เงินของชาติอื่นมาลงทุนในการนี้ เพราะจะทำให้เกิดภาระผูกพันทางพหุติณัยหลายอย่าง ผลที่เราหวังจะได้ความเป็น เอกราชสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในทางเศรษฐกิจก็จะกลับกลายเป็นเสียเอกราชทางพหุติณัยอย่างอื่น ๆ

ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ถ้ารัฐบาลจะเพิ่มภาษีอากรหรือลดเงินเดือนข้าราชการ เพื่อการนี้ และข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยที่จะเอาทุนนอนของชาติมาใช้แก้ปัญหานเฉพาะหน้า ในเรื่องที่ไม่ใช่การลงทุน เช่นการขุดคอคอดกระนี้

ข้าพเจ้าเห็นว่า รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ และบางรัฐบาล ต่อ ๆ มาจนถึงมีการรัฐประหาร พ.ศ.2490 นั้น ได้สะสมทุนบางประเภทไว้ให้ชนรุ่น หลัง ซึ่งยังคงมีเหลืออยู่บ้างพอที่รัฐบาลนี้อาจนำเอามาลงทุนในการสร้างคลองกระได้ และยังมีทุนทรัพย์อีกบางประเภทที่ข้าพเจ้าจะบอกให้ท่านไปสำรวจเอามาใช้ในการนี้ ทุนและทุนทรัพย์เหล่านี้เป็นทองคำแท่งที่ชาติไทยมีอยู่แล้วไม่ต้องไปขุดค้นจากดินให้เสียเวลา ทองคำแท่งเหล่านี้บางประเภทก็เป็นทุนสำรองเงินตรา บางประเภทก็มิใช่ทุนสำรอง เงินตรา แม้ทองคำที่รัฐบาลเอาขึ้นบัญชีเป็นสำรองเงินตรานั้น ก็ยังมีบางประเภทที่ได้ มา การเสียไป การมีอยู่ มิได้ทำให้เงินตราปัจจุบันนี้ดีขึ้นหรือเลวลง เช่นทองคำประเภท ที่เราได้คืนจากพันธมิตรซึ่งยึดครองญี่ปุ่น และบัดนี้เราได้ฝากไว้ที่ ส.ร.อ. นั้น เมื่อคราว ญี่ปุ่นได้เอาทองคำส่วนหนึ่งแห่งธนาคารชาติของเขากันไว้ว่าเป็นของไทย เนื่องจากที่ เขามาขอเบิกเป็นเงินบาทในระหว่างสงคราม ทองคำประเภทนั้นก็มิได้ช่วยให้เงิน บาทระหว่างสงครามมีค่าดีขึ้นอย่างไร เมื่อเสร็จสงครามแล้วพันธมิตรยึดทองคำประเภท นั้นไว้ ก็มิได้ทำให้เงินบาทของไทยเสื่อมค่าลงไปเพราะเหตุนั้น คือเสื่อมค่าเพราะ เหตุอื่น ๆ ภายหลังเราได้ทองคำนั้นคืนมา ก็มิได้ทำให้เงินบาทมีค่าดีขึ้นอย่างไร เพราะ ค่าของเงินบาทเสื่อมโทรมลงโดยเหตุอื่น ๆ

เพื่อความเข้าใจของสามัญชนผู้อ่านจดหมายนี้ ข้าพเจ้าขอชี้แจงอย่างง่าย ๆ ทุ ระบบเงินตราของไทยเมื่อก่อนสงครามครั้งที่แล้วนั้นเป็นระบบการแลกเปลี่ยนอย่าง เสรี คือผู้ใดมีธนบัตรเป็นจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น สมมุติว่าตั้งแต่หนึ่งหมื่น

บาทขึ้นไปก็มีสิทธิเอาธนบัตรนั้นมาขอแลกเงินตราต่างประเทศที่เป็นทุนสำรองได้ทันที โดยรัฐบาลปฏิเสธไม่ได้ ในสมัยนั้นรัฐบาลสยามได้มีทุนสำรองมั่นคงนัก คือนอกจากเงินตราต่างประเทศแล้วยังมีทองคำอีกด้วย คือมีหลักทรัพย์อันมีค่า 100% ซึ่งไม่หวั่นเกรงแม้จะมีผู้เอาธนบัตรที่ออกใช้ทั้งหมดมาขอแลกทุนสำรอง แต่ในระหว่างสงครามที่แล้วเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ระบบเงินตราของไทยก็เหมือนกับอีกหลายประเทศในโลก คือใช้ระบบควบคุม กล่าวคือ ผู้ถือธนบัตรไทยไม่มีสิทธิที่จะขอแลกเงินตราต่างประเทศที่เป็นทุนสำรอง รัฐบาลยอมให้แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ตามที่รัฐบาลเห็นสมควร เพื่อไม่ต้องเอาทุนสำรองที่มีอยู่เดิมมาจ่ายเพื่อแลกเปลี่ยน รัฐบาลอาจทำได้โดยรักษาดุลยภาพแห่งมูลค่าที่มีผู้เอาเงินบาทมาขอแลกเงินตราต่างประเทศที่รัฐบาลได้รับมา เช่นได้รับมาจากการขายสินค้าแก่ต่างประเทศเป็นต้น ถ้ารัฐบาลรักษาดุลยภาพเช่นนี้ไว้ไม่ได้ คือมีการแลกเปลี่ยนเงินบาทเป็นเงินตราต่างประเทศเกินกว่ามูลค่าที่รัฐบาลได้รับแล้วก็ต้องจำหน่ายทุนสำรอง และในที่สุดทุนสำรองก็หมด

ตามปกติชาติไทยเราอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบในทางการค้าและเศรษฐกิจกับต่างประเทศอยู่แล้ว ถ้าเราดำเนินการให้เป็นไปตามธรรมดา โดยไม่ถ่วงตาเตังแห่งอำนาจให้หนักไปข้างใดอันเป็นการทำให้ดุลยภาพทางการเศรษฐกิจและการค้าเสียไปแล้ว เราก็รักษาดุลยภาพในการแลกเปลี่ยนได้โดยไม่ต้องทำอะไรให้ยุ่งยาก ดังนั้น การรักษาดุลยภาพแห่งอำนาจไว้ให้ได้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะแก้ไขความหนักใจของรัฐบาลในดุลยภาพทางการคลังและทางงบประมาณ

เนื่องจากเราเสียดุลยภาพไปมากในระหว่างสงคราม จึงเป็นเหตุให้ค่าเงินบาทตกต่ำไปต่อมาจนภายหลังสงครามด้วย ซึ่งปรากฏว่าเงิน 18 บาท จึงจะแลกดอลลาร์ สร.อ.ได้ 1 เหรียญ แต่บางรัฐบาลที่มีอยู่ก่อนรัฐประหาร (พ.ศ.2490) ได้ใช้วิธีรักษาดุลยภาพแห่งอำนาจและเศรษฐกิจ จึงทำให้ค่าของเงินบาทสูงขึ้น คือเงิน 10 บาท แลกได้ 1 ดอลลาร์ สร.อ.แต่บัดนี้ ราษฎรไทยต้องจ่ายถึง 21-22 กว่าบาท จึงจะแลกได้หนึ่งดอลลาร์ สร.อ.

โดยมีความหวังว่ารัฐบาลจะรักษาดุลยภาพต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้วไว้ได้ ข้าพเจ้าจึงได้เสนอต่อราษฎรและรัฐบาลในการที่จะเอาทองคำบางประเภทที่ชาติไทยมีอยู่มาลงทุนชุดคลองกระดังกล่าวในข้างบนนี้

เพื่อความเข้าใจของสามัญชนว่า ประเทศไทยมีทองคำอยู่ในเวลาอย่างไรบ้างนั้น ข้าพเจ้าจึงลองนึกเค้า ๆ จะขอเล่าสู่กันฟัง ถ้าความจำของข้าพเจ้าเลื่อนไปบ้างก็ขอท่านผู้อ่านโปรดอภัยให้ด้วย

ก. ในสมัยก่อนที่ข้าพเจ้าเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น ทุนสำรองเงินตราของไทยเอาฝากไว้เป็นเงินปอนด์สเตอร์ลิงคี่ในอังกฤษแทบทั้งสิ้น เมื่อข้าพเจ้าได้รับตำแหน่งที่กระทรวงการคลัง ได้พิจารณาเห็นว่าวิธีดังกล่าวนั้นเป็นการทำให้เงินตราและเศรษฐกิจของไทยต้องตกอยู่ภายใต้เงินอังกฤษอย่างสิ้นเชิง ยิ่งกว่านั้นถ้าเงินอังกฤษเสื่อมราคาลงไปเงินไทยก็จะต้องเสื่อมราคาด้วย ข้าพเจ้าจึงได้สั่งให้ธนาคารตัวแทนรัฐบาลไทยในอังกฤษเอาเงินปอนด์ที่เป็นทุนสำรองเงินตราส่วนหนึ่งซื้อเป็นทองคำประมาณ 15 ล้านกรัม แล้วนำมาเก็บไว้ที่ห้องนิรภัยของกระทรวงการคลัง ณ กรุงเทพฯ ต่อมาเงินปอนด์เสื่อมราคาลง โดยอังกฤษได้ลดค่าของเงินปอนด์ที่แลกเปลี่ยนกับเงินดอลลาร์ สร.อ. ประมาณปอนด์ละ 30 เซ็นต์อเมริกัน จึงทำให้ทองคำที่ข้าพเจ้านำมาเก็บไว้ ณ กรุงเทพฯ นั้นมีราคาสูงขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับเงินปอนด์ อันทำให้ชาติไทยได้มีกำไรจำนวนมากและทำให้ค่าแห่งทุนสำรองเงินตราไทยสูงขึ้น นอกจากนี้ก่อนที่อังกฤษจะลดค่าเงินปอนด์ ข้าพเจ้าได้สดับรับฟังถึงฐานะของเงินอังกฤษเห็นว่าอังกฤษจะต้องลดค่าในเร็ววัน จึงได้สั่งโอนเงินปอนด์อีกส่วนหนึ่งไปเป็นเหรียญอเมริกันเป็นการด่วน โทเรลของข้าพเจ้าไปถึงลอนดอนประมาณ 6 ชั่วโมงก่อนอังกฤษประกาศลดราคาเงิน จึงสามารถโอนเงินปอนด์บางส่วนไปเป็นเงินดอลลาร์อเมริกัน ซึ่งชาติไทยได้มีกำไรส่วนหนึ่ง

เมื่อรัฐบาลสมัยก่อนโน้นประกาศสงครามกับอังกฤษ อังกฤษจึงได้ยึดเงินของไทยที่ฝากไว้ในอังกฤษ แต่ทองคำที่เราเอามาเก็บไว้ในกรุงเทพฯ ก็ได้รอดพ้นจากการยึดของอังกฤษ และข้าพเจ้าคิดว่ายังอยู่เรียบร้อยที่ห้องนิรภัยของชาติไทยจนถึงทุกวันนี้ ทองคำประเภทนี้ก็ยังไม่ควรที่รัฐบาลจะจะต้องคือควรรักษาไว้เพื่อความจำเป็นอันสำคัญอย่างยิ่งยวดในกาลภายหน้า

ข. เมื่อ พ.ศ. 2481 เมื่อเงินมีราคาตกต่ำลงเรื่อย ๆ รัฐบาลไทยขณะนั้นมีเงินเหรียญบาทอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งเมื่อคิดเป็นเนื้อเงินก็มีราคาประมาณบาทละ 40 สตางค์ ราษฎรก็ไม่นิยมเหรียญบาท เหรียญบาทจึงค้างอยู่ที่กระทรวงคลังประมาณ 40 กว่าล้านเหรียญ ข้าพเจ้าจึงได้สั่งเอาเหรียญเหล่านั้นไปขาย แล้วซื้อเป็นทองคำได้ประมาณ

9 ล้านกรัมเศษ เอาฝากไว้ที่ ส.ร.อ. ทองคำงวดีนี้รัฐบาลก็ยังไม่ควรจะต้องเช่นเดียวกับที่กล่าวในข้อ ก.

ก. เมื่อก่อนญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ลฮาร์เบอร์นั้นญี่ปุ่นได้ถูกอังกฤษอเมริกันกักเงินตราต่างประเทศของญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศเหล่านั้น ญี่ปุ่นไม่มีเงินตราต่างประเทศที่จะมาแลกเปลี่ยนเงินบาทเพื่อซื้อข้าวสาร ญี่ปุ่นจึงได้มาเจรจากับรัฐบาลไทยในขณะนั้นเพื่อขอเอาเงินเยนมาแลกเปลี่ยนเงินบาท ข้าพเจ้าเห็นว่าเงินเยนไม่มั่นคงจึงเกี่ยงญี่ปุ่นว่าถ้าญี่ปุ่นจะเอาเงินบาทก็ให้อาของค่ามาแลก ญี่ปุ่นไม่พอใจ แต่ในที่สุดญี่ปุ่นก็ยอมตกลงว่าทองคำส่วนหนึ่งให้ชนเอามากรุงเทพฯ อีกส่วนหนึ่งให้ฝากไว้ในธนาคารที่ญี่ปุ่นแต่ยังไม่ทันที่จะได้ชนทองคำงวดีนั้นมา ก็พอดีเกิดสงคราม การชนทองคำงวดีก็ชะงักไปและคงฝากไว้ที่ญี่ปุ่น ข้าพเจ้าประมาณคร่าว ๆ เห็นจะราว ๆ 3 ล้านกรัม ทองคำยอดนี้เอามาลงทุนชุดคลองได้โดยไม่กระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพของเงินตรา

ง. ในระหว่างสงคราม ญี่ปุ่นได้บังคับให้รัฐบาลไทยจ่ายเงินบาทแลกกับเงินเยนที่เรียกว่าบัญชีเงินเยนพิเศษจำนวนมากมาย อันเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เงินบาทต้องเสื่อมค่าลงอย่างมากมายและเรื้อรังมาตลอดจนถึงทุกวันนี้ ในระหว่างที่ข้าพเจ้าเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รัฐบาลในสมัยหลังเคยมาหารือถึงการที่ญี่ปุ่นขอเงินอีก ข้าพเจ้าก็แนะไปว่าให้เกี่ยงเอาทองคำมาแลก ญี่ปุ่นก็ยอมให้ทองคำบางส่วนและเอาขึ้นบัญชีเงินเยนพิเศษบางส่วน ข้าพเจ้าหนักใจว่าถ้าเสร็จสงครามแล้วทองคำประเภทนี้ของไทยที่ฝากไว้ในญี่ปุ่นก็คงสูญ เพราะญี่ปุ่นต้องเป็นฝ่ายแพ้แน่นอนและสัมพันธมิตรก็คงจะยึดทองคำนี้ โดยอาจอ้างตามมตินี้ว่าสืบเนื่องจากรัฐบาลไทยครั้งก่อนโน้นร่วมรบกับญี่ปุ่น ข้าพเจ้าก็คิดว่าทางออกที่จะพออ้างกับสัมพันธมิตรได้ ก็คงมีบันทึกไว้ว่าเงินที่จ่ายให้ญี่ปุ่นในตอนที่รัฐบาลมาหารือกับข้าพเจ้านั้นเราจ่ายให้ไปเพราะญี่ปุ่นเอาไปซื้อข้าวให้ราษฎรพม่าและอินโดจีนเสีย ประกอบด้วยความจริงก็ปรากฏจากหนังสือของญี่ปุ่นที่แจ้งมาว่าจะเอาไปซื้อข้าวสารให้ราษฎรเหล่านั้นพร้อมกันนั้น ข้าพเจ้าก็ได้โทรเลขลับบอกไปยังกองบัญชาการของสัมพันธมิตร ที่แคนดีถึงการที่ฝ่ายไทยต้องจ่ายเงินให้ญี่ปุ่นซื้อข้าวสาร เพื่อราษฎรของสัมพันธมิตรเอง เมื่อเสร็จสงครามแล้วสัมพันธมิตรผู้ยึดครองประเทศญี่ปุ่นก็ได้ยึดทองคำที่เราฝากไว้ในญี่ปุ่น รวมทั้งทองคำรายนี้ด้วย ต่อมาได้มีอเมริกันคนหนึ่งที่เคยทำงานอยู่ในกองทัพลัทธิพันธมิตรที่โตเกียว ได้เสนอต่อเอกอัครราชทูตไทยที่กรุงวอชิงตันว่า สามารถที่จะหา

ทงเจรจาให้รัฐบาลไทยได้ทองคำที่ฝากไว้ในญี่ปุ่น โดยเขาขอค่านายหน้าบ้าง ข้าพเจ้าทราบว่รัฐบาลไทยที่มีอยู่ก่อนรัฐประหารได้พิจารณาเห็นว่า ทองคำประเภทนี้ต่างกับประเภทที่กล่าวในข้อ ค. เพราะได้ไว้ในระหว่างสงคราม ถ้าชาติไทยได้ทองคำจำนวนนั้นมาโดยเสียค่านายหน้าเพียงเล็กน้อยก็สมควร นายหน้าคนนี้ได้เดินทางมาพบรัฐบาลที่กรุงเทพฯ แล้วขอโอกาสมาพบข้าพเจ้า เพื่อขอความเห็นว่เหตุผลที่จะอ้างประกอบนั้นมื่อะไรบ้าง นอกจากเหตุผลส่วนที่เขาคิดไว้ ข้าพเจ้าจึง ได้ชี้แจงถึงเหตุผลว่ ทองคำของเรานั้นไม่ใช่แลกกับเงินที่ช่วยญี่ปุ่นในการรบ แต่เป็นเรื่องที่ญี่ปุ่นเอาเงินไปซื้อข้าวสารให้ราษฎรในมลายูและอินโดนีเซีย นายหน้าผู้นั้นพอใจมากที่ได้ข้ออ้างซึ่งข้าพเจ้าได้แนะนำให้เขาไปติดต่อรัฐบาลเพื่อขอดูหลักฐานที่กระทรวงการคลังต่อมาอีกไม่กี่วันก็เกิดรัฐประหาร ข้าพเจ้าไม่รู้แน่ชัดว่รัฐบาลต่อมาได้ตกลงกับนายหน้าคนนั้นอย่างไรบ้าง ชาติไทยจึงได้ทองคำประเภทนี้คืนมาแล้ว นำไปฝากไว้ยัง ส.ร.อ. (ข้าพเจ้าคิดว่านายหน้าคนนั้นคงเอาเหตุที่เราอ้างเอาเงินบาทให้แก่ญี่ปุ่นเพื่อซื้อข้าวสารให้แก่ราษฎรสัมพันธมิตร เป็นเหตุสำคัญในการเจรจา)

ข้าพเจ้ากะว่ทองคำประเภทนี้มีประมาณ 30 ล้านกรัมเศษ ถ้าขายยังตลาดเสรีที่มีราคาสูงกว่าราคาทางการของ ส.ร.อ. แล้ว เราจะได้เงินตราต่างประเทศ 30 ล้านเหรียญอเมริกา อันจะเป็นทุนสำหรับชุดคลองกระได้

จ. ยังมีทองคำแท่งและเงินอยู่ที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ซึ่งไม่เกี่ยวกับเงินสำรองเงินตราเลย ข้าพเจ้าได้สอบสวนแล้วได้ความว่ ทองคำแท่งและเงินแท่งเหล่านี้เป็นของเจ้าประเทศราชแห่งเมืองต่าง ๆ ในภาคเหนือ, ตะวันออกเฉียงเหนือ และรายต่าง ๆ ในบริเวณเจ็ดหัวเมืองภาคใต้ ที่ได้นำมาในนามของราษฎรแห่งหัวเมืองเหล่านั้นทูลเกล้าถวายเพื่อเป็นราชบรรณาการแด่พระมหากษัตริย์ไทยตามระบบศักดินา ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่เงินและทองเหล่านี้จะมีน้ำหนักสักเท่าใด เงินทองเหล่านี้เดิมเก็บไว้ ณ ห้องนิรภัยเก่าของกระทรวงการคลังมาหลายสมัยแล้ว เจ้าคุณพระประยูรวงศ์ (เจ้าคุณจอมมารดาแพ) ได้กรุณาเล่าให้ฟังว่ในสมัยที่ท่านเป็นสนมเอกแด่ผู้เดียวของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ท่านได้เห็นทองแท่ง และเงินแท่งชนิดนี้มาก ท่านเล่าว่เวลานั้นท่านเป็นเด็กไม่รู้จะเอาทองแท่งไปทำอะไร ท่านจึงเอาทองคำบางแท่งมาใช้เป็นที่ทับชายมุ้งเพื่อกันไม่ให้มุ้งปลิว ทั้งนี้ก็แสดงว่ทองคำและเงินแท่งชนิดนี้มีอยู่มาก ข้าพเจ้าคิดว่าราษฎรในภาคพายัพและ

ภาคอีสานคงจะมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทราบข่าวว่าทองคำแท่งและเงินแท่ง ซึ่งเจ้าประเทศราชในสมัยก่อนได้นำมาทูลเกล้าฯ ถวายเป็นราชบรรณาการในนามของพี่น้องเหล่านี้ยังคงมีเหลืออยู่ที่ยังมีได้เอาไปทำประโยชน์อย่างอื่น ถ้าหากรัฐบาลจะได้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพื่อนำเอาทองคำแท่งและเงินเหล่านี้เปลี่ยนสภาพให้เป็นทุนส่วนหนึ่งของคลองที่จะขุดใหม่ ก็จะได้เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติไทยเป็นส่วนรวมและจะนำมาซึ่งความปลื้มปิติของราษฎรในภาคต่าง ๆ ที่ได้มีส่วนในการนี้ด้วย

ฉะนั้น ถ้าหากทองคำแท่งตามที่กล่าวข้างต้นยังไม่พอเป็นทุนในการขุดคลอง (แต่ข้าพเจ้าคิดว่าพอ) ข้าพเจ้าเห็นว่าการขุดคลองนั้นมีค่าใช้จ่ายจะต้องจ่ายเงินค่าก่อสร้างทันทีรวมทั้งหมด คือจะจ่ายเป็นงวด ๆ ไปตามโครงการ ในระหว่างนั้นรัฐบาลก็มีเวลาหาทางประหยัดรายจ่ายแผ่นดินที่ไม่จำเป็นเอามาใช้ในการนี้ โดยไม่ต้องเพิ่มภาษีอากรหรือลดเงินเดือนข้าราชการ ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาลสามารถทำได้ เพราะหวังว่าคงจะมีหลายท่านที่จะเจริญรอยตามเจ้าคุณพลในการทอดทูลชาติเหนือบุคคล โดยกาย, วาจา, ใจ

5. ข้าพเจ้าหวังว่า ในการที่เอาทองคำส่วนที่ไม่กระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพของเงินตรามาเป็นทุนในการขุดคลองกระนี้ นอกจากชาติไทยจะได้รับประโยชน์โดยตรงดังกล่าวนั้นแล้วข้างต้น ก็ยังจะมีประโยชน์ทางอ้อมอีกมากมาย รวมทั้งจะเป็นการทำให้มีเงินหมุนเวียนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การค้าและการเศรษฐกิจที่ฝืดอยู่ในขณะนี้ได้กระเตื้องขึ้นอีก การนี้จะเป็นประโยชน์แก่คนไทยทุกระดับ เจ้าสมบัติ หรือผู้มีทุนน้อย หรือวรรณะไร้สมบัติ แม้ว่าชาวยุโรป ชาวอเมริกัน ชาวอาเซียนทุกชาติทุกภาษาที่มาทำการค้าและวิสาหกิจ พึ่งพิงอิสรภาพของชาติไทยอยู่ ในเวลานี้ ก็จะพลอยได้รับประโยชน์จากการลงทุนของชาติไทยในการสร้างคลองกระโดยทุนของชาติไทยเองดังกล่าวนั้นด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ปรีดี พนมยงค์

(นายปรีดี พนมยงค์)

ภายหลังที่ข้อเสนอของท่านปรีดี พนมยงค์ เรื่องบุคคลองคคอคคกระ
ดังกล่าวนี้ ได้ถูกนำเสนอรัฐบาล และได้ถูกตีพิมพ์เผยแพร่ในหน้าหนังสือพิมพ์ในบาง
ส่วนแล้ว ก็ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ในหมู่นักการเมืองและประชาชนอย่างกว้างขวาง
ทั้งสนับสนุนและคัดค้าน

โดยเฉพาะในฝ่ายคัดค้านแนวความคิดของท่านปรีดี ที่เสนอแนะรัฐบาลครั้งนี้
ได้พยายามคัดค้านด้วยโมหะจริตและด้วยความอคติ โดยไม่ได้ยึดถือผลประโยชน์
ของประเทศชาติและมวลราษฎรไทยเป็นที่ตั้ง หากยึดถือเอาผลประโยชน์ส่วนตัวใน
ฐานะตัวแทนผลประโยชน์ของต่างชาติ และในการคัดค้านของพวกเขาโมหะจริตเหล่านี้
ก็ไม่ได้เป็นไปอย่างสุจริตใจ คือไม่ได้มีเป้าหมายที่ตัวข้อเสนอแนะ แต่หากใช้เล่ห์กล
เพื่อให้ช่องแฉะไปที่ตัวของผู้เสนอแนะ คือ ท่านปรีดี พนมยงค์ ด้วยความอาฆาต
มาดร้ายเป็นส่วนตัว ถึงแม้ว่าจะไม่พูดออกมาตรง ๆ แต่คนฟังคนอ่านก็รู้เจตนา

จากการคัดค้านอันน่าอัปยศอดสูของตัวแทนชากเดนคักดินาปฏิภิริยาต่อข้อ
เสนอแนะของท่านปรีดี **“อิสรบน”** นักวิจารณ์ที่ยึดมั่นถือมั่นอยู่ในคุณธรรมและ
ผลประโยชน์ของส่วนรวมจึงได้เขียนบทความวิจารณ์ข้อคัดค้านคำเสนอแนะของท่านปรีดี
ลงในหน้าหนังสือพิมพ์ สารเสรี ฉบับลงวันที่ 16 มีนาคม 2501 มีข้อความละเอียด
ดังต่อไปนี้—

“เมื่อวันที่ 9 เดือนนี้ หนังสือพิมพ์หลายฉบับได้ตีพิมพ์ข่าวที่เก็บความ
จากจดหมายของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ที่ส่งมายังนายกสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
เพื่อขอให้นายก ส.น.ท. นำเสนอต่อรัฐบาล และเสนอต่อประชาชน โดยผ่านทาง
หนังสือพิมพ์ ในจดหมายนั้น ดร.ปรีดี ได้แสดงความยินดีในความดำรงของรัฐบาลที่
จะชดชดองที่คอคคอคคกระ ดร.ปรีดี ได้เขียนมาว่า โดยที่นายกรัฐมนตรีปัจจุบัน ได้
เคยแถลงไว้ว่ายินดีรับฟังความเห็นของคนไทยทั่วไป และโดยที่ตัวท่านได้เคยศึกษา
ค้นคว้าและมีความคิดเกี่ยวกับการสร้างคลองนี้มาในสมัยหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์
แก่มวลราษฎรไทยและรัฐบาลไทยบ้าง จึงได้เสนอข้อคิดเกี่ยวกับปัญหาเรื่องทุน
เรื่องการเมืองระหว่างประเทศ และปัญหาอื่นเกี่ยวกับการชดชดองมารับการพิจารณา
ของรัฐบาล และประชาชนไทย

หลังจากที่หนังสือพิมพ์ได้เปิดเผยความคิดของอดีตผู้ประศาสน์การ
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ก็ได้มีปฏิกิริยาทั้งในทางโจมตีและต้อนรับ

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช แห่งพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นผู้คัดค้านความดำริในการชุดคลองใต้โจมตีว่าข้อเสนอแนะของ ดร.ปรีดี ให้นำทุนสำรองทองคำมาใช้ชุดคลองนั้น เป็นหลักการของพวกคอมมิวนิสต์ และว่าทองคำอันเป็นส่วนหนึ่งของพระมหากษัตริย์นั้น สงสัยว่าจะถูกเขาปล้นไปหมดแล้ว (พิมพ์ไทย 12 มีนาคม) นอกจากการโจมตีของ รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์แล้ว รัฐมนตรีว่าการมหาดไทยยังได้กล่าวเป็นเชิงดูแคลนและเดาเจตนาของผู้เสนอไปในแง่ร้ายว่า "อาจเป็นแผนยุแหย่ให้เกิดความผันผวนทางการเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ" และว่าเงินทุนสำรองเป็นทุนที่ต้องวางแผน ถ้าจะมีการชุดคลองจริง รัฐบาลก็มีวิธีที่จะหาเงินอย่างอื่นมาใช้ (ไทรยวัน 12 มีนาคม) วิธีอย่างอื่นซึ่งนอกเหนือไปจากการกู้เงินจากต่างประเทศ คืออย่างไรนั้นรัฐมนตรีว่าการมหาดไทยมิได้เฉลยไว้ อนึ่ง หนังสือพิมพ์บางฉบับได้แสดงความเห็นว่า การนำทุนสำรองธนบัตรและทองคำของพระมหากษัตริย์มาใช้ในการชุดคลองจะเป็นการ "ทำลายสมบัติชิ้นสุดท้ายในกระเป๋าย่อยแบบของเมืองไทย" และจะก่อความเสียหายเอนกอนันต์แก่เศรษฐกิจของประเทศ

ในขณะเดียวกันก็มีหนังสือพิมพ์ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่าน ได้ต้อนรับข้อเสนอแนะของรัฐบุรุษอาวุโสในเรื่องนี้ด้วยดี และขอคัดค้านของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และของรัฐมนตรีว่าการมหาดไทยก็ได้ถูกสมาชิกบางท่านตีกลับไป เป็นต้น ส.ส.ทวีศักดิ์ ตริพลี แห่งขอนแก่น รองประธานแนวร่วมสังคมนิยมได้โต้ว่า การวิพากษ์วิจารณ์ของ ม.ร.ว.เสนีย์ เป็นเสียงคำรามของยามรักษาดลประโยชน์ของต่างประเทศเท่านั้น (ข่าวภาพ 14 มีนาคม)

ส่วนนายกรัฐมนตรีนั้นได้กล่าวถึงเรื่องนี้ด้วยความสำรวม ท่านกล่าวว่าเพิ่งจะได้รับบันทึกความเห็นของรัฐบุรุษอาวุโส และยังมีได้อ่าน ในส่วนที่เกี่ยวกับทุนสำรองทองคำนั้น นายกรัฐมนตรีได้ตอบหนังสือพิมพ์ว่า จะต้องสอบกระทรวงการคลังก่อนว่ามีทุนดังกล่าวอยู่หรือไม่ ขณะนี้ได้ให้เจ้าหน้าที่รวบรวมเรื่องเกี่ยวกับการชุดคลอง และจะได้นำเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีต่อไป และว่าเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ (ข่าวภาพ 13 มีนาคม)

เสียงคัดค้านและลงความเห็นในทางร้ายที่มีต่อข้อเสนอแนะของ ดร.ปรีดีดังกล่าวข้างต้นนั้น เราเข้าใจว่าเป็นเสียงที่เปล่งออกมาอย่างผลิผลาม โดยที่ยังมิได้ศึกษาบันทึกข้อเท็จจริงและความเห็นทั้งหมดของ ดร.ปรีดีฯ อย่างถี่ถ้วน การกระทำเช่นนั้นนอก

จากว่าไม่เป็นธรรมต่อผู้เสนอความคิดเห็นขึ้นมาด้วยเจตนาติดต่อประเทศชาติแล้ว ยังไม่สมควรจะนำมาใช้ต่อกรณีที่เกี่ยวกับทางใต้ทางเสียอันสำคัญของประเทศชาติด้วย ใครก็ตามที่ได้อ่านบันทึกความเห็น ดร.ปรีดี ในเรื่องนี้โดยละเอียดและปราศจากอคติแล้ว ยากที่จะปฏิเสธว่ามีใช้บันทึกความเห็นที่เกิดจากจิตใจแห่งความรักชาติ และจากการพิจารณาทางใต้ทางเสียของประเทศชาติอย่างรอบคอบ ในบันทึกนั้นแสดงไว้ว่า ท่านเจ้าของบันทึกมุ่งหมายจะนำสติปัญญาของท่านมาร่วมกับของรัฐบาลและประชาชนไทยในการพิจารณาเรื่องการชุดคลอง เพื่อที่จะให้การชุดคลองที่คอคอดกระได้ดำเนินไปโดยอิสระตามกำลังของชาติไทยเราเอง คือด้วยการใช้ทุนของเราเอง เพราะว่าถ้าคิดหาทุนโดยกู้เงินจากต่างประเทศแล้ว ก็จะมีภาระผูกพันหลายอย่างติดตามมา แทนที่ประเทศจะได้ความเป็นเอกราชสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในทางเศรษฐกิจก็จะกลับกลายเป็นเสียเอกราชทางพหุติณ้อย่างอื่น ๆ ไป ด้วยมูลเหตุจูงใจข้อสำคัญในอันจะร่วมกับรัฐบาลและประชาชนไทยพิทักษ์เขตชูเอกราชของชาติตามพหุติณย์ และมีใช้แต่เพียงเอกราชตามนิติณัยเท่านั้น บันทึกเรื่องนี้จึงได้เสนอแนะถึงการรวบรวมทุนที่เป็นของชาติไทยเองสำหรับใช้ในการชุดคลอง แทนการกู้เงินจากต่างประเทศ

เกี่ยวกับข้อวิพากษ์วิจารณ์ข้อเสนอแนะของ ดร.ปรีดีฯ ให้นำทองคำหรือทุนสำรองเงินตรามาใช้ในการชุดคลองนั้น ก็ปรากฏว่าไม่ตรงกับข้อเสนอแนะที่ได้กล่าวแยกแยะไว้โดยละเอียดในบันทึก แม้ในกรณีที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงเรื่องทองคำของพระมหากษัตริย์ก็ดี ก็ควรที่จะได้ทำความเข้าใจกันให้แจ่มแจ้งก่อนว่ามีความหมายอย่างไร และก็ปรากฏว่ามีการกล่าวถึงเรื่องนี้ที่อาจชวนให้เข้าใจผิดกันอยู่ในบันทึกได้เสนอแนะให้รัฐบาล "เอาทุนนอนที่มีอยู่โดยยังมีได้ใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างใดและไม่กระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพของเงินตรามาลงทุนได้" เกี่ยวกับทองคำนั้นในบันทึกกล่าวว่า "บางประเภทก็ไม่ใช้ทุนสำรองเงินตรา บางประเภทก็เป็นทุนสำรองเงินตรา แม้ทองคำที่รัฐบาลเอาขึ้นบัญชีเป็นทุนสำรองเงินตรา ก็ยังมีบางประเภทที่การได้มาการเสียไป และการมีอยู่มิได้ทำให้เงินตราปัจจุบันดีขึ้นหรือเลวลง"

ในบันทึกนอกจากว่าจะมิได้เสนอแนะให้นำทุนสำรองหรือทองคำ มาใช้ในการเสียอันตรายดังที่บางท่านเข้าใจผิดไปแล้ว บันทึกยังได้ชี้ไว้ด้วยว่า ทองคำหรือทุนสำรองเงินตราบางประเภทไม่ควรที่รัฐบาลจะแตะต้อง ได้แก่ทองคำ 35 ล้านกรัมที่เก็บรักษาไว้ที่ห้องนิรภัยของกระทรวงการคลัง ซึ่งบันทึกได้แนะว่า "ควรรักษาไว้

เพื่อความจำเป็นอันสำคัญอย่างยิ่งยวดในการภายในหน้า” และทองคำ 9 ล้านกรัมเศษ ที่ได้มาด้วยการขายเงินเหรียญบาทเมื่อ พ.ศ.2481 และที่ฝากไว้ ณ สหรัฐอเมริกานั้นในบันทึกก็ได้กำชับว่ารัฐบาลไม่ควรแตะต้อง

ดังนั้นการที่มีเสียงร้องไววายขึ้นว่า ข้อเสนอแนะของ ดร.ปรีดิฯ เป็นหลักการของพวกคอมมิวนิสต์ก็ดี หรือเป็นการเอาสมบัติชิ้นสุดท้ายของเมืองไทยมาเสี่ยงต่ออันตรายนั้น จึงเป็นเสียงทักท้วงที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงในบันทึก

ส่วนทองคำที่อดีตผู้ประศาสน์การ ม.ธ.ก. เสนอแนะให้นำมาใช้ในการชุดคลองนั้น หมายถึงทองคำที่ได้มาจากญี่ปุ่นในกรณีดังนี้คือ 1. ทองคำที่ญี่ปุ่นขอแลกกับเงินบาทเพื่อขอซื้อข้าวสาร ก่อนหน้าที่ญี่ปุ่นจะโจมตีเพิร์ลฮาร์เบอร์ เพราะญี่ปุ่นถูกอังกฤษอเมริกันกักเงินตราต่างประเทศของตนไว้ ทองคำจำนวนนี้มีอยู่ประมาณ 1 ล้านกรัม ฝากไว้ที่ธนาคารชาติญี่ปุ่น ดร.ปรีดิ กล่าวว่า “ทองคำยอดนี้เอามาลงทุนชุดได้ โดยไม่กระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพของเงินตรา” 2. ทองคำที่ญี่ปุ่นขอแลกกับเงินบาทในระหว่างสงครามมีประมาณ 31 ล้านกรัมเศษ ซึ่งฝากไว้ที่สหรัฐอเมริกา ดร.ปรีดิ ได้เสนอแนะว่าทองคำจำนวนนี้ถ้าขายในตลาดเสรี “เราจะได้เงินตราต่างประเทศ 30 ล้านเหรียญอเมริกัน อันจะเป็นทุนสำหรับชุดคลองกระได้” ทองคำสองจำนวนนี้แหละที่ ดร.ปรีดิ ได้เสนอให้นำมาใช้ในการลงทุนชุดคลอง มิใช่ว่าจะได้เสนอให้นำมาลงทุนสำรองเงินตราทั้งหมดมาใช้ในการชุดคลอง ดังที่ผู้ซึ่งมิได้อ่านบันทึกเรื่องนี้โดยละเอียด ได้แสดงความหวาดวิตกกอกออกมาไม่

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ดร.เสริม วินิจฉัยกุล รัฐมนตรีว่าการคลัง แม้จะยังมิได้อ่านบันทึกของ ดร.ปรีดิ ก็ได้แสดงความคาดหมายไว้อย่างถูกต้องว่า “ปัญหาที่นายปรีดิพนมยงค์ แนะนำมาให้เอากองทุนสำรองไปดำเนินการ (ชุดคลอง) โดยไม่ต้องกู้เงินต่างประเทศนั้น ผมเข้าใจว่าคงหมายถึงทองที่เราได้เจรจาเอาคืนมาจากญี่ปุ่นแล้ว และดร.เสริมยังได้กล่าวว่า “ถ้าหากเราจะเอาทุนสำรองนี้มาใช้ก็ได้ โดยเราต้องออกกฎหมายให้เอาทุนสำรองนี้มาใช้เพื่อแก่การชุดคอคอดกระ” (โทรรายวัน 11 มีนาคม) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการคลังมิได้วิตกว่าจะกระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพแห่งเงินตราแต่อย่างใด

ในบันทึก ได้กล่าวถึงทองคำแท่งและเงินอิกรายหนึ่งอันมีอยู่ที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่ง “ไม่เกี่ยวกับทุนสำรองเงินตราเลย” บันทึกได้กล่าวว่า “ทองคำแท่งและเงินแท่งเหล่านี้ เป็นของเจ้าประเทศราชต่าง ๆ ในภาคเหนือ,

ตะวันออกเฉียงเหนือ และรายต่าง ๆ ในบริเวณเจ็ดหัวเมืองภาคใต้ ที่ได้นำมาในนามของราษฎรแห่งหัวเมืองเหล่านั้น ทูลเกล้าถวายเพื่อเป็นราชบรรณาการแด่พระมหากษัตริย์ไทยตามระบบศักดินา”

อนึ่ง ตามที่มีผู้หยิบยกเอาเรื่องทองของพระมหากษัตริย์ขึ้นมาวิจารณ์นั้นก็สมควรจะชี้แจงไว้ให้กระจ่างว่า ทองดังกล่าวนี้มีได้หมายถึงทรัพย์สินส่วนพระองค์พระมหากษัตริย์ หากหมายถึงทองที่เป็นสมบัติของแผ่นดิน ดังที่ได้ตราไว้ใน พ.ร.บ. จัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ ตั้งแต่พ.ศ.2489 เป็นต้นมา กฎหมายได้จำแนกทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ออกเป็นสามประเภทได้แก่ 1. ทรัพย์สินส่วนพระองค์ อันหมายถึงทรัพย์สินที่เป็นของพระมหากษัตริย์อยู่แล้วก่อนเสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ หรือทรัพย์สินที่รัฐทูลเกล้าถวาย หรือทรัพย์สินที่ทรงได้มาไม่ว่าในทางใด และเวลาใด นอกจากที่ทรงได้มาในฐานะที่เป็นกษัตริย์ ทรัพย์สินในข้อ 1 นี้ ไม่ได้รับการยกเว้นจากการเก็บภาษีอากร 2. ทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน 3. ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ อันหมายถึงทรัพย์สินที่มีใช้ทรัพย์สินส่วนพระองค์ ทรัพย์สินในข้อ 2 และ 3 ได้รับการยกเว้นจากการเก็บภาษีอากร เพราะเหตุเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ทองคำที่กล่าวถึงในบันทึกของ ดร.ปรีดีนั้น หมายถึงทองคำในข้อ 3 และมีใช้ทองคำที่เป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ ทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก็ได้ชี้ไว้แล้วว่าเป็นทองของแผ่นดิน (สยามนิกร 12 มีนาคม) อนึ่ง ทองที่เป็นทรัพย์สินในข้อ 3 นี้ ย่อมจำหน่ายหรือ “เปลี่ยนสภาพให้เป็นทุนส่วนหนึ่ง” ที่จะใช้ในการชดเชยได้ ในเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ พ.ร.บ. จัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ได้กำหนดไว้

เราขอเสนอไว้ในที่นี้ว่าในกรณีที่เกี่ยวกับส่วนได้เสียสำคัญของประเทศชาติดังในกรณีความดำริที่จะชดเชยคอคอดกระนี้ ไม่ควรจะปล่อยให้ออคติและอุปาทานเก่า ๆ ตลอดจนการใช้อารมณ์วู่วามและวาทะวิวาทมาเป็นเครื่องนำทางในการพิจารณา เราควรจะศึกษาความคิดของทุกคนและทุกฝ่ายที่เสนอขึ้นมาอย่างมีหลักฐานและอย่างรอบคอบ ควรจะศึกษาโดยปราศจากอคติและถือเอาผลประโยชน์ของชาติเป็นที่หมาย”

ดังกล่าวนี้คือข้อวิจารณ์ของอิสระชน หรือนามจริง นายกุลลาบ สายประดิษฐ์ นักประพันธ์อาวุโสและนักการเมืองที่ยินห์ค้อยู่บนผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งได้วิจารณ์ตอบโต้ข้อบิดเบือนของบุคคลบางกลุ่มที่มุ่งทำลาย ท่านปรีดี พนมยงค์ เป็น

ส่วนตัว โดยไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริง และผลประโยชน์ของประเทศชาติและมวล
ราษฎรไทยที่จะพึงได้รับจากการขูดคลองคอคอดกระนั้นเลย

*** หมายเหตุของ นายสุพจน์ ด้านตระกูล**

1) ชื่อ “คอคอดกระ” คือแผ่นดินไทยส่วนที่แคบที่สุด (ประมาณ 50 ก.ม.)
ระหว่างอ่าวไทยกับมหาสมุทรอินเดีย ตั้งอยู่ที่อำเภอกระบุรี จังหวัดชุมพร

2) **สัญญาสมบูรณแบบ** คือสัญญาที่รัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ทำไว้
กับอังกฤษภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ข้อ 7 ในจำนวน 24 ข้อของสัญญานี้
ได้ระบุไว้ว่า “รัฐบาลไทยรับว่า จะไม่ตัดคลองข้ามอาณาเขตไทยเชื่อมมหาสมุทรอินเดีย
กับอ่าวไทย โดยรัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรมิได้เห็นพ้องด้วยก่อน”

3) ในปี พ.ศ.2490 รัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ โดยนายดิเรก
ชัยนาม เอกอัครราชทูตไทยประจำราชสำนักเคนต์เจม กรุงลอนดอน ได้เปิดเจรจา
ขอยกเลิกสัญญาสมบูรณแบบกับอังกฤษ จนถึงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2490 นายดิเรก
ชัยนาม ได้โทรเลขแจ้งให้รัฐบาลไทยทราบ ว่า “มีหวังที่อังกฤษจะยกเลิกสัญญาสมบูรณ
แบบ จะโทรเลขแจ้งมาให้ทราบแน่นอนในวันที่ 11 พฤศจิกายน” แต่พอถึงวันที่ 8
พฤศจิกายน 2490 ก็เกิดรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์
เสียก่อน การเจรยกยกเลิกสัญญาสมบูรณแบบจึงต้องยุติลง และทำให้การยกเลิกสัญญา
สมบูรณแบบล่าช้าออกไปจนถึงปี พ.ศ.2479 (ในสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม)

4) จึงเป็นอันว่าบัดนี้ไทยมีอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นน้ำและแผ่นดินอย่างสมบูรณ์
การจะขูดคลองคอคอดกระจึงอยู่ในอำนาจของรัฐบาลไทยและประชาชนไทย และ**ระหว่าง**
การขูดคลองคอคอดกระกับโครงการเขื่อนที่หิรันขีบอร์คของรัฐบาลในขณะนี้
อย่างไหนจะมีประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนมากกว่ากัน ก็ขอฝากให้
ท่านผู้รู้ช่วยกันพิจารณาด้วย □

ดับไฟใต้

ปัญหาชายแดนภาคใต้ได้ปะทุขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อโรงเรียนประชาบาลถูกเผา ราวณาสู่ไปถึง 33 โรง ณ ท้องที่ 3 จังหวัด คือ บัตตานี ยะลา นราธิวาส เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2536 และติดตามมาด้วยเหตุร้ายอื่น ๆ อีกมากมายรวมถึงการปะทะกันด้วยอาวุธระหว่างเจ้าหน้าที่บ้านเมืองกับฝ่ายตรงข้ามที่ทางราชการไทยให้สมญานามว่า ข.จ.ก. (ขบวนการโจรก่อการร้าย)

เหตุการณ์ชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ไม่ใช่เป็นครั้งแรก แต่ได้เกิดขึ้นมาแล้วหลายครั้งหลายหนอย่างต่อเนื่องตามเวลาที่เหมาะสม (ที่จะทำการ) รุนแรงบ้าง ไม่รุนแรงบ้าง

จนกระทั่งวันนี้ปัญหาชายแดนภาคใต้ก็ยังไม่ได้รับการคลี่คลายและแก้ไข จึงคงยังเป็นปัญหาคอยวันเวลาที่ปะทุขึ้นอีกในวันเวลาที่เหมาะสม (ที่จะทำการ) ต่อไป ตราบเท่าที่ปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข

ที่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองกำลังสืบทอดฝีมือเพลิงเพื่อเอามาลงโทษตามกฎหมาย และตามโล่ล่า ข.จ.ก.อยู่นั้น หาใช่เป็นการแก้ไขปัญหาและยุติปัญหาไม่ เพราะถึงแม้ว่าทางการบ้านเมืองจะสามารถนำมือเพลิงมารับโทษทัณฑ์ได้และประสบความสำเร็จในการไล่ล่า ข.จ.ก. แต่นั่นก็จะเป็นแต่เพียงปรากฏการณ์ชั่วคราวเท่านั้น เมื่อเวลาที่เหมาะสมมาถึงเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นก็จะเกิดขึ้นอีก และแม้ว่าทางราชการจะพยายามปรับปรุงการบริหารราชการชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ดีก็ตาม แต่ก็เป็นปรับปรุงภายใน

ใต้โครงสร้างของระบอบการปกครองเก่า คือระบอบเผด็จการรัฐสภาหรือธนาธิปไตย จึงไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาและยุติปัญหาชายแดนภาคใต้ได้อย่างเด็ดขาด

ปัญหาชายแดนภาคใต้รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ อีกมากมายจะสามารถแก้ไขได้ก็ด้วยการเปลี่ยนโครงสร้างของสังคมหรือระบอบการปกครองเผด็จการให้เป็นระบอบประชาธิปไตย และมีแต่การสถาปนาระบอบประชาธิปไตยให้ปรากฏเป็นความจริงขึ้นมา จึงจะสามารถดับไฟใต้หรือแก้ไขปัญหาคาใจได้และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ หนทางอื่นหาไม่ มีแต่หนทางประชาธิปไตยหนทางเดียวเท่านั้นที่จะดับไฟใต้ได้และแก้ไขปัญหามาตรานี้ได้

อาจมีคนสงสัยและบางทีอาจเถียงว่า ปัจจุบันประเทศไทยก็ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอยู่แล้ว มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ทางราชการได้ประกาศเชิญชวนให้ประชาชนไปเลือกตั้ง ใช้คำว่ารักประชาธิปไตยต้องไปเลือกตั้ง โดยเน้นว่าหัวใจของระบอบประชาธิปไตยคือการเลือกตั้ง และในหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษาทุกระดับชั้นก็ได้เน้นระบอบประชาธิปไตยอยู่ที่การเลือกตั้ง ถ้าระดับมหาวิทยาลัยก็จะเน้นที่สิทธิและเสรีภาพรวมเข้าไปด้วย นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันคือ นายชวน หลีกภัย ก็ได้โฆษณาชวนเชื่ออยู่เสมอเมื่อพูดถึงระบอบประชาธิปไตยว่าท่านเชื่อมั่นในระบบรัฐสภา นั่นก็หมายถึงว่าการเลือกตั้งคือระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง

นับเป็นความเข้าใจผิดและสอนกับผิด ๆ เป็นเวลานานมาแล้ว ที่ไปเน้นการเลือกตั้งว่าเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตย จึงเปิดโอกาสให้ระบอบเผด็จการครอบงำเมืองไทยมาเป็นเวลาช้านาน กลุ่มเผด็จการกลุ่มแล้วกลุ่มเล่าผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ากุมอำนาจรัฐในนามของประชาธิปไตย จนมาถึงกลุ่มเผด็จการที่นำโดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน ไม่ว่ากลุ่มเผด็จการนั้น ๆ จะเข้ากุมอำนาจรัฐโดยระบบรัฐสภาหรือโดยวิธีรัฐประหาร ก็มีค่าเป็นศูนย์เท่าเทียมกัน คือไม่สามารถแก้ไขปัญหามาตรานี้ได้เท่าเทียมกัน นอกจากจะไม่สามารถแก้ไขปัญหามาตรานี้ได้แล้ว ยังเป็นการสร้างปัญหาให้กับชาติเพิ่มมากขึ้นตามวันเวลาของการกุมอำนาจรัฐของกลุ่มเผด็จการนั้น ๆ ดังที่ประชาชนชาวไทยได้พบเห็นกันมาแล้วและที่กำลังได้พบเห็นกันอยู่ในเวลานี้

จากการที่ระบอบเผด็จการปัจจุบันที่เข้ากุมอำนาจรัฐโดยระบบรัฐสภา ซึ่งเราจะขอเรียกสั้น ๆ ว่าระบอบเผด็จการรัฐสภาที่โฆษณาหลอกลวงให้ประชาชนเข้าใจ

ผิดว่าเป็นระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหของชาติของประชาชนให้สัมฤทธิ์ผลได้แม้ปัญหาเดียว จึงทำให้ประชาชนเข้าใจผิดว่าระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถแก้ไขปัญหอะไรได้ จึงทำให้ประชาชนมีน้าตาต่อระบอบประชาธิปไตย และโทษหาวิญญูณของสฤษดิ์ ซึ่งนับเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง จึงเป็นความจำเป็นอย่างยั้งที่เราจะต้องรู้จักกับระบอบประชาธิปไตยตัวจริง ดังนี้

คำว่า **ประชาธิปไตย** เป็นคำบาลีสองคำผสมกันคือ คำ **ประชาธิปไตย** (ชน) กับ **อธิปไตย** (ความเป็นใหญ่ยั้ง) แปลเป็นภาษาไทยเอาใจความว่า **"ประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน"** หรือที่ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว (ฉบับวันที่ 27 มิถุนายน 2475) ระบุไว้ในมาตรา 1 ของธรรมนูญ ฉบับนั้นว่า **"อำนาจสูงสุดของประเทศนั้นเป็นของราษฎรทั้งหลาย"** ซึ่งก็ตรงกับภาษาบาลีว่าประชาธิปไตยนั่นเอง

ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว 2475 จึงเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกและฉบับเดียวที่ประกาศอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาถึงการปกครองของสยามประเทศว่าเป็น**ระบอบประชาธิปไตย** ที่เรียกเป็นภาษาไทยแท้แต่โบราณว่า **"อำนาจสูงสุดของประเทศนั้นเป็นของราษฎรทั้งหลาย"** และซึ่งตรงกับภาษาไทยสมัยใหม่ว่า **"ประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน"**

นี่คือความหมายของคำว่าประชาธิปไตย

แต่คำว่าอำนาจสูงสุดของประเทศ หรือเป็นใหญ่ในแผ่นดินหรืออธิปไตยในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีขอบเขตแค่ไหน

ขอบเขตอย่างแคบได้แบ่งอำนาจสูงสุดของประเทศออกเป็น 3 อำนาจคือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ซึ่งหมายถึง**กระบวนการใช้อำนาจ**ของประชาชนตามวิถีทางประชาธิปไตย หรือนัยหนึ่งเป็นกระบวนการใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์ตามระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

ขอบเขตอย่างกว้างได้แบ่งอำนาจสูงสุดตามโครงสร้างของสังคม คือเศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงประชาชนมีอำนาจสูงสุดทางเศรษฐกิจ มีอำนาจสูงสุดทางการเมือง และมีอำนาจสูงสุดทางวัฒนธรรม ตามระบอบประชาธิปไตย

เรากำลังพูดถึงอำนาจสูงสุดของประเทศเป็นของราษฎรทั้งหลายหรือประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดินตามระบอบประชาธิปไตย จึงต้องหมายถึงอำนาจสูงสุดที่มีขอบเขตอย่างกว้าง นั่นคือ

ราษฎรมีอำนาจสูงสุดในทางเศรษฐกิจหรือประชาชนเป็นใหญ่ในทางเศรษฐกิจ
ราษฎรมีอำนาจสูงสุดในทางการเมืองหรือประชาชนเป็นใหญ่ในการเมือง
ราษฎรมีอำนาจสูงสุดในวัฒนธรรมหรือประชาชนเป็นใหญ่ในวัฒนธรรม

ส่วนอำนาจสูงสุดของประเทศในขอบเขตอย่างแคบนั้น เป็น**กระบวนการใช้อำนาจ**ของประชาชนตามวิถีทางประชาธิปไตย ไม่ใช่**อำนาจสูงสุด**ของประเทศตาม**ระบอบประชาธิปไตย**

ปัญหาสำคัญของบ้านเราที่ไม่สามารถสถาปนาระบอบประชาธิปไตยขึ้นมาได้ ก็เพราะไปสับสนยึดเอา**กระบวนการใช้อำนาจ**ของประชาชนตามวิถีทางประชาธิปไตย ที่เรียกว่า**อำนาจอธิปไตย**ทั้งสามมาเป็นตัวระบอบประชาธิปไตย โดยไม่ได้ทำความเข้าใจในโครงสร้างของสังคม จึงทำให้ไม่เข้าใจใน**ระบอบประชาธิปไตย** และแม้แต่คำว่าโครงสร้างของสังคมนักการเมืองส่วนใหญ่ของบ้านเรา ก็มักจะเข้าใจไปไม่พ้นขอบเขตของระบบบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งมันเป็นเพียงส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางการเมืองเท่านั้น นักการเมืองบ้านเรา (ไม่ได้หมายถึงเฉพาะผู้แทนราษฎร แต่หมายถึงคนทั้งหลายที่เคลื่อนไหวการเมือง) ส่วนใหญ่เป็นหลวงรอบรู้กิจ คือรู้สารพัดอย่าง แต่ไม่รู้การเมืองเลย บ้านเมืองจึงย่ำแย่กันอยู่อย่างนี้

จากกระบวนการใช้อำนาจของประชาชน (อำนาจอธิปไตย) นำไปสู่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นหนึ่งในกระบวนการใช้อำนาจของประชาชนตามวิถีทางประชาธิปไตย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นแต่เพียง**วิธีการ**ประชาธิปไตยเท่านั้น หากใช้**ตัวระบอบประชาธิปไตย**ไม่ ตัวระบอบประชาธิปไตย คือ**ความมีอำนาจสูงสุดของประชาชนในโครงสร้างทั้งสามของสังคม** ดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้นเราจะต้องไม่สับสนและไม่เอามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่าง**วิธีการ**ประชาธิปไตยกับ**ระบอบ**ประชาธิปไตย และโดยที่**วิธีการ**ขึ้นกับ**ระบอบ**

ดังนั้นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็น**วิธีการ**ภายใต้**ระบอบ**การปกครองระบอบใดก็จะได้รับรู้สภาและรัฐบาลเป็นไปตามระบอบนั้น

การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรภายใต้ระบอบเผด็จการ ก็จะได้รับรู้สภาและรัฐบาลเผด็จการ อย่างเช่นเวียดนามใต้สมัยโงดินเดียมและสมัยต่อ ๆ มาในระหว่างสงครามรุกรานของอเมริกาต่ออินโดจีน ซึ่งได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตามวาระไม่ได้ขาด แต่ก็ไม่ได้ทำให้รัฐสภาและรัฐบาลภายใต้การเลือกตั้งของระบอบ
เผด็จการโง่ดินเดียมกลายเป็นรัฐบาลประชาธิปไตยไปได้

ในฟิลิปปินส์สมัยการปกครองของมาร์กอสก็เช่นกัน มีการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวาระไม่ได้ขาด แต่ก็ไม่ได้ทำให้รัฐสภาและรัฐบาลมาร์กอส
เป็นประชาธิปไตยไปได้ คงเป็นรัฐสภาและรัฐบาลเผด็จการตามระบอบเผด็จการของ
มาร์กอสนั่นเอง

และยังมีรัฐบาลในระบอบเผด็จการอีกหลายประเทศที่ได้จัดให้มีการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวาระอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งประเทศไทยเราด้วย แต่ก็
ไม่ได้ทำให้ประเทศนั้น ๆ เป็นประชาธิปไตยไปได้ หากยังคงอยู่ในระบอบเผด็จการที่
เรียกว่าเผด็จการรัฐสภา

ต่อเมื่อใดที่ระบอบประชาธิปไตยได้ถูกสถาปนาขึ้นแล้วเท่านั้น การเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงจะได้รัฐสภาและรัฐบาลประชาธิปไตย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นแต่เพียง**วิธีการ**
(ประชาธิปไตย) เท่านั้น ไม่ใช่ตัว**ระบอบ**ประชาธิปไตย การเลือกตั้งภายใต้ระบอบไหน
ผลที่ออกมาก็เป็นไปตามระบอบนั้น

การเลือกตั้งภายใต้ระบอบเผด็จการ ผลที่ออกมา也得รัฐสภาและรัฐบาล
เผด็จการ

การเลือกตั้งภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ผลที่ออกมา也得รัฐสภาและ
รัฐบาลประชาธิปไตย

ก็เช่นเดียวกับแม่พิมพ์ชนมม้า จะเอาแป้งอะไรใส่ลงไปก็จะได้ออกมาเป็น
ชนมม้าอยู่วันยังค่ำ แต่ถ้าต้องการชนมรังก้างก็มีอยู่ทางเดียวคือเปลี่ยนแม่พิมพ์ให้เป็น
แม่พิมพ์ชนมรังก้างเท่านั้น ไม่ใช่ด้วยการเปลี่ยนแป้ง และในทำนองเดียวกันถ้าต้องการ
ระบอบประชาธิปไตย ก็มีแต่เปลี่ยนระบอบเผด็จการให้เป็นประชาธิปไตยเท่านั้น ไม่
ใช่ด้วยการเลือกตั้งเพื่อเฟ้นหาคนดีไปครองเมือง เพราะถึงแม้ว่าจะได้คนดีขนาด
นายชวน หลีกภัย มาครองเมือง แต่เมื่ออยู่ในระบอบเผด็จการ นายชวนก็ต้องเผด็จการ
ไปตามระบอบนั้น - ที่เรียกว่าเผด็จการทางรัฐสภาและแก้ไขปัญหอะไรไม่ได้ ดังที่เป็น
อยู่ในขณะนี้

ดังนั้นที่นายชวน หลีกภัย พูดอยู่เสมอว่าเชื่อมั่นในระบบรัฐสภา นั่นก็คือ

เชื่อมั่นในระบอบเผด็จการนั่นเอง

มีแต่การเลือกตั้งภายใต้ระบอบประชาธิปไตยจึงจะได้รัฐสภาและรัฐบาลประชาธิปไตย

ดังนั้นถ้าต้องการรัฐสภาและรัฐบาลประชาธิปไตยก็ต้องเปลี่ยนระบอบเผด็จการให้เป็นระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งไม่ได้หมายความว่าจะเป็นระบอบประชาธิปไตยเสมอไป แต่ระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีการเลือกตั้งอย่างแน่นอน

ดังกล่าวลแล้วว่าโครงสร้างของสังคมคือ เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม โดยเศรษฐกิจเป็นโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนการเมืองและวัฒนธรรมเป็นโครงสร้างเบื้องบน

ชนชั้นใดกุมอำนาจโครงสร้างพื้นฐานคือเศรษฐกิจ ชนชั้นนั้นก็จะได้กุมโครงสร้างเบื้องบนคือการเมืองและวัฒนธรรม

ในยุคทาสเจ้าทาสเป็นผู้กุมอำนาจโครงสร้างพื้นฐานคือเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม อันเป็นโครงสร้างเบื้องบนก็อยู่ในกำมือเจ้าทาส

ในยุคศักดินา เจ้าศักดินาเป็นผู้กุมอำนาจโครงสร้างพื้นฐานคือเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม อันเป็นโครงสร้างเบื้องบนก็ตกอยู่ในอำนาจของเจ้าศักดินา

ในยุคทุนนิยมปัจจุบันนายทุนเป็นผู้กุมอำนาจโครงสร้างพื้นฐานคือกุ่มเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมอันเป็นโครงสร้างเบื้องบนก็อยู่ในกำมือของนายทุนด้วยกัน ที่เรียกว่าประชาธิปไตยกุ่มพีและวัฒนธรรมทุนนิยมดังที่เป็นอยู่ในบ้านเมืองของเราในเวลานี้

ในการเปลี่ยนแปลงของสังคม เริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างพื้นฐานคือเศรษฐกิจอันเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่อยู่นอกเหนือเจตจำนงของมนุษย์ แล้วจึงนำไปสู่การเปลี่ยนทางการเมืองและวัฒนธรรมอันเป็นโครงสร้างเบื้องบน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามเจตจำนงของมนุษย์

การเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าวนี้เป็นไปในสองวิถีทางในวิถีทางใดวิถีทางหนึ่ง คือวิถีทางวิวัฒน์ (EVOLUTION) กับวิถีทางอภิวิวัฒน์ (REVOLUTION)

กล่าวคือเมื่อใดที่โครงสร้างเบื้องบนคือการเมือง ได้เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจอันเป็นโครงสร้างพื้นฐาน และขัดขวางกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจแล้ว สังคมนั้นก็จะตั้งอยู่ไม่ได้ จะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน

ปัญหาอยู่ที่ว่าจะเปลี่ยนไปโดยวิถีวิวัฒน์หรือวิวัฒน์ ก็ขึ้นอยู่กับผู้กุมอำนาจ
การเมืองอยู่ในเวลานั้น

กล่าวคือถ้าผู้กุมอำนาจการเมืองมีความรู้ความเข้าใจในวิวัฒนาการของสังคม
หรือความเป็นอนิจจังของสังคม ก็จะปรับเปลี่ยนการเมืองให้สอดคล้องและไม่เป็น
อุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคมนั้นก็จะเข้าสู่วิวัฒน์และดำเนิน
การเปลี่ยนแปลงไปอย่างสันติ

แต่ถ้าหากผู้กุมอำนาจทางการเมืองไม่มีความรู้ความเข้าใจในวิวัฒนาการของ
สังคมหรือความเป็นอนิจจังของสังคม หรือแม้มีความรู้ความเข้าใจแต่ดื้อรั้นถือทิฐิमानะ
เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเหนือผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่ยอมปรับเปลี่ยนการเมืองที่ล้า
หลังอันเป็นโครงสร้างเบื้อบบน ให้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ
ที่ก้าวหน้าอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานแล้ว การเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้นก็จะดำเนินไป
ตามวิถีวิวัฒน์อย่างไม่ต้องสงสัย แต่ที่จะไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไม่มีแน่

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 เป็นการชี้ให้เห็น
ว่าจำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเช่นนั้น จะมีคณะราษฎรหรือไม่มีคณะราษฎรก็ตาม
การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองก็ต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

เพราะกระบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจของสังคมไทยขณะนั้น ได้มีความ
ขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วกับระบอบการเมืองเผด็จการสมบูรณาญาสิทธิราชและระบบเศรษฐกิจ
ศักดินาที่ล้าสมัย หรือในทางกลับกัน ระบอบการเมืองเผด็จการสมบูรณาญาสิทธิราชย์
และระบบเศรษฐกิจศักดินาที่ล้าหลังในขณะนั้น ได้เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนา
การทางเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เพิ่งแตกหน่ออ่อนขึ้นแล้วในสังคมไทย
ที่เริ่มต้นมาตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ท่านทรงตระหนักพระทัยเป็นอย่างดี จึงได้มีพระราชปรารภเป็นการภายในกับ
ข้าราชการบริพารระดับสูง ถึงการที่จะปรับเปลี่ยนระบอบเผด็จการสมบูรณาญาสิทธิราชย์
แต่ก็ถูกข้าราชการบริพารระดับสูงเหล่านั้นที่มีทิฐิमानะและดื้อรั้นขัดขวาง การเปลี่ยนแปลงเมื่อ
24 มิถุนายน 2475 จึงต้องเป็นไปในวิถีวิวัฒน์

ท่านปรีดี พนมยงค์ ได้เขียนไว้ในหนังสือ **"ความเป็นอนิจจังของสังคม"**
เกี่ยวกับกฎของความเปลี่ยนแปลงของสังคมว่าดังนี้

"ตามกฎธรรมชาตินั้น กายาพยพต้องสมานกับสสาร ดังนั้นถ้ากายาพยพ

ของสังคม (ระบอบการเมือง-ผู้เขียน) เปลี่ยนล่าช้ากว่าความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคม (ระบบเศรษฐกิจ)- ผู้เขียน จนเนิ่นนานเกินสมควรแล้ว ธรรมชาติก็บังคับให้กายาพยพจำต้องสมานกับสสารจนได้ (ระบอบการเมืองสมานกับระบบเศรษฐกิจ-ผู้เขียน) คือเมื่อไม่เป็นไปตามวิถีวิวัฒน์ก็ต้องเป็นไปตามวิถีวิวัฒน์ เช่นการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ต้องเป็นไปเช่นนั้น เพราะกายาพยพของสังคม (ระบอบการเมือง-ผู้เขียน) เปลี่ยนแปลงล่าช้าเกินสมควรกว่าการเปลี่ยนแปลงทางชีวปัจจัยของสังคม (ระบบเศรษฐกิจ-ผู้เขียน) การเปลี่ยนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของฝรั่งเศสในปลายศตวรรษที่ 18 ซึ่งต้องเป็นไปโดยวิถีวิวัฒน์ ก็เพราะกายาพยพ (ระบอบการเมือง-ผู้เขียน) ของศักดินาไม่ยอมเปลี่ยนโดยวิถีวิวัฒน์ให้สมานกับสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัย (ระบบเศรษฐกิจ-ผู้เขียน) ที่ก้าวหน้าไปมาก"

การเปลี่ยนแปลงของสังคมตามกฎหมายแห่งความเป็นอนิจจังนั้นมีแน่ ไม่ต้องสงสัย แต่จะเปลี่ยนโดยวิถีวิวัฒน์หรือวิถีวิวัฒน์ ชนชั้นผู้ปกครองหรือผู้กุมอำนาจรัฐมีสิทธิ์เลือกได้ แต่จะเลือกไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ได้แน่

การเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้น ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานและเป็นตัวผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอันเป็นโครงสร้างเบื้องต้นก็ตาม แต่ตัวชี้ขาดในการเปลี่ยนแปลงคืออำนาจทางการเมืองไม่ว่าจะโดยวิถีวิวัฒน์หรือวิถีวิวัฒน์ แล้วใช้อำนาจทางการเมืองยึดกุมอำนาจทางเศรษฐกิจเพื่อใช้อำนาจทางเศรษฐกิจยึดกุมอำนาจทางการเมืองต่อไป

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 ที่นำโดยคณะราษฎรนั้น การเปลี่ยนแปลงเป็นไปโดยวิถีวิวัฒน์และอำนาจทางการเมืองได้ถูกโอนจากกษัตริย์มาอยู่กับคณะราษฎร ที่เป็นตัวแทนของราษฎรทั้งหลายแล้วก็ตามแต่อำนาจทางเศรษฐกิจอันเป็นโครงสร้างพื้นฐาน (ของอำนาจ) ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าศักดินาและนายทุนที่พึ่งแตกหน่ออ่อน

เนื้อหาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเช่นนี้ จึงเป็นแต่เพียงเปลี่ยนอำนาจของกษัตริย์ที่มีอยู่อย่างล้นพ้นไม่จำกัดมาเป็นการจำกัด ท่านปรีดิฯ เรียกการเปลี่ยนแปลงในขั้นนี้ว่าระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ยังไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตยที่คณะราษฎรต้องการ โดยเฉพาะไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตยของระบบประชาธิปไตย

ระบบประชาธิปไตย หมายถึงประชาธิปไตยตามโครงสร้างของสังคม คือ เศรษฐกิจประชาธิปไตย การเมืองประชาธิปไตย และวัฒนธรรมประชาธิปไตย นี่คือนิยามที่เรียกว่า **ระบบประชาธิปไตย**

ส่วนคำว่า**ระบอบ**ประชาธิปไตย หมายถึงการปกครองตาม**ระบบ**ประชาธิปไตย คือประชาธิปไตยรอบด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

ฉะนั้นอย่าสับสนระหว่าง **ระบอบ** (REGIME) กับ **ระบบ** (SYSTEM)

บ้านเราสองคำนี้มักจะมาสับสนกันไปหมด บางทีก็เรียก**ระบอบ**ประชาธิปไตย ในความหมายของ**ระบอบการปกครอง** (ซึ่งถูกต้อง) แต่บางทีก็เรียก**ระบบ**ประชาธิปไตย ในความหมายเดียวกันนี้ (ซึ่งไม่ถูกต้อง) ส่วนความหมายที่ถูกต้องของระบบประชาธิปไตย (เศรษฐกิจประชาธิปไตย การเมืองประชาธิปไตย วัฒนธรรมประชาธิปไตย) กลับไม่ค่อยจะรู้จักกัน

ทั้งนี้ก็เพราะอาจารย์สอนประชาธิปไตยหรือระบอบการปกครอง ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาหรือเรียนรู้มาจากประเทศทุนนิยมตะวันตก จึงรู้จักประชาธิปไตยในสองด้านเท่านั้น คือ **ประชาธิปไตยในด้านการปกครอง** (ที่มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร มีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบรัฐสภาหรือระบบประธานาธิบดี มีการพึงเสียงข้างมาก ฯลฯ และ **ประชาธิปไตยในด้านสังคม** (ที่อ้างสิทธิเสรีภาพเป็นหลักสำคัญ รวมทั้งความเสมอภาค และในปัจจุบันได้อ้างเอาคำสิทธิมนุษยชนพ่วงเข้าไปด้วย) แล้วรวมเรียกว่าระบอบประชาธิปไตยหรือระบบประชาธิปไตย ตามถนัดปากที่จะเรียก

จากการที่ประเทศตะวันตกมีความรู้และรับเอาระบอบประชาธิปไตยแต่เพียงสองด้านดังกล่าวนี้เท่านั้น จึงเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีทุนมากฉวยใช้สิทธิและเสรีภาพตามระบอบนั้นตักตวงเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แล้วใช้อำนาจทางเศรษฐกิจเข้าควบคุมการเมืองเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้มีทุนมากต่อไป เช่นเดียวกับเจ้าพ่อทั้งหลายที่ใช้อำนาจเงินแผ่อิทธิพลนองแล้วใช้อิทธิพลทางนักเลงหาเงินต่อไป ท้าวมเหิมทางวิทยาศาสตร์สังคม จึงเรียกระบอบประชาธิปไตยชนิดนี้ว่า **ประชาธิปไตยกบฏ** (BOURGEOIS DEMOCRACY) คือเป็นประชาธิปไตยที่อำนาจผลประโยชน์ให้แก่พวกนายทุน ส่วนประชาชนทั้งหลายถึงแม้ว่าจะมีเสรีภาพและเสมอภาคตามระบอบประชาธิปไตยแต่ก็ไม่ผิดอะไรกับเสรีภาพของสุนัขจิ้งจอกในเล้าไถ่ตนเอง และความเสมอภาคก็จะมีได้แค่นั้นในเวลาหลังเท่านั้น ท่านบาเบิฟมีความ

เห็นต่อระบอบประชาธิปไตยชนิดนี้ว่าเป็น

“ประชาธิปไตยทางการเมืองโดยนิตินัย (การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร-ผู้เขียน) เท่านั้น ไม่ใช่ประชาธิปไตยที่แท้จริง เพราะในทางพฤตินัย ผู้ใดมีทุนมากก็สามารถใช้สิทธิประชาธิปไตยได้มากกว่าคนมีทุนน้อยและผู้ยากจนไร้สมบัติ ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต้องให้ประชาชนมีความเสมอภาคกันในทางปฏิบัติ ในการนั้นก็จำเป็นต้องให้ปัจจัยการผลิตทั้งหลายเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกันของสังคม(ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ-ผู้เขียน)”

ท่านปรีดิฯ ได้พูดถึงความเป็นมาของบาเบฟไว้ในหนังสือ “เราจะต่อต้านเผด็จการได้อย่างไร?” ว่าดังนี้

“ท่านบาเบฟเป็นนักปฏิวัติชาวฝรั่งเศส เกิดค.ศ.1760 (ก่อนมาร์กซ์เกิด 58 ปี) ก่อนปฏิวัติฝรั่งเศสปี 1789 บาเบฟทำงานเป็นเสมียนของเจ้าที่ดิน มีหน้าที่เร่งรัดให้ชาวนาเสียค่าเช่านาให้เจ้าที่ดิน แต่โดยที่ท่านเห็นความไม่เป็นธรรมของระบบศักดินา ท่านจึงเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติประชาธิปไตย ต่อมาท่านได้จัดตั้งสมาคมชื่อว่า “สมาคมของผู้เสมอภาค” และเตรียมทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาล แต่ถูกจับและถูกตัดสินประหารชีวิตเมื่อปี 1797 ต่อมาในภายหลังเทศบาลกรุงปารีสได้ตั้งชื่อถนนสายหนึ่งว่าบาเบฟ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ท่าน และสถานีรถไฟใต้ดินจากโทรกาเดโรไปยังเอตาล ก็ใช้ชื่อบาเบฟเป็นอนุสรณ์เช่นเดียวกัน”

ดังกล่าวแล้วว่าจุดหมายของการเปลี่ยนแปลงเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 คือการสถาปนาระบอบประชาธิปไตย ก้าวต่อไปของคณะราษฎร ภายหลังเข้ากุมอำนาจทางการเมืองแทนกษัตริย์ ก็คือเปลี่ยนอำนาจควบคุมการเศรษฐกิจที่ยังคงอยู่ในอำนาจควบคุมของเจ้าศักดินาและนายทุนที่เพิ่งแตกหน่ออ่อนให้มาอยู่ในอำนาจควบคุมของประชาชน นั่นก็คือการสถาปนาประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ (อันเป็นโครงสร้างพื้นฐานของสังคม) หลังจากที่ได้อำนาจทางการเมืองแล้ว

ในการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนนี้ คณะราษฎรได้มอบหมายให้ท่านปรีดิฯ ผู้มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจเป็นอย่างดีเป็นผู้ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจขึ้น ซึ่งท่านปรีดิฯ ได้ปรารภไว้ในร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านตอนหนึ่งว่า

“การบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรนี้เป็นจุดประสงค์อันยิ่งใหญ่ของข้าพเจ้าในการทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ข้าพเจ้ามีปรารถนาที่จะเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินองค์เดียวมาเป็นหลายองค์ ซึ่งเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยแต่

เปลี่ยนนอกเท่านั้น ข้าพเจ้ามุ่งต่อสาระสำคัญ คือ **บำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎร**

แต่ท่านปรีดิฯ ก็ทำไม่สำเร็จตามความตั้งใจ เพราะสมาชิกแห่งคณะราษฎร ส่วนหนึ่งมีความพอใจอยู่แค่เปลี่ยนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญหรือประชาธิปไตยกฏมพีเท่านั้น ซึ่งก็เป็นภาระหน้าที่ของผู้รักชาติรักประชาธิปไตยทั้งหลายที่จะสืบต่อเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของท่านต่อไป

ดังกล่าวนับเป็นเบื้องต้นแล้วว่า การดับไฟใต้หรือแก้ไขปัญหาค่าได้และรวมทั้งปัญหานานาประการของชาติ แม้กระทั่งปัญหาการจราจรในพระนครที่ยังความสูญเสียในทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติและประชาชนอย่างมากมาย รวมทั้งความเสื่อมโทรมทางสุขภาพจิตของมหาชนที่ต้องไปแออัดอยู่กลางถนน จะสามารถแก้ไขได้ด้วยประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน และมีแต่ระบอบประชาธิปไตยเท่านั้นที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แต่ประชาธิปไตยในที่นี้ หมายถึงประชาธิปไตยของประชาชนที่มีประชาธิปไตยรอบด้าน คือเศรษฐกิจประชาธิปไตย การเมืองประชาธิปไตย และวัฒนธรรมประชาธิปไตย ไม่ใช่ประชาธิปไตยของนายทุนที่เพียงแค่เลือกผู้แทน หรือนายกต้องมาจากการเลือกตั้ง อย่างที่เข้าใจผิดหลงผิดกันอยู่ในเวลานี้และที่แก้ปัญหาวะไรไม่ได้เลย หากมีแต่เพิ่มปัญหาให้มากขึ้น ๆ ดังที่เห็น ๆ กันอยู่

และดังที่กล่าวแล้วว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้นมีได้ 2 วิถีทาง คือ วิถีทางวิวัฒนอันหมายถึงการเปลี่ยนแปลงโดยสันติ กับวิถีทางอภิวัฒน์ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงโดยวิธีการอันรุนแรง

แต่การจะเป็นไปโดยวิถีทางหนึ่งวิถีทางใดก็ขึ้นอยู่กับอำนาจปกครองหรือผู้ครองอำนาจทางการเมือง

ปัจจุบันพรรคการเมือง 5 พรรคร่วมกันเป็นรัฐบาลหรือร่วมกันครองอำนาจรัฐ คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ และพรรคเสรีธรรม และทุกพรรคนี้ยืนยันอย่างหนักแน่นว่าเลื่อมใสศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้น พรรคการเมืองเหล่านี้ที่ร่วมกันเป็นรัฐบาลหรือร่วมกันครองอำนาจทางการเมือง จึงมีสิทธิที่จะเลือกวิถีทางเปลี่ยนแปลงระบอบประชาธิปไตยนายทุนใน

ปัจจุบันหรือธนธิปไตยที่ใช้อำนาจเงินเผด็จการต่อประชาชน ให้เป็นระบอบประชาธิปไตยของประชาชน เว้นเสียแต่ว่าพรรคการเมืองเหล่านี้จะพอใจในระบอบปัจจุบันที่อำนาจประโยชน์ให้กับพรรคการเมืองเหล่านี้อยู่แล้ว (แต่ไม่อำนาจผลประโยชน์ให้กับประชาชน)

วิธีการเปลี่ยนแปลงโดยวิธีวิวัฒน์และโดยแนวทางสันติในเบื้องต้นก็คือ **ทำให้อธิปไตยเป็นของปวงชนและขยายเสรีภาพของบุคคล** ให้ปรากฏเป็นความจริงในทางปฏิบัติ ไม่ใช่เป็นแค่เพียงตัวหนังสือ

พลอ.เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรีในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อปี 2523 ได้เคยประกาศนโยบายที่จะทำให้อธิปไตยเป็นของปวงชนและขยายเสรีภาพของบุคคล คำประกาศนั้นออกมาในรูปของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่มีชื่อเป็นทางราชการว่า

“คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 เรื่องนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์”

คำสั่งฉบับนี้ในปัจจุบันก็ยังมีผลบังคับใช้อยู่ ยังไม่ได้ประกาศยกเลิก แต่ตลอดอายุรัฐบาลที่พลอ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นเวลามากกว่า 7 ปี ก็หาได้ปฏิบัติคำสั่งที่ท่านลงนามในประกาศด้วยมือของท่านเองไม่ มีแต่กองทัพแห่งชาติเท่านั้นที่ได้นำคำสั่งนี้ในบางส่วนไปปฏิบัติในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์จนได้รับความสำเร็จในขั้นพื้นฐาน ดังคำกล่าวเปิดประชุมนโยบายและการสั่งการของพลอ.เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ณ หอประชุมกิตติขจร รร.จปร. เมื่อ 17 มิถุนายน 2526 ว่าดังนี้

“ผมขอขอบคุณคณะรัฐมนตรีและสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าร่วมรับฟังและให้ความสนใจในปัญหาสำคัญ อันเป็นปัญหาพื้นฐานของชาติของเราที่ผมพูดไปแล้วเมื่อเช้านี้ ซึ่งทุกท่านมีส่วนร่วมอย่างสำคัญและเกี่ยวข้องที่จะต้องแก้ไขในระดับรัฐบาลหลายอย่าง ผมจึงได้เชิญคณะรัฐมนตรีมารับฟังโดยตรง นั้นประการหนึ่ง

“ประการที่สอง เราได้แสดงออกให้คณะรัฐมนตรีเห็นว่าพวกเรา ผมหมายถึงทหารทั้ง 4 เหล่าทัพ รวมทั้งตำรวจ พลเรือน และประชาชนอาสาสมัครทำงานกันอย่างใด ที่ได้รวมพลังกันเป็นกองทัพแห่งชาติ ด้วยความเสียสละแม้แต่เลือดเนื้อ

และชีวิต จนประสบผลสำเร็จในการรุกทางยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาค ในการยุติสงคราม ปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์ นำความร่มเย็นมาสู่บ้านเมืองของเราในระดับที่น่าพอใจ ซึ่งนับว่ามีส่วนสำคัญในการสนับสนุนรัฐบาลให้สามารถทำการรุกทางยุทธศาสตร์การเมืองระดับชาติต่อไปจนบรรลุผลสำเร็จ นับเป็นความชื่นชมยินดีต่อผลสำเร็จของชาติ และของประชาชน ที่เกิดจากความมานะพยายามของผู้บัญชาการทหารทั้ง 3 เหล่าทัพ ท่านแม่ทัพภาคทั้ง 4 กองทัพ รวมทั้งอธิบดีกรมตำรวจ โดยเฉพาะท่านผู้ว่าราชการ จังหวัด ซึ่งมีส่วนร่วมในความสำเร็จอย่างสำคัญ ซึ่งล้วนเป็นผู้ที่เสียสละอย่างสูงมาแล้ว ล้วนแต่เป็นผู้ที่เป็นความหวังแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจกันฟันฝ่า อุปสรรคต่อไปโดยไม่ย่อท้อ

“ประการที่สาม เจ้าหน้าที่ของกองทัพ รวมทั้งตำรวจ พลเรือนจากกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง และ กอ.รมน.ได้จัดเตรียมการประชุมประเมินผลการปฏิบัติ และทำความเข้าใจในปัญหาสำคัญ ๆ ของชาติได้เป็นอย่างดี ล้วน กะทัดรัด ทำให้ พวกเราสามารถปรับความคิดให้เป็นแนวทางเดียวกันและเข้าใจในเจตนารมณ์อัน บริสุทธิ์โดยชัดเจน นับเป็นผลสำเร็จของการประชุมในวันนี้ที่พอจะสรุปสาระสำคัญ ได้ 3 ประการ คือ

“1. งานของเราที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงภายในของชาติเป็นส่วนรวม ได้เดินทางไปบนแนวทางที่ถูกต้องแล้ว ผมเห็นจะต้องขอย้ำแนวทางของชาติตามนโยบาย 66/23 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 65/2525 **ที่ฝ่ายตรงข้ามพยายามทำลายอย่างที่สุด**อีกครั้งว่า เราจะต้องยืนหยัดและทำความเข้าใจ โดยให้การศึกษาอย่างเป็นระบบและเอาจริงเอาจังมากขึ้น ในเรื่องนี้ผมขอความร่วมมือจาก กอ.รมน. และ กรมการทหารทั้ง 2 สมาด้วย

“2. เราประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติการรุกทางยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาค ด้วยการทำลายกองทัพปลดแอก ฐานที่มั่น หรืออำนาจรัฐของพรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทย ลงได้โดยสิ้นเชิงในทุกภาคของประเทศ เป็นการยุติสงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศ ส่งผลให้เกิดสันติภาพความมั่นคงและการพัฒนา ภายในประเทศ และมีผลในด้านการเมืองระหว่างประเทศ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็น ประเทศแรกที่สามารถเอาชนะสงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์ได้เป็นผลสำเร็จ เป็นการสร้างแนวต้านทานที่เข้มแข็งให้ฝ่ายโลกเสรี และประกันความมั่นคงปลอดภัย

ให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

“3. เรายังไม่ประสบผลสำเร็จในการรุกรทางยุทธศาสตร์การเมืองระดับชาติ ด้วยเหตุผลที่เป็นมาตรการในระดับชาติจะต้องดำเนินการในระดับรัฐบาล จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องปฏิบัติการรุกรทางยุทธศาสตร์การเมืองระดับชาติ ด้วยการขยายเสรีภาพของบุคคลและอิทธิพลของปวงชนไปอีกขั้นตอนนี้ และเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธเป็นการต่อสู้แนวทางสันติ จึงจะจัดการก่อการร้ายและการต่อสู้ด้วยอาวุธให้หมดสิ้นไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งจะส่งผลให้เราได้ชัยชนะโดยเด็ดขาด และสถานการณ์จะไม่พลิกกลับให้คอมมิวนิสต์ทำสงครามปฏิวัติในประเทศไทยได้อีกต่อไป”

ดังกล่าวนี้คือคำกล่าวเปิดประชุมของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ณ หอประชุมกิตติขจร รร.จปร. ซึ่งท่านยอมรับว่ากองทัพแห่งชาติสามารถยุติสงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยลงได้ระดับหนึ่งก็เนื่องจากปฏิบัติตามนโยบาย 66/23 และท่านยังได้ยอมรับอีกว่า

“เรายังไม่ประสบผลสำเร็จในการรุกรทางยุทธศาสตร์การเมืองระดับชาติ ด้วยเหตุผลที่เป็นมาตรการในระดับชาติจะต้องดำเนินการในระดับรัฐบาล”

แล้วท่านก็ได้อธิบายต่อไปถึงการรุกรทางยุทธศาสตร์การเมืองระดับชาติ ว่า

“ด้วยการขยายเสรีภาพของบุคคลและขยายอิทธิพลของปวงชน” ซึ่งจะต้องดำเนินการในระดับรัฐบาล

แต่ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ก็ทำไม่สำเร็จแม้ท่านอยากจะทำ จนกระทั่งท่านต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไปในที่สุด

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ได้กล่าวไว้ในบทสรุปหัวข้อที่ 1 ว่า

“...ผมเห็นจะต้องย้ายแนวทางของชาติตามนโยบาย 66/23 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 65/2525 ที่ฝ่ายตรงข้ามพยายามทำลายอย่างที่สุด...” และก็ฝ่ายตรงข้ามนี้เองที่เป็นอุปสรรคไม่ให้พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ขยายเสรีภาพของบุคคลและอิทธิพลของปวงชนอันเป็นนโยบายตามคำสั่ง 66/23 ได้สำเร็จ

ฝ่ายตรงข้ามที่พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ พูดถึงนั้นเป็นใคร เป็นฝ่ายไหน

แน่นอน. ต้องเป็นฝ่ายที่มีผลประโยชน์อันเป็นปฏิปักษ์กับคำสั่ง 66/23 อย่างไม่ต้องสงสัย

ดังนั้นในการที่จะรู้ว่ากลุ่มไหน ฝ่ายไหน มีผลประโยชน์ขัดกับคำสั่ง 66/23

เราจำเป็นต้องรู้ว่าคำสั่ง 66/23 นั้นเป็นประการใด

สาระสำคัญของคำสั่ง 66/23 มีดังนี้

1. ต้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้ประชาชนสำนึกว่าแผ่นดินนี้เป็นของตนที่จะต้องปกป้องรักษา ประชาชนมีส่วนในการเป็นเจ้าของปกครองและได้ผลประโยชน์

2. ขจัดเหตุแห่งความไม่เป็นธรรมในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ท้องถิ่นถึงระดับชาติ

3.ปราบปรามทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอย่างเฉียบขาด

4. ทำลายการกดขี่ขูดรีดทั้งสิ้น

5. สร้างความปลอดภัยให้เกิดแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

6. ให้มีการประสานประโยชน์ระหว่างชนชั้น เลียสละผลประโยชน์ของชนชั้นเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

7. ส่งเสริมประชาชนทุกกลุ่ม ทุกสาขาอาชีพ ให้สามารถในการปกครองตนเอง

8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกชนชั้นและสาขาอาชีพได้มีส่วนร่วมในทางการเมือง

9. ให้ถือเอาความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น

10. สนับสนุนการจัดตั้งขบวนการประชาธิปไตยทั้งสิ้นที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงสิทธิและผลประโยชน์ของกลุ่มนั้น ๆ อันพึงจะมี

11. ปฏิบัติต่อพวกคอมมิวนิสต์หรือผู้หลงผิดที่เข้ามอบตัว หรือที่จับได้ อย่างเพื่อนประชาชนร่วมชาติ ชี้แจงเพื่อให้ได้เข้าใจถึงนโยบายของรัฐบาลในปัญหานี้อย่างถ่องแท้ ช่วยเหลือให้ใช้ชีวิตใหม่ในสังคมอย่างเหมาะสม

นี่คือนโยบายโดยสรุปของคำสั่ง 66/23 และพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในปัจจุบัน ซึ่งขณะนั้นท่านมียศเป็นพลโทและมีตำแหน่งเป็นรองเสนาธิการทหารบก ได้ไปพูดที่หอประชุมกองทัพบก เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2525 เรื่องการแปรนโยบาย 66/23 มาเป็นการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ว่าดังนี้

"การทำลายแนวร่วมชั้นสูงของพ.ค.ท.อันได้แก่พวก เผด็จการและพวกอิทธิพล ทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น มีวิธีการโดยย่อก็คือ เปลี่ยนนโยบายของรัฐบาลให้

สอดคล้องกับนโยบายของกองทัพ ซึ่งได้แก่นโยบาย 66/2523 พร้อมทั้งขยาย การปฏิบัตินโยบายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะนอกจากขยายเสรีภาพของบุคคล ในการรุกรูททางการเมืองขั้นแรกเพื่อชนะสงครามแล้ว ยังต้องทำให้อำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชน ปรากฏเป็นความจริงตามสมควรอีกด้วย ซึ่งมาตรการต่าง ๆ เหล่า นี้จะได้แก่

1. แก้กฏหมายพรรคการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เพื่อให้พรรคมวลชน จัดตั้งขึ้นโดยง่าย และถือเอาการสนับสนุนการจัดตั้งมวลชน เป็นหัวใจของการ สนับสนุนของการจัดตั้งขบวนการประชาธิปไตย

2. แก้ไขกฏหมายการเลือกตั้ง ให้เป็นประชาธิปไตยเพื่อเปิดโอกาสให้ สมาชิกของพรรคมวลชนได้รับเลือกตั้งอย่างยุติธรรม ซึ่งจะทำให้อำนาจอิทธิพลและ เงินตราลดบทบาทในการเลือกตั้ง

3. ปรับปรุงสมาชิกภาพของวุฒิสภาให้เป็นประชาธิปไตยโดยให้มีผู้แทน ของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและตามสัดส่วน

4. ปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย และออกเสียงประชามติ ก่อนประกาศใช้

5. ยกเลิกกฏหมายประกาศและคำสั่งต่าง ๆ ที่ขัดต่อเสรีภาพของบุคคล ให้เป็นไปตามขั้นตอนและเหมาะสม

6. ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและสังคมตามที่ปรากฏในคำสั่ง 66/2523 โดยทำให้เป็นรูปแบบอย่างชัดเจนในนโยบายของรัฐ (เศรษฐกิจที่ไม่มีการกดขี่ขูดรีด ที่ประสานประโยชน์ระหว่างชนชั้น)

7. ปรับนโยบายต่างประเทศไปสู่เป้าหมายให้เป็นขั้นตอนหรือทันที โดย อาศัยสถานการณ์ปัจจุบันเป็นเงื่อนไข

โดยที่คำสั่งนโยบาย 66/23 และโดยการแปรนัยยะของคำสั่งนโยบายออก เป็นการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นนั้น พุดอย่างถึงที่สุดแล้วก็คือการปฏิวัติประชาธิปไตย โดยวิถีวิวัฒนาการในแนวทางสันตินั้นเอง คือเปลี่ยนจากระบอบเผด็จการรัฐสภามาเป็น ระบอบประชาธิปไตย คือการเมืองประชาธิปไตย เศรษฐกิจประชาธิปไตย และ วัฒนธรรมของประชาชน จึงกลายเป็นปฏิปักษ์กับการเมืองเผด็จการ เศรษฐกิจทุนนิยม ผูกขาด และวัฒนธรรมล่าถอย ที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น แม้ในขณะนี้ จึงได้รับการขัดขวาง

ทุกรูปแบบจากขบวนการที่เป็นปฏิปักษ์กับระบอบประชาธิปไตย และขบวนการดังกล่าวนี้เองที่พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เรียกว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามที่พยายามทำลายอย่างที่สุด

ดังกล่าวแล้วว่าคำสั่ง 66/23 ของสำนักนายกรัฐมนตรี ยังไม่ได้ประกาศยกเลิก จึงยังมีผลบังคับใช้อยู่จนบัดนี้

ดังนั้นถ้าหาก 5 พรรคการเมืองที่ครองอำนาจรัฐอยู่ในเวลานี้ ปรารถนาจะเปลี่ยนระบอบเผด็จการรัฐสภาหรือประชาธิปไตยนายทุน ให้เป็นระบอบประชาธิปไตยที่เอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้กับประชาชนโดยวิถีวิวัฒนาการแล้ว ก็เพียงแต่ปฏิบัติคำสั่งของสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 **โดยมาตรการที่ดีต่อรองเสนาธิการทหารบก พล.ท.वलิต ยงใจยุทธ ได้กล่าวไว้ที่หอประชุมกองทัพบก** เท่านั้น การเปลี่ยนแปลงก็จะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี ที่เสนอแนะต่อพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่ให้นำคำสั่ง 66/23 มาแก้ไขปัญหาภาคใต้และสอดคล้องกับความคิดเห็นของหลาย ๆ คนที่ขานรับข้อเสนอแนะของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ดังกล่าว **การดับไฟใต้หรือปัญหาชายแดนภาคใต้จะแก้ได้ก็ด้วยระบอบประชาธิปไตย** เท่านั้น

และโดยประการสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การยอมรับในความเป็นจริงที่ว่าประเทศที่เราอาศัยอยู่นี้ แต่โบราณกาลมาแล้วมีชื่อว่า **ประเทศสยามหรือสามปละเทศ** (อ่านว่า สามะปะเทศ) อันเป็นที่อยู่ของคนหลายเชื้อชาติและหลายชนเผ่า มีชนเชื้อชาติไทยเป็นชนชาติส่วนใหญ่ ชนเชื้อชาติมาเล เชื้อชาติมลายู เชื้อชาติกะเหรี่ยง เชื้อชาติขแมร์ เป็นชนชาติส่วนน้อย และมีชน เผ่าม้ง เผ่าอีก้อ เผ่าละว้า เผ่ารีซอ และเผ่าอื่น ๆ อีกมาก รวมทั้งเผ่าผีตอเคลีและคนเล

การยอมรับในความเป็นจริงเป็นปัจจัยแรกในการแก้ปัญหาโดย**เปลี่ยนชื่อประเทศไทย** (ที่เกิดขึ้นในยุคเผด็จการ พ.ศ.2482) **กลับไปเป็นประเทศสยามตามเดิม** เลิกบังคับคนเชื้อชาติมาเลเป็นไทยอิสลาม เลิกบังคับชนเผ่าต่าง ๆ เป็นไทยภูเขา ปล่อยให้พวกเขาดำรงเชื้อชาติและชนเผ่าตามความเป็นจริง

ทุกเชื้อชาติและทุกชนชาติอาศัยอยู่ในประเทศอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันคือสยามพร้อมด้วยอิสลามและสามัคคีธรรม และเมื่อนั้นสันติภาพและสันติสุขก็บังเกิดขึ้นบนแผ่นดินนี้อย่างแน่นอน

เพื่อความรู้ความเข้าใจและเพื่อแก่การพิจารณาของท่านผู้อ่าน จึงขอเสนอ บทนิพนธ์ของท่านปรีดี พนมยงค์ เรื่อง **“ความเป็นมาของชื่อประเทศสยามกับประเทศไทย”** ดังต่อไปนี้

1. บางคนอาศัยพจนานุกรมภาษาสันสกฤต-อังกฤษ ของเซอร์โมเนียร์ วิลเลียม (พิมพ์ในศตวรรษที่ 18) เป็นหลักในการค้นหามูลศัพท์ภาษาไทยนั้นพบว่า มีคำสันสกฤตคำหนึ่งเขียนเป็นอักษรลาตินตามเครื่องหมายออกเสียงสำหรับสันสกฤตว่า “SYAMA” ตรงกับอักษรวิธไทย “สยามะ” แปลว่า “คำ” “สี่คล้า”, “สี่น้ำเงินแก่”, “สี่น้ำตาลแก่”, “สี่เขียวแก่” ฯลฯ บางคนก็กล่าวถึงนี้จึงสันนิษฐานว่าคำว่า “สยาม” มิได้มีมูลศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต ครั้นแล้วก็สันนิษฐานว่าคำว่า “สยาม” แผลงมาจากคำจีน “เซียมล้อ” อันเป็นภาษาของจีนแต่จีวตามที่ถูกสันนิษฐานสันหัดในการไต่คนจีนส่วนมากที่อยู่ในสยาม โดยมีได้คำนี้ว่าจีนแต่จีวเป็นจีนเพียงในจังหวัดหนึ่งแห่งมณฑลกวางตุ้งของประเทศจีน อันที่จริงจีนส่วนมากหลายร้อยล้านคนในประเทศจีนนั้นพูดภาษาจีนกลาง หรือใกล้เคียงกับจีนกลาง เรียกชื่อประเทศสยามมาตั้งแต่โบราณกาลว่า “เซียมล้อ” มิใช่ “เซียมล้อ”

ส่วนชาวยุโรปที่เดินทางเรืออ้อมแหลมอาฟริกายังอินเดียตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 แล้วเดินทางต่อมายังประเทศสยามนั้น ได้เรียกและเขียนชื่อประเทศสยามว่า “SIAM” มิใช่เขาเดินทางเรือไปประเทศจีนก่อนแล้วจึงวกกลับมาประเทศสยาม ดังนั้นชาวยุโรปสมัยนั้นและสมัยต่อมาจึงเรียกชื่อประเทศสยามตามที่ชาวอินเดียได้, ชาวสิงหล, ชาวมลายู เรียกว่า “เซียม” และก็ตรงกับที่พระมหากษัตริย์สยามได้เรียกชื่อประเทศของพระองค์ในพระราชสาส์นที่มีไปยังประมุขประเทศต่าง ๆ จึงทำให้นามประเทศรู้จักประเทศสยามในนามว่า “SIAM” มาหลายศตวรรษ เอกสารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประเทศสยามมีอยู่มากมายที่เราจะค้นดูได้จากสารบัญว่า “SIAM”

2. การศึกษาประวัติศาสตร์ทางนิรุกติศาสตร์กิตติ นิติศาสตร์และรัฐศาสตร์กิตตินั้นจำต้องอาศัยเอกสารทางราชการเป็นหลักอ้างอิงด้วย ในบรรดาเอกสารทางราชการนั้นมีบทกฎหมายที่พระมหากษัตริย์สยามตั้งแต่สมัยโบราณได้จารึกไว้ เท่าที่ค้นได้ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีจารึกไว้ในสมุดข่อยที่เรียกชื่อประเทศสยามเป็นภาษาบาลีว่า **“สามปเทศ”**

เมื่อจุลศักราช 1166 ตรงกับ พ.ศ.2347 รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ได้โปรดเกล้าฯ ให้สังคายนาถ้อยคำกฎหมายตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา, ธนบุรี ที่ยังใช้อยู่ แล้วมีบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม จารึกไว้บนสมุดข่อย (ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับ 10 ธันวาคม 2475 และฉบับต่อมาได้เอามาจารึกรัฐธรรมนูญ) แล้วประทับตรา 3 ดวง คือ ตราพระราชลี้ห์, พระคชลี้ห์, บัวแก้ว กฎหมายนี้มีชื่อเรียกกันว่า **“กฎหมายตรา 3 ดวง”** ซึ่งเป็นต้นฉบับเก็บไว้ห้องเครื่อง 1 ฉบับ, หอหลวง 1 ฉบับ, ศาลหลวงสำหรับลูกขุน 1 ฉบับ

ในรัชกาลที่ 4 หมอบรัดเลย์ได้คัดมาพิมพ์โดยวิธีเรียงพิมพ์เรียกกันว่า **“กฎหมาย 2 เล่ม”**

ในรัชกาลที่ 5 พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรี (พระอิสริยยศ ขณะนั้น) ได้คัดมาพิมพ์โดยวิธีเรียงพิมพ์เรียกกันว่า **“กฎหมายราชบุรี”** มี 2 เล่ม

ใน พ.ศ.2474 ข้าพเจ้าได้พิมพ์โดยถ่ายภาพจากต้นฉบับสมุดข่อยแล้วทำบล็อกเพื่อให้ตรงตามต้นฉบับเฉพาะ **“บานแพนง”** และ **“พระธรรมศาสตร์”** แต่เพราะเหตุที่คำบาลีในต้นฉบับเขียนเป็นอักษรขอม ข้าพเจ้าจึงได้พิมพ์โดยวิธีเรียงพิมพ์อีกฉบับหนึ่ง ถ่ายทอดอักษรขอมนั้นเป็นภาษาไทย ส่วนข้อความใดที่เป็นอักษรไทยอยู่แล้วก็ได้เรียงพิมพ์ตามอักษรวิธีในต้นฉบับ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2493 (ภายหลังรัฐประหาร 8 พ.ย. 2490) ได้ใช้หนังสือเล่มนั้นของข้าพเจ้าเป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่อ้างอิงไว้ด้วย ดังปรากฏในบัญชีอักษรย่อที่ใช้ในพจนานุกรมนั้นหน้า 6 ว่าดังนี้

“ตราสามดวง : กฎหมายตราสามดวง ฉบับเรียงพิมพ์ พ.ศ.2474 รวบรวมโดยหลวงประดิษฐมนูธรรม”

ความปรากฏว่าคำว่า **“สยาม”** มาจากภาษาบาลี **“สาม”** (สามะ) ข้าพเจ้าจึงขอตัดความตอนหนึ่งในหมวด **“พระธรรมศาสตร์”** ดังต่อไปนี้

“.....ยถา สุตถิ อันทว่าคำภีร์อันใด โลกहित เป็นประโยชน์แก่สัตว์โลกย ปาณู ปราณู ฌมสตุถิ อิติ ชื่อว่าคำภีร์พระธรรมสาตร มนุสาเรน อันพระมโนสารฤาษี ภาสิดิ กล่าว อาทิตโต ในต้นมูลภาษาย ด้วยมคธภาษา ประมูปราภต อันปราปรอาจารย์นำสืบกันมาปติฏฐิตี ตั้งอยู่ รามณญะสุ ในรามัญประเทศ ภาษายด้วยภาษารามณญะสุจ แห่งรามัญภคินี อิทานิ ในกาลบัดนี้ ปุริเสน อันบุรุษผู้เป็นวินิจฉัยอำมาตย ทุกคาหุท จะยังรู้เป็นอันยาก อิหิ สามเทศ ในสยามประเทศนี้

ตสุมา เหตุตั้งนั้น อหิ อันว่าบ้า รติสุส จักตกแต่ง ตัม ทุมสตุณ ซึ่งคำภีระพระธรรม
สาตรนั้น สามภาสาย ด้วยสยามภาษา ตุมเห อันว่าท่านทั้งหลาย สุนาด จงฟัง
ตัม สตุณ ซึ่งคำภีระพระธรรมสาตรนั้น สนติกา แต่สำนักนิ เม แห่งเรา”

3. คำว่า “**เทส**” เป็นคำบาลีที่แปลงท้ายคำตามไวยากรณ์บาลี (วิภัตติ)
ของมูลศัพท์ “**เทส**” ซึ่งแปลว่าบ้านเมือง, แคว้นแคว้น มีความหมายตรงกับ “**ปเทส**”
(PADESA)

คำว่า “**สาม**” (สามะ) ในภาษาบาลีมีความหมายหลายอย่างตามที่
พจนานุกรมบาลี-อังกฤษ ของริสเดวิดส์กล่าวไว้เช่น

(1) สิดำ

(2) สี่เหลี่ยม, สี่ทอง ตามความหมายนี้ “**สามปเทส**” จึงหมายถึงแคว้น
แคว้นแห่งเมืองทองหรือสุวรรณภูมิดังที่เพลงชาติของประเทศไทยก่อนเปลี่ยนชื่อ
เป็นประเทศไทยมีเนื้อร้องตั้งต้นด้วยประโยคว่า “**ประเทศสยามนามประเทืองว่า
เมืองทอง.....**” ต่อมาเมื่อเปลี่ยนชื่อประเทศจากสยามเป็นประเทศไทยแล้วทาง
ราชการได้เปลี่ยนเนื้อร้องเพลงชาติว่า “**ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย**”
ซึ่งไม่ตรงตามหลักวิชาว่าด้วยเชื้อชาติเพราะในประเทศไทยมีคนเชื้อชาติอื่น ๆ รวม
อยู่ด้วย เนื้อเพลงนี้จึงเป็นการคิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว เพื่อรวมคนเชื้อชาติไทยใน
ดินแดนอื่น ๆ ด้วยโดยไม่คำนึงว่าคนเชื้อชาติไทยในดินแดนเหล่านั้นจะยอมผนวกเข้ากับ
ประเทศไทยหรือจะเรียกร้องเป็นอย่างอื่น

(3) ข้าพเจ้าเห็นว่ายังมีความหมายที่อาจแผลงมาจากคำบาลี “**สม**” (สะมะ)
ที่แปลว่า “**ความสงบเรียบร้อย**” “**ความเสมอภาค**” ถ้าพิจารณาถึงชื่อ “**กรุงศรี
อยุธยา**” ที่แปลว่ากรุงแห่งไม่มีการรบอันประเสริฐ คือสันติภาพอย่างยิ่งแล้วก็ควร
เชื่อได้ว่าพระมหากษัตริย์แต่ปางก่อนได้ใช้คำว่า “**สยาม**” โดยแผลงจากคำว่า “**สาม**”
ทั้งในความหมายของ “**เมืองทอง**” และในความหมายที่แผลงมาจาก “**สม**” (สะมะ)
ที่แปลว่าความสงบเรียบร้อยและความเสมอภาค เพราะพระมหากษัตริย์แต่ปางก่อน
ทรงทราบเป็นอย่างดีว่าราชอาณาจักรที่พระองค์ทรงเป็นประมุขนั้น แม้ประกอบด้วย
ชนเชื้อชาติไทยเป็นส่วนมากก็ตามแต่ก็ยังมีคนเชื้อชาติอื่น ๆ รวมอยู่ด้วยจึงทรงเห็น
เป็นการเหมาะสมที่จะเรียกราชอาณาจักรนี้ว่า “**สยาม**” หมายความว่าทุกชนชาติที่รวม
อยู่ในประเทศของเรานี้มีความเสมอภาคกันและมีอุดมคติสันติภาพตั้งอยู่ในแคว้นแคว้น

แห่งเมืองทองหรือสุวรรณภูมิ

4. สาเหตุแห่งการเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทยนั้นสืบเนื่องมาจากเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2481 นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม (ยศและบรรดาศักดิ์ขณะนั้น) ได้รับแต่งตั้งจากคณะผู้สำเร็จราชการในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เป็นนายกรัฐมนตรี ในบรรดารัฐมนตรีแห่งรัฐบาลนั้นมีข้าพเจ้าด้วยผู้หนึ่งซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และมี หลวงวิจิตรวาทการ อธิบดีกรมศิลปากรเป็นรัฐมนตรีลอย (ไม่ว่าการกระทรวง)

ต่อมาประมาณอีก 4-5 เดือน หลวงวิจิตรวาทการได้เดินทางไปฮานอยเพื่อชงกิจการโบราณคดีของสำนักตะวันออกไกลฝรั่งเศส เมื่อหลวงวิจิตรฯ กลับจากฮานอยได้นำแผนที่ฉบับหนึ่งซึ่งสำนักฝรั่งเศสนั้นได้จัดทำขึ้นแสดงว่ามีคนเชื้อชาติไทยอยู่มากมายหลายแห่งในแหลมอินโดจีน, ในประเทศจีนใต้, ในพม่า, และในมณฑลอัลสัสม์ของอินเดีย

ครั้นแล้วผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงได้ยินและหลายคนยังคงจำกันได้ว่าสถานีวิทยุกรมโฆษณาการ (ต่อมาปัจจุบันคือกรมประชาสัมพันธ์) ได้กระจายเสียงเพลงที่หลวงวิจิตรฯ รำพันถึงชนเชื้อชาติไทยที่มีอยู่ในดินแดนต่าง ๆ และมีการโฆษณาเรื่อง **“มหาอาณาจักรไทย”** ที่จะรวมชนเชื้อชาติไทยในประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นมหาอาณาจักรเดียวกัน ทำนองที่ฮิตเลอร์กำลังทำอยู่ในยุโรป ในการรวมชนเชื้อชาติเยอรมันในประเทศต่าง ๆ ให้เข้าอยู่ในมหาอาณาจักรเยอรมัน

ในการประชุมวันหนึ่ง นายกรัฐมนตรีได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาปัญหาต่วนนอกระเบียบวาระโดยให้หลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้แถลงให้เปลี่ยนชื่อ **“ประเทศสยาม”** เป็น **“ประเทศไทย”** โดยนำเสนอแผนที่ฉบับที่สำนักตะวันออกไกลฝรั่งเศสทำไว้ว่าด้วยแหล่งของชนเชื้อชาติไทยต่าง ๆ มาแสดงในที่ประชุมด้วยโดยอ้างว่า **“สยาม”** มาจากภาษาสันสกฤต **“ศยามะ”** แปลว่า **“ดำ”** จึงไม่ใช่ชื่อประเทศของคนเชื้อชาติไทยซึ่งเป็นคนผิวเหลืองไม่ใช่ผิวดำ และอ้างว่าคำว่า **“สยาม”** แผลงมาจากจีน **“เซียมล้อ”**

ข้าพเจ้าได้คัดค้านว่าโดยที่ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่ได้ค้นคว้ากฎหมายเก่าของไทย โดยอาศัยหลักฐานเอกสารที่จารึกไว้โดยพระมหากษัตริย์แต่ปางก่อนรวมทั้ง **“กฎหมายตราสามดวง”** ซึ่งรัชกาลที่ 1 (พระพุทธยอดฟ้าฯ) ได้โปรดเกล้าฯ ให้

สังคายนาย (ตามที่ข้าพเจ้ากล่าวในข้อ 2) และมีใช้คำว่า “สยาม” แผลงมาจากคำจีนแต่จื๊ว “เซียมล้อ” (ตามที่ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วในข้อ 1) แต่จุดประสงค์เบื้องหลังของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีส่วนหนึ่ง ต้องการเปลี่ยนชื่อประเทศว่าประเทศไทยเพื่อรวมชนชาติไทยในดินแดนต่าง ๆ เข้าอยู่ในมหาอาณาจักรไทย ดังนั้นรัฐมนตรีส่วนมากจึงตกลงตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็น “ประเทศไทย” ข้าพเจ้าเป็นฝ่ายข้างน้อยในคณะรัฐมนตรี

ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ลงมติเห็นชอบในการเปลี่ยนชื่อประเทศซึ่งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ลงนามให้ตราเป็นรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2482

5. เมื่อได้ตรารัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทยแล้ว ก็เกิดปัญหาว่า ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ต้องเขียนชื่อประเทศไทยนั้นจะใช้คำอังกฤษและฝรั่งเศสอย่างไร

ผู้ที่ได้รับคำยกย่องว่ามีความรู้ในภาษาต่างประเทศรวมทั้งหลวงวิจิตร-วาทการ ได้เสนอให้เรียกประเทศไทยเป็นภาษาอังกฤษว่า “THAILAND” และภาษาฝรั่งเศสว่า “THAÏLANDE” และพลเมืองของประเทศนี้เรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “THAÏLANDAIS” ซึ่งฝรั่งพากันง

ข้าพเจ้าได้เสนอว่าควรให้เรียกชื่อประเทศไทยเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสว่า “SIAM” ตามที่คนทั่วโลกได้รู้จักชื่อประเทศของเราในนามนั้นอยู่แล้ว ทั้งนี้ก็มีตัวอย่างอยู่เช่น ประเทศเยอรมันซึ่งเรียกชื่อประเทศเป็นภาษาเยอรมันว่า “DEUTSCHLAND” นั้น เขาก็มิได้กำหนดให้เรียกชื่อประเทศของเขาเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสตามชื่อภาษาเยอรมัน หากเรียกชื่อประเทศของเขาในภาษาอังกฤษว่า “GERMANY” และภาษาฝรั่งเศส “ALLEMAGNE” ตามที่คนอังกฤษและฝรั่งเศสเคยเรียกและเคยรู้จักชื่อประเทศของเขาในนามนั้น

ข้าพเจ้าได้ให้ความเห็นต่อไปว่าการที่จะเอาคำว่า “LAND” ต่อท้ายคำว่า “THAI” เป็น “THAILAND” ก็ดีย่อมทำให้คล้ายกันกับประเทศเมืองขึ้นในอาฟริกาของอังกฤษ (สมัยนั้น) และเมืองขึ้นของฝรั่งเศส (สมัยนั้น) ที่ลงท้ายด้วยคำว่า “LAND” หรือ “LANDE” ข้าพเจ้าได้ให้ข้อสังเกตว่าประเทศ “IRELAND” ใ้เมื่อได้เป็นเอกราชจากอังกฤษแล้วก็ตัดคำว่า “LAND” ออก โดยเรียกชื่อประเทศของตนว่า “EIRE” ส่วน

ในประเทศยุโรปบางประเทศที่มีคำท้าวว่า "LAND" เช่น "ICELAND" ก็เพราะภาษาของเขาอยู่ในตระกูลเดียวกันกับภาษาอังกฤษจึงไม่จำเป็นที่เราจะต้องเอาตัวอย่างนี้ แต่ความเห็นส่วนข้างมากในคณะรัฐมนตรีให้เปลี่ยนชื่อประเทศไทยในภาษาอังกฤษด้วยตามที่มีผู้เสนอให้เปลี่ยนเป็น "THAILAND" ในภาษาอังกฤษ และ "THAILANDE" ในภาษาฝรั่งเศส

ข้าพเจ้าได้เสนอต่อไปอีกว่า ถ้าส่วนข้างมากต้องการให้ชาวโลกเรียกชื่อประเทศไทยเป็นภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศสโดยมีคำว่า "THAI" เป็นสำคัญแล้วก็ขออย่าเอาคำว่า "LAND" หรือ "LANDE" ไปต่อท้ายไว้ด้วยเลย คือให้ใช้ภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศสทับศัพท์ตามที่สามัญชนคนไทยเรียกชื่อประเทศของตนว่า **"เมืองไทย"** เป็นภาษาอังกฤษ "MUANG THAI" ฝรั่งเศส "MUANG THAI" แต่ส่วนมากในคณะรัฐมนตรีไม่เห็นด้วย

6. เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้สิ้นสุดลง รัฐบาลทวี บุณยเกตุ เห็นว่ารัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งเปลี่ยนชื่อประเทศสยามมาเป็นประเทศไทยนั้นใช้บังคับเฉพาะชื่อประเทศไทยในภาษาไทยเท่านั้น รัฐบาลนั้นจึงได้ประกาศให้ใช้ชื่อประเทศไทยในภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสว่า "SIAM" ตามที่เกือบทั่วโลกรู้จักประเทศไทยในคำนั้นมาหลายศตวรรษแล้ว

ฉะนั้นเอกสารทางราชการที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสจึงเรียกชื่อประเทศไทยว่า "SIAM" รวมทั้งหนังสือเดินทางให้เขียนเรียกชื่อประเทศในภาษาไทยว่า **"ประเทศไทย"** ส่วนในภาษาฝรั่งเศสให้เขียนว่า "SIAM" และสัญชาติของผู้ถือหนังสือเดินทางให้เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า "SIAMOIS"

ทั้งนี้ก็ตรงกับที่ข้าพเจ้าได้เคยเสนอดังกล่าวไว้แล้วในข้อ 5 ว่า แม้ประเทศเยอรมันเรียกชื่อประเทศของเขาเป็นภาษาเยอรมันว่า "DEUTSCHLAND" แต่ในภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า "GERMANY" และในภาษาฝรั่งเศส "ALLEMAGNE" ส่วนในประเทศในตะวันออกไกลเช่นประเทศจีนซึ่งเรียกตามภาษาจีนว่า **"จงกั๋ว"** แปลว่า **"ประเทศกลาง"** นั้น ทางราชการจีนก็เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "CHINA" และภาษาฝรั่งเศสว่า "CHINE" ตามที่เกือบทั่วโลกรู้จักประเทศจีนในภาษานั้นมาหลายศตวรรษ ประเทศญี่ปุ่นเรียกชื่อประเทศเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า **"นิปปอนโกกุ"** แปลว่าประเทศแห่งพระอาทิตย์อุทัยนั้น ทางราชการญี่ปุ่นเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า

“JAPAN” และภาษาฝรั่งเศสว่า “JAPON” ตามที่เกือบทั่วโลกรู้จักประเทศญี่ปุ่นในภาษานั้นมาหลายศตวรรษ แม้ว่าลัทธิแสนยานุภาพญี่ปุ่นจะมีทัศน **“คลั่งชาติ (CHAUVINISM)”** แต่ก็ไม่คลั่งจนถึงขนาดทำให้คนเกือบทั่วโลกงงถ้าหากต้องเรียกชื่อประเทศญี่ปุ่นตามภาษาญี่ปุ่น ฯลฯ

7. เมื่อได้เกิดรัฐประหาร 8 พย.2490 แล้ว นายควงเป็นนายกรัฐมนตรีประมาณ 3 เดือนเศษ รัฐบาลนี้คงเรียกชื่อประเทศไทยเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสว่า “SIAM” ต่อไปอีก

ต่อมาในเดือนเมษายน 2491 รัฐบาลพิบูลสงครามเข้ารับตำแหน่งแทนรัฐบาลควง แล้วก็ได้กลับไปเปลี่ยนชื่อประเทศไทยในภาษาอังกฤษว่า “THAILAND” และในภาษาฝรั่งเศส “THAILANDE” ซึ่งรัฐบาลต่อ ๆ มาก็ได้ใช้ตามจนปัจจุบันนี้

8. ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2511 ที่ใช้เวลาร่างนานที่สุดประมาณ 10 ปีนั้น ได้มีสมาชิกแห่งสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นคนเชื้อชาติไทยแท้ ๆ และมีนายทหารชั้นนายพลคนหนึ่งร่วมด้วยในการเสนอให้ร่างรัฐธรรมนูญเปลี่ยนชื่อประเทศไทยเป็นประเทศสยามตามเดิม แต่สมาชิกส่วนมากไม่ยอมรับความเห็นนี้

ต่อมาในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2517 ก็มีกรรมการบางคนเสนอให้ร่างรัฐธรรมนูญเปลี่ยนชื่อประเทศไทยเป็นประเทศสยาม แต่กรรมการส่วนมากไม่ยอมรับความเห็นนี้เพราะบางคนให้ความเห็นว่า **“เรื่องชื่อประเทศเป็นเรื่องเล็ก”** ครั้นแล้วรัฐบาลได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2517 ต่อสภานิติบัญญัติ สมาชิกสภานิติบัญญัติหลายคนได้แสดงความเห็นขอแก้ชื่อประเทศไทยให้เป็นประเทศสยามตามเดิม ดังนั้นคงมีหลายคนขอแปรญัตติในคณะกรรมการธิการ แต่เสียงข้างมากในคณะกรรมการธิการและในสภานิติบัญญัติจะเห็นด้วยหรือไม่ก็สุดแท้แต่ทัศนะซึ่งท่านเหล่านั้นยึดถือ

9. ผู้สนใจที่ศึกษาปรากฏการณ์แห่งความเป็นมาของการเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทยย่อมเห็นได้ว่าปัญหานี้ไม่อาจจบลงได้อย่างง่าย ๆ แม้มีรัฐธรรมนูญแล้วก็มีผู้ต่อสู้เพื่อเปลี่ยนชื่อประเทศไทยเป็นประเทศสยามตามเดิมหรือเปลี่ยนเฉพาะชื่อภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส เรื่องนี้ไม่ควรพิจารณาอย่างผิวเผินว่าเป็น **“เรื่องเล็ก”** เพราะการเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทยนั้นสืบเนื่อง

มาจากความขัดแย้งระหว่างคนเชื้อชาติไทยที่มีทัศนะทางสังคมแตกต่างกัน คือฝ่ายหนึ่งถือ **“ทัศนะรักชาติ”** (PATRIOTISM) กับอีกฝ่ายหนึ่งถือ **“ทัศนะเชื้อชาตินิยม”** (RACISM) ประกอบด้วย **“ทัศนะคลั่งชาติ”** (CHAUVINISM) ที่เกินขอบเขตยิ่งกว่าทัศนะคลั่งชาติของฮิตเลอร์และสแนยานุภาพญี่ปุ่น

(1) ความขัดแย้งเกี่ยวกับที่มาแห่งมูลศัพท์ (นิรุกติศาสตร์) ของคำว่า **“สยาม”** นั้นเป็นปัญหารอง ซึ่งนักวิชาการผู้สนใจในวิชาการนิรุกติศาสตร์แท้จริงโดยไม่มีอุปาทานจากทราศทัศนะเชื้อชาตินิยมและทัศนะคลั่งชาติก็ย่อมค้นคว้าหาสัจจะทางวิชาการนี้ได้

ส่วนผู้จงรักภักดีแท้จริงในสถาบันพระมหากษัตริย์ก็คงศึกษาพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ (รัชกาลที่ 4) หรือได้อินพระภิกษุสงฆ์ที่รอบรู้เล่าให้ฟังบ้างว่าพระจอมเกล้าฯ ทรงพระปรีชาสามารถรอบรู้ภาษาไทย, ภาษาบาลี-สันสกฤต, ภาษาลาติน, ภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่ปรากฏว่าคนในสยามจนถึงปัจจุบันนี้จะมีความรู้แน่นเท่าเทียมพระองค์ได้ ดังนั้นเราจึงควรใช้ความคิดว่าถ้าพระองค์เห็นคำว่า **“สยาม”** ซึ่งพระมหากษัตริย์แต่ปางก่อนใช้เรียกราชอาณาจักรของพระองค์ไม่ถูกต้องในทางภาษาและนิรุกติศาสตร์แล้ว พระองค์ก็คงจะได้เปลี่ยนชื่อราชอาณาจักรก่อนชนรุ่นหลังแล้วส่วนคำอังกฤษ ฝรั่งเศส **“SIAM”** นั้นพระองค์ก็ใช้ต่อมาในการเรียกชื่อราชอาณาจักรตามภาษานั้น ยิ่งกว่านั้นพระองค์ยังได้ทรงลงพระปรมาภิไธยเป็นภาษาลาตินตามมูลศัพท์ **“SIAM”** ว่า **“REX SIAMENSIS”** แปลว่า **“พระราชาแห่งสยาม”** ซึ่งตรงกับ **“สยามินทร์”** หรือ **“สยามินทราราช”** ซึ่งมีคำนี้อยู่ในพระปรมาภิไธยเต็มของพระมหากษัตริย์รวมทั้งองค์ปัจจุบันดังต่อไปนี้

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร”

พระปรมาภิไธยขององค์ปัจจุบันได้จารึกในคำปรารภในรัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรหลายฉบับรวมทั้งจะจารึกในฉบับ 2517 ด้วย แต่น่าเสียดายที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2517 เรียกชื่อราชอาณาจักรประเทศไทยซึ่งไม่สอดคล้องกับพระปรมาภิไธย

ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงเห็นว่าความขัดแย้งเรื่องชื่อของประเทศนี้สืบเนื่องจากรากฐานแห่งทัศนะทางสังคม ซึ่งผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญได้ยึดถือเป็นสำคัญยิ่งกว่าทางวิชาการนิรุกติศาสตร์

(2) **“ทัศนะรักชาติ” (PATRIOTISM)** เป็นทัศนะประชาธิปไตยซึ่งรักทุกเชื้อชาติและชนชาติที่ประกอบเป็น **“ชาติ”** เดียวกันครอบครองดินแดนประเทศเดียวกันคือเป็นปิตุภูมิ (PATRIE) เดียวกัน มีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจอันเป็นรากฐานของสังคมเดียวกัน ยอมเสียสละส่วนตัวเพื่อชาติและปิตุภูมิเป็นส่วนรวม

ทุกชาติในปัจจุบันนี้ต่างกับกลุ่มเผ่าพันธุ์ที่ประกอบด้วยคนเผ่าพันธุ์เดียวหรือเชื้อชาติเดียวทุกชาติเป็นผลแห่งวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชำนานซึ่งประกอบด้วยหลายเชื้อชาติและชนชาติซึ่งเดิมมีดินแดนโดยเฉพาะแล้วต่อ ๆ มาได้สमानกันประกอบเป็นชาติเดียวกัน

ประวัติศาสตร์ชาติไทยเพียง 200 ปีก็แสดงให้เห็นแล้วว่าก่อนนั้นมีแว่นแคว้นหรือรัฐมากหลายซึ่งแต่ละเชื้อชาติและชนชาติแยกย้ายกันอยู่ครั้นแล้วก็ค่อย ๆ วิวัฒนาการประกอบเป็นชาติเดียวกันแห่งประเทศไทยสยามเอกภาพของชาติจะมั่นคงได้ก็โดยระบบประชาธิปไตยสมบูรณ์คือประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ, ทางการเมือง, ทัศนะประชาธิปไตย ซึ่งรวมทั้ง **“ทัศนะรักชาติ” (PATRIOTISM)**

(3) **“ทัศนะเบื้อชาตินิยม” (RACISM)** เป็นทัศนะที่นิยมหรือรักเฉพาะคนเชื้อชาติเดียว อันเป็นทัศนะคับแคบที่สืบมาจากทัศนะสังคมต่างกลุ่มเผ่าพันธุ์โดยมิได้คำนึงถึงความเป็นจริงในปัจจุบันและในประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของ **“ชาติ”** ดังกล่าวในข้อ (2)

ทรากรของ **“ทัศนะเบื้อชาตินิยม” (RACISM)** ยังคงตกค้างอยู่ในหลายชาติจึงเป็นเหตุให้คนจำนวนหนึ่งแห่งเชื้อชาติในชาตินั้น ๆ ถือว่าเชื้อชาติของตนอยู่เหนือเชื้อชาติและชนชาติอื่นซึ่งเป็นส่วนข้างน้อยอยู่ในชาติเดียวกันอันเป็นการบั่นทอนเอกภาพของชาติซึ่งทำให้ชนส่วนน้อย (MINORITY) ในชาติดินรนแยกดินแดนดังปรากฏอยู่ในหลายประเทศ

พวก **“เบื้อชาตินิยม”** ได้ผลักดันทัศนะของตนเป็นการ **“คลั่งเบื้อชาติ”** หรือ **“คลั่งชาติ” (CHAUVINISM)** เพราะถือว่าชาติเป็นของเชื้อชาติเขาเท่านั้น ครั้นแล้วก็คิดรวมคนเชื้อชาติเดียวกันที่อยู่ในดินแดนต่าง ๆ เข้าเป็นอาณาจักรเดียวกันเช่นที่ฮิตเลอร์ได้ดำเนินซึ่งเป็นการล้มเหลวและนำความพ่ายแพ้มาสู่ประเทศเยอรมัน

ส่วนในสยามนั้นความฝันของพวกเชื้อชาตินิยมที่จะสถาปนามหาอาณาจักรไทยรวบรวมคนเชื้อชาติไทยต่าง ๆ ในอาเชียนั้นไม่มีทางเป็นไปได้ แต่ทรากรความฝันนั้นก็

ยังคงมีอยู่ที่เป็นมรดกตกทอดมา

(4) นักโฆษณา และผู้เขียนประวัติศาสตร์ชนเชื้อชาติไทยซึ่งโดยมากเขียนจากหนังสือที่ชาวยุโรปอเมริกันเขียนไว้ก็ดี เขียนจากความสันนิษฐานตามข้อเท็จจริงที่แลแล้วเดาว่าเป็นภาษาไทยก็ดี ได้ทำให้ผู้อ่านที่บริสุทธิ์หลงเชื่อว่าชนเชื้อชาติไทยมีอยู่มากมายในทวีปเอเชีย ข้าพเจ้าจึงเห็นสมควรชี้แจงตามที่ได้เคยไปยังท้องที่นั้นและเท่าที่ข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

(ก) ในประเทศจีนมีคนเชื้อชาติไทยในเขตปกครองตนเองของชนชาติจ้วง (ไทยช่วง) แห่งกวางซีมีสถิติ ค.ศ.1963 แจ้งว่ามีประมาณ 7,780,000 คน ชนชาติจ้วงนี้เป็นชนเชื้อชาติไทยพูดภาษาไทยเดิมคล้ายกันกับชนเชื้อชาติไทยอื่น ๆ ในสิบสองปันนา ในมณฑลยูนนาน สมัยก๊กมินตั๋งนั้นกวางซีเป็นมณฑลหนึ่งขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางของจีน ในสมัยปัจจุบันสาธารณรัฐของราษฎรจีนได้สถาปนา กวางซีเป็นเขตปกครองตนเอง โดยมีคณะกรรมการบริหารและมีสภาผู้แทนราษฎรของเขตปกครองตนเอง

ในมณฑลยูนนานมีเขตปกครองตนเองของชนชาติไทยหลายเขตรวมประมาณ 500,000 คน แต่ละเขตมีคณะบริหารและสภาผู้แทนราษฎรของเขต

ส่วนในเวียดนามเหนือ, ในลาว, ในพม่า และในมณฑลอัสมัของอินเดีย นั้นข้าพเจ้ายังไม่มีตัวเลขแน่นอน

ปัจจุบันนี้สาธารณรัฐของราษฎรจีนได้แถลงแล้วหลายครั้งว่าไม่ต้องการผนวกดินแดนของชาติอื่น ข้าพเจ้าจึงทลคิดว่าถ้าเป็นในสมัยก๊กมินตั๋งแล้วถ้าพวก **“เชื้อชาตินิยม”** ยังมีความคิดแผนการมหาอาณาจักรไทยอยู่อีกแล้ว สมมติว่าคนเชื้อชาติไทยในดินแดนดังกล่าวนี้เกิดยอมรับว่าจะเข้าร่วมเป็นมหาอาณาจักรไทยขึ้นมาจริง ๆ แต่อ้างว่าพวกเขาเป็น **“ไทยเดิม”** จึงให้ประเทศสยามที่เปลี่ยนชื่อเป็นประเทศไทย ซึ่งเขาเรียกว่า **“ไทยบางกอก”** อันเป็นไทยใหม่เข้าร่วมเป็นมหาอาณาจักรเดียวกันกับ **“ไทยเดิม”** ดังนี้ พวก **“เชื้อชาตินิยม”** ก็คงไม่ยอม ถ้าจะทำให้ได้ก็ต้องทำสงครามกัน ซึ่งก็ต้องอาศัยจักรวรรดินิยมให้หนุนหลัง

(ข) นักประวัติศาสตร์บางคนเขียนประวัติศาสตร์เชื้อชาติไทยตามที่ฝรั่งเขียนไว้เช่นเขียนว่า ชนเชื้อชาติไทยเดิมอยู่ที่ **“ตาลีฟู”** และอ้างว่ากษัตริย์ไทยเดิมชื่อ ตีโลโกะ โกะโล่ฝง อะไรทำนองนั้นถ้าหากเราใช้สามัญสำนึกก็จะเห็นว่าชื่อนั้นไม่ใช่ภาษาไทยเลย ส่วนคำว่า **“ฟู”** นั้น เป็นคำที่ราชวงศ์เซ็ง (แมนจู) เมื่อประมาณ 3 ศตวรรษ

มานี้ใช้เป็นชื่อเขตต่าง ๆ ในประเทศจีนซึ่งเมื่อราชวงศ์เซ็งล้มแล้วสาธารณรัฐจีนได้แบ่งเขตปกครองโดยเลิกใช้คำว่า “ฟู” แต่ฝรั่งเขียนหนังสือในปลายสมัยวังเซ็ง จึงเรียกตามชื่อสมัยนั้นซึ่งมีใช้เป็นชื่อเขตปกครองของจีนสมัยโบราณและสมัยปัจจุบัน

ส่วนคำว่า “ตาลี” นั้นภาษาจีนกลางออกสำเนียง “ต้าหลี่” แปลว่า “การปกครองสงบเรียบร้อยใหญ่”, “ศีลธรรมจรรยาใหญ่” ฯลฯ แต่นักสันนิษฐานบางคนเดา ๆ ว่าคำนี้ตรงกับภาษาไทยว่า “ห้าดี” โดยให้เหตุผลว่าจีนพูดภาษาไทยไม่ชัด ออกสำเนียง “ต” ไม่ได้จึงต้องออกเป็น “ล” ข้าพเจ้าได้ไปเยือนชนชาติในเขต “ต้าหลี่” ปรากฏว่าคนพื้นเมืองเป็นเชื้อชาติ “ไ้ป๋” พูดภาษาที่ต่างกับคนไทยเดิมแม้แต่การนับซึ่งคนจีนกวางตุ้งนับคล้ายกับคนไทย เช่นคือ ยัด ยี่ สาม สี่ อี๊ ลก ชัด บัค เก้า สิบ แต่คนเชื้อชาติ “ไ้ป๋” นับแล้วไม่มีคำใดคล้ายคำไทยเดิมเลย

ในมณฑลยูนนานปัจจุบันมีคนหลายเชื้อชาติ

(ค) เมื่อก่อน พ.ศ.2500 ในระยะปลายสมัยรัฐบาลพิบูลฯ หลวงวิจิตร-วาทการ ได้แสดงละครเรื่องพ่อขุนรามคำแหง และเขียนแผนที่แสดงว่าในสมัยโบราณแดนของชนชาติไทยแผ่คลุมไปถึงตอนเหนือของมณฑลเสฉวน โดยเขียนชื่อที่ตั้งของเมืองจุงกิงปัจจุบันว่า “แป้” เพื่อให้ตรงกับภาษาไทยที่หมายถึง “ไม้เครื่องเรือนสำหรับเอากลองพาด” ท่านผู้นี้คงจำลองแผนที่สมัยเก่าซึ่งฝรั่งเขียนไว้ว่า “PE” แล้วสันนิษฐานว่าเป็นคำไทย ข้าพเจ้าได้ไปเยือนเมืองนี้และเมืองเฉิงตูนครหลวงของเล่าปี่แล้วลองมาตามแม่น้ำฉางเจียง (แยงซีเกียง) สอบถามบัณฑิตโบราณคดีจีนได้ความว่าในสมัยโบราณเมืองนี้จีนเรียกว่า “เผ” แปลว่า “กำแพงหลังบ้าน”, “การเลี้ยงดู” “การอบรม”, “ลำน้าหนึ่งทีคดเคี้ยว” ฯลฯ แต่ฝรั่งเขียนทับสำเนียงเพี้ยนไปเป็น “PE”

แผนที่ซึ่งหลวงวิจิตรฯ เขียนประกอบละครเรื่องนั้นได้ทำให้พวก “เชื้อชาตินิยม” สนใจมาก

(ง) บางคนหลงเชื่อว่าชนเชื้อชาติไทยเดิมอยู่ที่บริเวณภูเขา “ALTAI” โดยสันนิษฐานว่าท้องที่นั้นมีคำลงท้ายว่า “TAI”

แต่คำว่า “ALTAI” นั้นเป็นภาษามองโกลแปลว่า “ทอง” มิใช่เป็นคำผสมระหว่าง “อัล” กับ “ไท” ภูเขาอัลไตจึงหมายถึง “ภูเขาทอง”

บริเวณนี้ตั้งอยู่เหนือเส้นศูนย์สูตร 48 ถึง 53 องศา อยู่ในเขตสภาพไซบีเรีย ติดต่อกับเขตแดนตะวันตกเฉียงเหนือของมองโกเลียและของจีน ฤดูหนาว

อุณหภูมิต่ำกว่า 35-47 องศาเซลเซียส

ตามประวัติศาสตร์นั้น ในสมัยโบราณกลุ่มเผ่าพันธุ์ “อวรัต” ซึ่งเป็นเผ่าผสมระหว่างมองโกลกับตุงกุกาย้อยู่

ถ้าถือตามพวก “เชื้อชาตินิยม” ว่าชนเชื้อชาติไทยเดิมเป็นเจ้าของเขตนี้ แล้วก็ขอคำอธิบายด้วยว่าอยู่ในยุคใดแล้วเคลื่อนมาทางเมือง “แปป” (PE), ยูนนาน, กวางซี, ต่อมาถึงสยามตั้งแต่เมื่อใดโดยถูกเผ่ามองโกล-ตุงกุก ชับไล่หรืออย่างไร เพราะเผ่านี้ก็มีจำนวนคนเล็กน้อยเท่านั้น หรือถูกรุขเซียขับไล่มา แต่รุขเซียก็เพิ่งไปยึดครองเขตนี้เมื่อประมาณ 300 ปีมานี้เอง

ในด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้น เขตนี้ยังคงอุดมสมบูรณ์จนถึงสมัยปัจจุบัน คือมีการเลี้ยงสัตว์, เพาะปลูกได้ผลสมบูรณ์ อุดมด้วยแร่ตะกั่ว สังกะสี และทองคำ ซึ่งยังทำกันอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ ถ้าเชื่อตามพวก “เชื้อชาตินิยม” แล้ว เราก็ควรใช้สามัญสำนึกว่าเหตุใดชนเชื้อชาติไทยเดิมจึงทิ้งถิ่นที่อุดมสมบูรณ์รวมทั้งมีทองคำ แล้วพากันอพยพข้ามทะเลทรายที่อึดคัดหลายพันกิโลเมตรมาหาทองคำในดินแดนใหม่ที่เรียกว่า “สามเหลี่ยม” แล้วปล่อยให้เผ่ามองโกล-ตุงกุกเสวยสุขสำราญจากทรัพยากรธรรมชาตินั้น

ปัจจุบันนี้สหภาพโซเวียตได้จัดตั้งเขตปกครองตนเองในบริเวณภูเขาอัลไต ขึ้นหลายเขต โดยเฉพาะเขตปกครองตนเอง “GORNO-ALTAYSKAYA AVTONOMNAYA OBLAST” เนื้อที่ 92,600 ตารางกิโลเมตรนั้น เมื่อ ค.ศ.1969 พลเมือง 169,000 คน, ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ 7 ล้านไร่, ที่เพาะปลูกเมล็ดพืช 1 ล้านไร่, 239 โรงเรียน ประถมและมัธยม, วิทยาลัยเทคนิคหลายโรงเรียนมีนักศึกษาชั้นอุดม 4000 คน, 34 โรงพยาบาล และแพทย์ 188 คน, 173 สถานเลี้ยงเด็กทารกและโรงเรียนอนุบาลสำหรับเด็ก 6,100 คน เราจึงน่าจะเทียบกับจังหวัดกำแพงเพชร, ตาก, ชุมพร, ยะลา ที่มีพลเมืองจำนวนใกล้เคียงกัน และอีกหลายจังหวัดในสยามว่ามีความสมบูรณ์ เทียบกันได้กับคนในบริเวณภูเขาอัลไตหรือไม่แล้วใช้สามัญสำนึกตามธรรมชาติว่าสมควรที่คนเชื้อชาติไทย (หากเคยเป็นเจ้าของท้องถิ่นจริง) จะพากันละทิ้งถิ่นอุดมสมบูรณ์เดินทางผ่านทะเลทรายโดยสมัยนั้นยังไม่มีรู้แผนที่ว่าจุดหมายปลายทางจะมีสุวรรณภูมิที่อุดมสมบูรณ์กว่าหรือไม่ สามัญสำนึกที่ปราศจากอุปาทาน “เชื้อชาตินิยม” เป็นพื้นฐานแห่งหลักวิชาว่าด้วยการอพยพของมนุษยชาติซึ่งต้องย้ายที่อยู่เดิม

อันมีความอัศจรรย์ไปสู่ดินแดนใหม่ที่อุดมสมบูรณ์กว่า

(จ) สมัยแผ่อำนาจช่วงชิงดินแดนของชาติอื่นนั้น จักรวรรดินิยมใช้วิธีหลายอย่างรวมทั้งวิธีเขียนบนกระดาษแผนที่แล้วประกาศเป็นทางการว่าดินแดนนั้น ๆ เป็นของตน เช่นจักรวรรดินิยมอังกฤษได้เขียน “เส้นแมคมาฮอน (MAC MAHON LINE)” บนแผนที่ระหว่างอินเดียกับทิเบตของจีน ถือว่าดินแดนใต้เส้นนั้นเป็นของอังกฤษ ประเทศจีนตั้งแต่ราชวงศ์ชิงได้คัดค้าน แต่จักรวรรดินิยมอังกฤษก็ได้ถือว่าดินแดนส่วนนั้นเป็นของอังกฤษ

ส่วนพวก “เชื้อชาตินิยม” จำพวกที่กล่าวแล้วใช้วิธีแปลกประหลาดง่ายยิ่งกว่าวิธีรุกรานทางแผนที่คือ ใช้วิธีชักหักเอาจากชื่อที่เรียกท้องถิ่นว่าถ้ามีคำที่ออกเสียงว่า “ไท” หรือ “ไต” ก็ดี หรือเดาว่าเป็นคำไทยก็ดี ท้องที่นั้นเป็นของคนเชื้อชาติไทยมาก่อน ซึ่งไม่ถูกต้องตามความจริง □

พิมพ์ที่ บริษัท ครีเอทีฟ พับลิชชิง จำกัด

410/9-10 ถ.ลาดพร้าว แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900

โทร. 511-4014, 513-7765 โทรสาร 511-4014

